

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI

YEREL KÜLTÜRÜN TURİST REHBERLERİ TARAFINDAN
AKTARILMASI- NERO TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gencer SÜMBÜL

Balıkesir, 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI

YEREL KÜLTÜRÜN TURİST REHBERLERİ TARAFINDAN
AKTARILMASI- NERO TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gencer SÜMBÜL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Sebahattin KARAMAN

Balıkesir, 2019

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Turizm Rehberliği Anabilim Dalı'nda 201712559001 numaralı Gencer SÜMBÜL'ün hazırladığı “**Yerel Kültürün Turist Rehberleri Tarafından Aktarılması- NERO Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma**” konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 09.07.2019 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

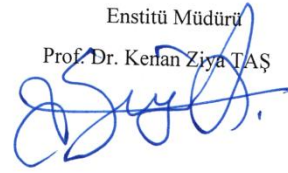
Başkan (Danışman).....
Doç. Dr. Sebahattin KARAMAN

Üye
Doç. Dr. Nuray TETİK DİNÇ

Üye.....
Dr. Öğr. Üyesi Uğur CEYLAN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../2019
Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Kerem Ziya TAŞ

“Bu araştırma Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından BAP 2018/112 kodlu proje ile desteklenmiştir.”

ÖNSÖZ

Son yıllarda etkisi gittikçe daha fazla hissedilmeye başlanan globalleşme konusunda genellikle olumsuz bir algı olduğu gözlemlenmektedir. Bu yüzden yerel kültürler konusu pek çok açıdan irdelenmektedir. Gelenek ve görenekleriyle zengin değerlere sahip olan Türkiye’de de konuya olan ilgi oldukça artmıştır. Nevşehir ili içerisinde yaşatılan kültür unsurlarının daha iyi öğrenilmesi ve tanıtılması gerek turizm paydaşları gerekse yerli ve yabancı turistler tarafından ifade edilmektedir. Söz konusu araştırma bu bölgedeki kültür konusunda ciddi bir birikime sahip olan turist rehberlerinin yerel kültüre bakış açılarını detaylı bir şekilde yansıtmayı amaçlamaktadır.

Araştırma konusunun belirlenmesi ve yazım aşamasında sağladığı önemli destekten ötürü danışman hocam Sayın Doç. Dr. Sebahattin KARAMAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın içerisine neredeyse şahsım kadar dahil olan sevgili dostum Arş. Gör. Gökhan YILMAZ’a çok teşekkür ederim. Araştırmaya sağladığı destek dolayısıyla Bilimsel Araştırma Projeleri’ne (BAP) teşekkür ederim.

Araştırmanın görüşme aşamasında bana çok ciddi destek sağlayan ailem olarak gördüğüm Anahita Travel’a, mesleki ilerlememde bana yardımcı olan ağabeylerim NERO başkanı Murat DİNÇ’e ve Nevşehir Müze Müdürü Murat GÜLYAZ’a teşekkür ederim. Çalışma süresince sağladıkları manevi destekten ötürü aileme minnettarım. Kardeşim Gizem SÜMBÜL’e çalışma içerisinde yaptığı yazım ve imla tavsiyeleri dolayısıyla teşekkürü bir borç bilirim.

Balıkesir, 2019

Gencer SÜMBÜL

ÖZET

YEREL KÜLTÜRÜN TURİST REHBERLERİ TARAFINDAN AKTARILMASI- NERO TURİST REHBERLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

SÜMBÜL, Gencer

Yüksek Lisans Tezi, Turist Rehberliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sebahattin KARAMAN

2019, 124 Sayfa

Turizm sektöründe yerel kültürün mühim bir konuma sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmada turizm endüstrisinde önemli bir rol oynayan turist rehberlerinin yerel kültür ve turizm ilişkisi konusunda görüşlerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede Temmuz (2018) ve Ocak (2019) aylarında Kapadokya bölgesinde araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırmada katılımcılar kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak gönüllülük esasına göre seçilmiştir. Nevşehir Rehberler Odası'na bağlı ve aktif olarak bölgede faaliyet gösteren 15 turist rehberi ile görüşülmüştür. Elde edilen görüşmelerin transkripsiyonu yapılmış ve görüşme metinleri betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir.

Çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm kapsamında araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımlar, tanımlar ve sınırlılıklar bulunmaktadır. İkinci bölümde alanyazın sunumuna geçilmiştir. Kültür, yerel kültür, kültür ve miras ilişkisi, somut olan ve somut olmayan kültürel miras kavramları, turist rehberliği, sorumlulukları ve görevleri, rolleri ve yerel kültür ile olan ilişkileri, Kapadokya kültürü, Kapadokya bölgesi yerel kültür unsurları ve Kapadokya bölgesi'nde yerel kültürün turizmde kullanımı detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, çalışma gurubu, veri toplama aracı ve tekniği, veri toplama süreci ve analiz tekniği açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde ise betimsel analiz yolu ile ulaşılan bulgular, kategoriler ve alt kategoriler altında doğrudan alıntıları da içerecek şekilde verilmiştir. Ana kategoriler yerel kültür bilgisi, kazanımlar ve yerel kültür bilgisinin paylaşımı olmuştur. Alt kategoriler ise rehberin bilgi kaynakları, miras olarak yerel kültür, rehberlerin kazanımları, destinasyon için kazanımlar, turist için kazanımlar, yerel kültürün aktarımı ve yerel kültür konusunda bilinçlenme olmuştur. Son bölüm olan çalışmanın sonucunda turist rehberlerinin yerel kültürlerin içerisinde yaşayarak bilgi edinmelerinin gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Turist rehberlerinin konu üzerinde yapacakları araştırmalar sonucunda anlatımlarına büyük zenginlik katacakları ve mesleki olarak bir adım ileriye gidebilecekleri anlaşılmaktadır. Turist rehberlerinin görüşlerinden yerel kültür konusunda bilinçlenmenin destinasyonun tanınırlığına olumlu bir katkı sağlayacağı, konaklanan gün sayısının artışı, geçirilen süre zarfının artışı ve bunlara paralel olarak bölgede yaşayan halkın gelir seviyesinde bir artış olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında yerel kültür konusundaki bilinç eksikliğinin olduğu dikkat çekmektedir ve bu konudaki kilit noktanın turizm paydaşları ve yönetimlerin konuyu ne şekilde ele alacakları olduğu görülmüştür. Yerel kültürün tanıtıldığı müzelerin sayısının artmasının oldukça önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, yaşayan bir köyün gerekli düzenlemeler yapılarak günlük işlerinin yürütülmesi, turistlerin bunların yapımını görmesi ve satın alma, köyde konaklama, yeme-içme imkanına sahip olması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Kültür, Köy Hayatı, Kapadokya'nın Gelenek ve Göreneklere, Kapadokya Kültürü

ABSTRACT

CONVEYING OF LOCAL CULTURE BY TOURIST GUIDES- A RESEARCH ON NERO TOURIST GUIDES

SÜMBÜL, Gencer

Master Thesis, Department of Tourist Guiding

Advisor: Assc. Prof. Sebahattin KARAMAN

2019, 124 Pages

It is considered that local culture has a significant position in tourism sector. In this study, it is aimed to examine the opinions of tourist guides who play an important role in the tourism industry on the relationship between local culture and tourism. Researches were conducted in the Cappadocia region in July (2018) and January (2019) within this scope. Semi-structured interview technique was used within this framework of qualitative research method. The participants were selected on a voluntary basis by using snowball sampling method. 15 tour guides who are currently working in the region and who are members of Nevşehir Chamber of Guides were interviewed. The interviews were transcribed and the texts were analyzed through descriptive analysis.

The study consists of five main chapters. In the first chapter, the problem, aim, importance, assumptions, definitions and limitations of the research are presented. In the second chapter, the literature was presented. The concepts of culture, local culture, culture and heritage, tangible and intangible cultural heritage concepts, tourist guidance, responsibilities, duties, roles of the tourist guides and their relations with local culture, the information about the culture of Cappadocia, the elements of local culture in Cappadocia region and the use of the local culture in tourism in Cappadocia region are explained in detail. In the third chapter, the research method, working group, data collection tool and technique, data collection process and analysis technique are explained.

In the fourth chapter, the findings reached through descriptive analysis are given in a manner to include direct quotations under categories and subcategories. The main categories were the knowledge on local culture, the gains and sharing of the knowledge of local culture. The sub-categories were the information sources of the the guide, local culture as a heritage, the gains of the guides, the gains for destinations, the gains of the tourists, the conveying of local culture and the awareness about the local culture. As a result of the last chapter which is the results of the study, it was concluded that tourist guides should learn the local cultures by living in them. As a result of their researches on the subject, it is understood that the tourist guides will add richness to their narratives and they can go one step further professionally. From the opinions of the tourist guides, it has been concluded that the awareness about the local culture will make a positive contribution to the recognition of the destination, increase in the number of days spent, increase in the time spent in the region and parallel to these, there will be an increase in the income level of the people living in the region.

Within the scope of the study, it is noteworthy that there is a lack of awareness about local culture and the key point on this issue is how tourism stakeholders and administrations will handle the issue. It has been concluded that the increase of the number of museums in which local culture is introduced is very important. In addition, a living village should be provided with the necessary arrangements to carry out daily works, the tourists should see how they are carried out and should have the the opportunity to stay, purchase, eat and drink in the village.

Keywords: Local Culture, Village Life, Traditions And Customs of Cappadocia, Cappadocian Culture

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Tanımlar.....	3
1.6. Sınırlılıklar.....	4
2. İLGİLİ ALANYAZIN	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1. Kültür ve Kültürel Miras	5
2.1.1.1. Kültür Kavramı	5
2.1.1.2. Yerel Kültür Kavramı	7
2.1.1.3. Kültür ve Miras İlişkisi-Kültürel Miras Kavramı	8
2.1.1.4. Somut Olan Kültürel Miras	9
2.1.1.5. Somut Olmayan Kültürel Miras	11
2.1.1.5.1. Dünya’da Somut Olmayan Kültürel Miras Algısının Tarihsel Gelişimi.....	14
2.1.1.5.2. Dünyada Somut Olmayan Kültürel Mirasın Kullanımı	15
2.1.1.5.3. Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Miras	15
2.1.1.5.4. Dünyadan Yerel Kültüre Bakış Açıları ve Değerlendirmeler ..	18
2.1.1.5.5. Somut Olmayan Kültürel Miras Konusundaki Eksiklikler ve Tartışmalar	21
2.1.2. Turist Rehberliği	24
2.1.2.1. Turist Rehberi Kavramı	24
2.1.2.2. Turist Rehberlerin Sorumlulukları ve Görevleri	26

2.1.2.3. Turist Rehberlerinin Rollerini	28
2.1.2.4. Turist Rehberleri ve Yerel Kùltür İlişkisi	33
2.1.2.5. Yerel Kùltürün Turist Rehberleri Tarafından Aktarımı	35
2.1.2.5.1. Yerel Kùltür Bilgisi	35
2.1.2.5.2. Yerel Kùltürün Aktarımı Sonucunda Ortaya Çıkan Kazanımlar	37
2.1.2.5.3. Yerel Kùltürün Paylaşımı	37
2.1.3. Kapadokya Kùltürü	39
2.1.3.1. Kapadokya'ya Genel Bir Bakış	39
2.1.3.2. Kapadokya Bölgesi Yerel Kùltürü	43
2.1.3.2.1. Kapadokya Bölgesi Yerel Kùltür Unsurları	44
2.1.3.2.1.1. Çanak-Çömlek Yapımı	44
2.1.3.2.1.2. Mutfak Kùltürü	46
2.1.3.2.1.3. Evlenme Adetleri	50
2.1.3.2.1.4. Harman Geleneği	53
2.1.3.2.1.5. Giyim-Kuşam	53
2.1.3.2.1.6. Bölge Mimarisi	54
2.1.3.3. Kapadokya Bölgesi'nde Yerel Kùltürün Turizmde Kullanımı	56
3. YÖNTEM	59
3.1. Görüşme	59
3.2. Çalışma Grubu	60
3.3. Analiz	64
4. BULGULAR.....	68
4.1. Yerel Kùltür Bilgisi	68
4.1.1. Rehberin Bilgi Kaynakları	68
4.1.2. Miras Olarak Yerel Kùltür	70
4.2. Kazanımlar	72
4.2.1. Rehberlerin Kazanımları	72
4.2.2. Destinasyon İçin Kazanımlar	77
4.2.3. Turist İçin Kazanımlar	79
4.3. Yerel Kùltürün Paylaşımı	81
4.3.1. Yerel Kùltürün Aktarımı	81
4.3.2. Yerel Kùltür Konusunda Bilinçlenme:	85

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	90
5.1. Sonuçlar.....	90
5.2. Öneriler	93
KAYNAKÇA.....	95
EKLER.....	106
EK-1 GÖNÜLLÜ KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU	106
EK-2 TURİST REHBERİ GÖRÜŞME FORMU.....	107
EK-3 TURİZM PAYDAŞLARI GÖNÜLLÜ KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU.....	108
EK-4 BULGULARIN DOĞRULANMASI AMACIYLA TURİST REHBERLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN GÖRÜŞME FORMU	109

ÇİZELGELER LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 1. Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi	17
Çizelge 2. Görüşülen Kişilere İlişkin Bilgiler	62
Çizelge 3. Görüşmelere İlişkin Bilgiler	63
Çizelge 4. Bulguların Doğrulanmasına Yönelik Rehberlerle Yapılan Görüşmeler İle İlgili Bilgiler	67

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Kapadokya Haritası.....	41
Şekil 2. Yerel Kültürün Turist Rehberleri Tarafından Aktarımı	65

KISALTMALAR

ARAGEM	: Araştırma ve Eğitim Genel M¼d¼rl¼đ¼
Cd	: Kompakt Disk
Çev.	: Çeviren
ICOMOS	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IUCN	: Uluslararası Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği
İSG	: İş Sağlığı ve Güvenliği
İsp.	: İspanyolca
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
NERO	: Nevşehir Rehberler Odası
Port.	: Portekizce
SOK¼M	: Somut Olmayan K¼lt¼rel Miras
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve K¼lt¼r Örg¼t¼
TDK	: T¼rk Dil Kurumu
TUSİAD	: T¼rk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
vb.	: Ve Benzerleri
vd.	: Ve diğerleri
Yy.	: Y¼zyıl

1. GİRİŞ

Turizm faaliyeti dinlenmek ve tatil yapmak gibi amaçlarla bireylerin yer değiştirmelerinden kaynaklanan sosyoekonomik ve sosyokültürel bir olaydır. Önceleri binlerle ifade edilen turizm hareketi günümüzde bir milyar insana ulaşmıştır (Hacıoğlu, 2016:1). Türkiye eşsiz stratejik bir coğrafi konuma ve pek çok medeniyetin yaşamış olduğu bir turizm zenginliğine sahip durumdadır. Söz konusu özellikler Türkiye'yi pek çok ülke karşısında avantajlı kılmaktadır. Gelişmekte olan bir ülke olarak bu fırsattan faydalanılması oldukça önemlidir (Rızaoğlu, 2004:1). Var olan temel çekiciliklerin yanında ülkenin kültürü pek çok medeniyetin izini taşıması açısından oldukça değerlidir ve bu değerin farkına varılması ve turizmde etkin kullanılması gerekmektedir.

Turist rehberlerinin kültür aktarımı konusundaki rolleri oldukça önem arz etmektedir. Bir ülkenin tarihi ve doğal güzelliklerini tanıtmanın yanında yerel kültürleri hakkında da misafirlerine çeşitli bilgiler sunmaktadırlar. Bunun yanında özellikle yabancı dil bilgileri sayesinde yerel kültürün yabancı turistlere sözlü aktarımının önemli temsilcileri oldukları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda turist rehberlerinin yerel kültür konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir.

Araştırma kapsamında yerel kültür, Kapadokya bölgesi ve kültürü ve turist rehberleri mesleği hakkında ulusal ve uluslar arası alanyazının sunulmasının ardından Kapadokya bölgesinin kültrüne hakim olan turist rehberlerinin yerel kültür, yerel kültür ve turizm ilişkisi konusundaki görüşlerinin derlenmesi hedeflenmektedir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Kapadokya bölgesi muazzam jeolojik geçmişi, tarihi, doğal güzellikleri, termal suları ile Türkiye'nin en önemli destinasyonlarından biri olmuştur. Yapılan

aktiviteler ve konaklama tesislerinin başarısı da buna katkı sağlamıştır. Ancak bu kadar etkili bileşenin sonucunda arzu edilen konaklanan gün sayısına ulaşamamıştır. Bu amaca ulaşmak adına turizm paydaşları tarafından farklı yollar araştırılmaktadır. Söz konusu problemin çözümüne katkı sağlayacak bir değer olarak yerel kültür unsurlarının Kapadokya turizminde daha aktif kullanılması düşünülmektedir. Araştırmacı sahip olduğu yedi yıllık rehberlik döneminin ikinci yılında Kapadokya’da rehberler arasında farklılık yaratan unsurun yerel kültür konusundaki bilgi birikimi olduğu fikrini edinmiştir.

Bu çalışmanın problemi yerel kültürün canlandırılması olgusunu farklı açılardan incelemekle beraber turist rehberlerinin yerel kültüre bakış açılarını derleyerek yerel kültüre sahip çıkmanın, detaylı öğrenmenin ve aktarmanın destinasyona, misafirlere ve turist rehberlerine ne gibi katkıları olduğunu ortaya koymaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Son yıllarda turizm hareketliliği sebebiyle pek çok insan yeni destinasyonlar tanımaktadırlar. Bu araştırma, bu destinasyonlardan biri olan Kapadokya'nın yerel kültürünün zenginliğine vurgu yapmak ve bu kültürün turist rehberleri tarafından iyi bilinip, aktarılmasıyla artı bir turistik değer haline getirilmesini amaç edinmektedir. Bu konuda oluşan bilinç ile bölgenin yerel kültürünün muhafazasının sağlanması ve bölgeye daha fazla turist çekmek ve burada turistlere yönelik sunulan hizmetlerde yerel kültür unsurlarına daha fazla yer verilmesini sağlamaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kapadokya'nın kültürü tanıtıldığı kadarıyla ilgi çekici hale gelmiştir. Bu konuda en önemli rol kuşkusuz tanıtım elçiliğini üstlenen turist rehberlerine aittir. Söz konusu aktarımı her sene binlerce kişiye yapan rehberlerin konu hakkındaki görüşleri oldukça önemlidir. Araştırma kapsamında Kapadokya’da alanında uzman on beş rehber ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Bu rehberler arasında eski

ve yeni Nevşehir Rehberler Odası başkanları ve 25 senenin üzerinde rehberlik yapan tecrübeli isimler vardır. Çalışmanın kültürel değerlerin turistlere aktarılmasının önemini örneklerle açıklayarak turist rehberleri, seyahat acentacıları ve diğer turizmciler üzerinde bir farkındalık yaratması düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında konunun derinlemesine araştırılması amacıyla İngilizce ve Türkçe yazının yanı sıra İspanyolca ve Portekizce dillerinde konu ile ilgili yapılan çalışmalar da incelenmiştir. İspanyolca ve Portekizce olan kaynaklara Türk yazarların çalışmalarında rastlanılmamıştır. Araştırmanın bu yönüyle alan yazına önemli bir katkı sunacağı tahmin edilmektedir.

1.4. Varsayımlar

Kapadokya turizminde yerel kültür unsurları belirli bir derecede kullanılmaktadır. Ancak, yerel kültürün daha etkin kullanımın mümkün olduğu tahmin edilmektedir. Araştırmaya katılan turist rehberlerinin hepsinin ya Kapadokya bölgesinde yetişmiş olmalarından dolayı ya da bu bölgeye geldikten sonra kültürün içerisinde yaşayarak ve çeşitli araştırmalar yaparak yerel kültür bilgisine hakim oldukları varsayılmıştır. Turist rehberlerinin hazırlanan soruları net bir şekilde anladığı ve dürüst bir şekilde yanıt verdiği varsayılmaktadır.

1.5. Tanımlar

Kültür: “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür” (www.tdk.gov.tr).

Turist Rehberi: “Seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda

tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesini sağlama hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişiyi ifade eder” (www.tureb.org.tr).

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM): Sözleşmenin ikinci maddesinde somut olmayan kültürel miras; “ toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar olarak tanımlanmıştır” (<https://ich.unesco.org>).

1.6. Sınırlılıklar

Araştırmanın tek bir bölgede yapılmış olması en temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu bağlamda kültür turizminin egemen olduğu diğer destinasyonlarda da benzer araştırmalar yapılabilir. Araştırmanın örnekleme sadece NERO’ya kayıtlı eylemli turist rehberlerinin bir kısmı dahil edilmiştir. Bu yönüyle NERO’ya kayıtlı turist rehberlerinin tamamını temsil etmediği özellikle vurgulanmaktadır. Kartopu örneklem yöntemiyle konu hakkındaki bilgisine güvenen 15 turist rehberi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Ancak araştırma sonuçlarının doğrulanması amacıyla yapılan görüşmelere Kapadokya kültürü konusuna hakim olan 5 turist rehberi daha eklenmiştir ve bu şekilde çalışmanın sınırlılığı kısmen azaltılmaya çalışılmıştır.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

Kuramsal çerçevede kültür ve kültürel miras, turist rehberliği ve Kapadokya konularına yer verilmektedir.

2.1.1. Kültür ve Kültürel Miras

Alanyazına kültür, yerel kültür, kültür ve miras ilişkisi, somu olan ve somut olmayan kültürel miras kavramlarının açıklanması ile başlanacaktır.

2.1.1.1. Kültür Kavramı

Kültür kelime olarak, Latince'deki 'Cultura' ya da 'Colere' sözcüğünden gelmektedir. 12. yüzyıldan beri kullanılan bir kelimedir. Latince'de bu olgu 'bakmak' ya da 'yetiştirmek' anlamına gelmektedir. Tarımsal alanda sürmek, ekmek, biçmek ve ürün yetiştirmek biçiminde ifade edilen 'Cultura'nın, ilk defa insan deneyimi ve yaşam şekli olarak anlam kazanması, Almanya'da 1750 yılından sonra ortaya çıkan gelişmelerin devamında olmuştur. 18. ve 19. asırda cereyan eden sınıf çatışmalarının da etkisiyle kavramın doğru tanımlanmadığı ve sözcüğün başlangıçtaki basit anlamlarından çok uzak anlamlara sahip olmaya başladığı görülmüştür (Brumann, 1999: 3; Usal ve Kuşluyan, 2002: 105-106; Briggs, 2007: 99). Kavram, 18. yüzyılın sonunda insanlığın bilişsel kapasitesinin ürettiği bir değer şeklinde görülmeye başlanmıştır. 1843'te Gustav Klemn tarafından kaleme alınan 'İnsanlığın Genel Kültür Tarihi' adlı eserde 'Kültür' kelimesini, oldukça açık ve net bir üslupla, bir insan topluluğunun kabiliyetleri, sanatları ve gelenekleri ile birlikte var olma biçimi şeklinde anlamlandırılmıştır (Keesing, 1974:73; Usal ve Kuşluyan, 2002: 105-106).

Bir başka tanıma göre kültür, bir topluluğun itimat ettiği, özen gösterdiği, paylaştığı ve bunların sonucunda, geliştirdiği müşterek yaşam tasviri şeklinde kabul edilmiştir. Kültür, bir toplum içerisinde paylaşılan, aktarılan ve değişim süreci içinde özümşenen, öğrenilmiş davranış biçimlerinden (kıymet, davranış, tavır, maddesel unsurlar vb.) bir araya gelmektedir (Turhan, 1994: 45; Aytaç, 2002:156).

Sözcüğün insanın yetiştirilmesi ve işlenmesi anlamında kullanımına ise ilk kez Cicero ve Herodot'un yazılarında rastlanmıştır. Burada terim, insan nefsinin terbiyesi manasında ifade edilmiştir. Cicero, terimi, önceleri "doğal" bir gereç, içgüdü ve arzulara sahip, bir hammadde, kendine pek hakim olamayan bir hayvan olarak tasavvur ettiği insanın yoğurulması, işlenmesi ve eğitilmesi anlamlarına yakın bir şekilde kullanmıştır ve sözcüğü bugünkü anlamına yakın bir temel yönü ile ilk kez ifade etmiştir. Günümüzde de bir bireyin çeşitli bilgiler edinerek, mantığını kullanma, kabul görmüş prensipler çerçevesinde hareket etme, nefesine sahip çıkma, zevk ve eleştiri kabiliyetine sahip olmasının yanında karakter sahibi olma hâli "kültür" biçiminde ifade edilmektedir (Özlem, 2000:142).

Kültürler içerisindeki farklılıkları kimi zaman evrim ile belirlemek isteyen otoriteler için kültür; simgeleri, müziği, edebiyatı, sanatı ve bu olgulara biçim veren toplumun kurumları, gelenekleri ve tecrübeleri vasıtasıyla bir toplumun yaratıcı anlatımı olarak ifade edilmiştir. Nesilden nesile geçen kültürel mirasın bu yaratıcı ifadeden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bakış açısı baz alınarak kültürler; yüksek kültür, halk kültürü, köylü kültürü, kitle kültürü ve popüler kültür gibi çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır (Briggs, 2007: 99).

Farklı şekillerde ifade edilmiş olan kültür XX. yüzyıl itibariyle daha hümanist bir hal alarak belli bir alanda yaşayan bireylerin entelektüel ve ruhsal gelişimleri ile alakalı bütün aktiviteleri, özellikleri ve ilgilerini ifade eder. 1950'li yıllarda ise kültür materyal gelişim ve ilerleme önünde bir engel olarak görülmüştür. Kaldı ki bunun 1951 yılında Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan bir dokümanda açıkça şöyle ifade edildiği görülmektedir: "Hızlı ekonomik gelişme bazı acı düzenlemeler olmadan gerçekleşmez" (Molano, 2007: 71).

Anadolu topraklarında kültür ile ilgili ilk tanımlamaların Osmanlı döneminde Batı dünyasına uzak olmayan aydınlarca yapıldığı dikkat çekmektedir. Örneğin; Ziya Gökalp, Arapça olan “hars” ve “tehzib” kelimelerinin kültür olarak çevrilebileceğini iddia etmiş, ardından daha milli bulduğu “hars” sözcüğünü tercih etmiştir. Cumhuriyet’in ilanından sonra kurulan Türk Dil Kurumu, önceleri Fransızca’dan aldığı “cultura” sözcüğünün ilk manasını dikkate almış ve bu sözcüğün karşılığı olarak “ekin” sözcüğünü tavsiye etmiştir, ama bu kullanım yayılmamıştır (Turan, 1994: 11). TDK’nın terim için yaptığı güncel tanım ise ; “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü biçiminde olmuştur” (www.tdk.gov.tr). Farklı şekillerde tanımlanmış olan kültürün sınıflandırması yapıldığında sıklıkla karşılaşılan bir başlık da yerel kültür olmaktadır.

2.1.1.2. Yerel Kültür Kavramı

İnsanlık tarihinde geleneksel sosyal grupların kullandıkları kalıp ve süreçler doğaya karşı olan anlayış ve yaklaşımlar için çok önemli bir kaynak olmuştur (Santilli, 2002: 192). Maddi kültür ve manevi kültür şeklinde yapılan sınıflandırma günümüzde kullanılan en genel sınıflandırmalardan biridir. Toplulukların sahip oldukları yapılar, malzemeler, kıyafetler vb. nesnel varlıklar maddi kültür altında değerlendirilir ve toplumun inanışları, gelenek ve görenekleri, normları, fikirleri gibi kavramlar manevi kültür varlıkları olarak değerlendirilmektedir. Bu sınıflandırma ile beraber düşünülebilecek somut ve soyut kültür sınıflandırılmasının da alnyazında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bazı eserlerde maddi kültür ifadesinden kaçınılarak “somut”, manevi kültür yerine ise “soyut” ifadelerine rastlanmıştır (Türker ve Çelik, 2012: 88).

Bu sınıflandırmalar yapılırken bazı sınırlar konulmalıdır. Ancak pek çok usul kültür başlığı altında değerlendirilerek sınıflandırılırken bazı uygulamaların da dışarıda tutulması gerekmektedir. Mesela, sadece bir grup insan tarafından kültür olarak tanımlandı diye yamyamlığı, insanların kurban edilmesini ve kadın sünnetinin kabul edilmemesi gerekmektedir (Lenzerini, 2011: 117).

Uygulamaların, adetlerin, geleneklerin ve pratiklerin içinde el sanatları ve çeşitli çıktıların Türkiye'deki sosyal pratiklere yeni anlamlar kattığı görülmektedir. Arıoğlu ve Atasoy'un (2015: 113) belirttiği gibi; işlemeli havlular, ahşap beşikler, şerbet takımları, nazarlıklar, tahta eşyalar, yatak örtüleri, oyuncaklar, bilezikler, yastıklar, yorganlar, bakır malzemeler, küpeler, sobalar, çeyizler, müzik aletleri ve çalgıları, halılar, kilimler, dokumalar, cam süslemeleri, kıyafetler, çiniler, güğümler, seccadeler, siniler ve bunlar gibi pek çok geleneksel yönlü malzemeler, araçlar ve gereçler hayata anlam katmaktadır.

Son yıllarda, kültürel farklılıklar baskın toplumların çıkarlarına göre değiştirilmekte, azınlık kültürlerin kültürel hegemonyası ortaya çıkmaktadır. İnsanlığın zengin kültürü tehlikeli bir şekilde bütünleşmeye doğru gitmektedir. Söz konusu durum, insanlığın sosyal ve kültürel kimliklerinin standartlaştırılması, dünyayı algılama, düşünme ve yaşam şekillerinin kalıplaştırılması demektir (Lenzerini, 2011:103).

Yerel kültürler bir birlik olmak ve toplu görünmek zorunda değildirler. Bir kasabaya ya da ülkeye ait olabilirler. Sözlü ya da yazılı, toplumun alt ya da üst kesimlerine ait olabilmekle beraber geleneksel ya da moda uygun olabilmektedirler. Yani bu içsel farklılıklar konusunda bir limit söz konusu değildir (Redner, 2004: 46). Kültür pek çok şeyin merkezinde yer alabilir. Bunlar; istihdam yaratma, suç oranını düşürme, şehir mimarisini etkileme ve toplum içindeki farklılıklardan kaynaklanan sorunları çözme olabilir (Hafstein, 2007: 76). Pek çok kavramla ilişkisi olduğu açık olan kültür son yıllarda tüm dünyada bir miras olarak da algılanmaktadır.

2.1.1.3. Kültür ve Miras İlişkisi-Kültürel Miras Kavramı

Bilgi birikimini, ahlakı, sanatı, gelenek ve görenekleri, yaşanan toplum vasıtasıyla edinilen bütün kabiliyet ve huyları, maddi-manevi değerleri içeren kültür atalardan miras kalmakta ve millet kavramının temellerinden birisi olmaktadır (Kafesoğlu, 1992: 15). Kültür, bir toplumu diğerlerinden farklı yapan hayat tarzları ve her toplumun kendisine özgü olan değerleridir (Ergin, 1986:31-37). Kültür

aktarılabilmektedir ve aktarma vasıtasıyla süreklilik kazanması varoluşunu sürdürebilmesinin yegane yoludur. Söz konusu aktarım ve süreklilik ile varlığını koruması onu değerli kılar. Kültürün nesiller boyunca aktarımı, bir miras olarak düşünülmesini sağlar (Çakır, 2010: 34).

Kültürün tanımından hareketle kültürel miras ise bir grup insanı diğerlerinden ayıran ve kimliğini oluşturan tüm elementlere denir. Bu noktada belirleyici faktör kimlik üzerindeki etki olarak görülmektedir. İnsanlar arasında kültürel aktarımın sağlanması için de geçmiş ile olan sıkı bağların bulunması gerekmektedir. Geçmiş bizlere devamlılığımızı, kimliğimizin anlamını ve aidiyet duygusunu öğretmektedir (Silva ve Silva, 2016: 219).

Dünya genelinde değerlendirildiğinde kültürün miras olarak kabul edilmesine karar veren kişilerin politikacılar, Milli Kültür Enstitüleri ve akademisyenler olduğu görülmektedir (Alonso ve Marquez, 2012). Kültürel miras somut ve somut olmayan olarak ikiye ayrılan, toplumsal bir anlamı olan ve kimlikleri temsil eden her şeydir (Silva ve Silva, 2016: 2). UNESCO, 1972 yılında oluşturduğu Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ile maddi kültür mirasları muhafaza etmeyi kısmen başarmıştır. Ancak, somut olmayan kültürel ürünlerin bu kapsamda değerlendirilmemiş olması sonraki yıllarda yapılan hatayı gözler önüne sermiştir (Özünel, 2011: 97).

2.1.1.4. Somut Olan Kültürel Miras

Somut miras yapılarına göre sınıflandırılan kültürel varlıklardan oluşur. Bunlar; peyzaj, arkeolojik, etnografik, tarihi yapılar, güzel sanatlar ve uygulamalı sanatlarla alakalıdır. Taşınır-taşınmaz varlıklar, kentsel alan, koleksiyonlar, dökümanlar, arşivler, film ve fotoğraflar olarak kendi aralarında da alt gruplandırmalara tabi olurlar (Carvalho, 2015: 145). Bu unsurlar sosyal bağlamda bugün ile geçmiş arasında bir bağlantı aracı olarak ortaya çıkmaktadır (Castriota, 2009: 87). Krakow Tüzüğü'nde somut miras net bir şekilde tanımlanmış belli değerleri taşıyan, hafızaya yönelik bir desteği temsil eden bir varlıktır. Somut olan kültürel miras Silva ve Silva (2016, 2) tarafından kültürel anlamı olan arşivler,

dokümanlar, kıyafetler, iş aletleri, sanat eserleri, dini yapılar, anıtlar, evler, kaleler, binalar, arkeolojik alanlar, doğa manzaraları olarak görülmüştür.

Somut kültürel varlıkların değerlendirilmesinin tarihine bakıldığında 30 yıl boyunca UNESCO standart belirleyici aktiviteleri somut mirasın korunması üzerine düzenlemiştir. Bu aktiviteler; Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Mirasın Korunması Anlaşması (1954), Kültürel Varlıkların Yasadışı İhracatını, İthalatını ve El Değiştirmesinin Önlenmesi ve Yasaklanması Anlaşması (1970), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Anlaşması (1972) ve Sualtı Kültürel Mirasını Koruma Anlaşması (2001) olmuştur (Bouchenaki, 2003: 1).

1972’de Kültürel Miras UNESCO tarafından aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır (www.whc.unesco.org);

- **Anıtlar:** Mimari eserler, anıtsal heykeller, resimler, arkeolojik unsurlar, yazıtlar, mağara yerleşimleri gibi bilim, sanat ve tarih açısından evrensel değer arz eden yapılar.
- **Bina gurupları:** Mimarileri, tektürellikleri ve ya peyzaj içerisindeki yer alış şekilleri sebebiyle ayrı veya bağlantılı olan ve bilim, sanat ve tarih açısından evrensel değer arz eden bina gurupları.
- **Alanlar:** İnsan yapısı ya da insan ve doğanın ortak eseri olan yapılar ve arkeolojik alanları içeren tarihi, estetik, etnolojik ve antropolojik açılarından evrensel önem arz eden alanlar şeklinde sınıflandırılmıştır.

UNESCO 1972 yılında imzalanan “Doğal ve Kültürel Dünya Mirasının Korunması Sözleşmesi”ni kabul etmiştir. Bu sözleşme 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı kanunla katılıma uygun görülmüş, 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 14.02.1983 tarihinde sözleşmeye Türkiye de taraf olmuştur (Çakır, 2010: 35). 1975 Amsterdam Deklarasyonu yapıların çevrelerini, eski konutları, kültürel ve tarihi önemi olan eski köy ve kasabaları, tarihi parklar ve bahçeleri, geleneksel çevre ve çağdaş yapıları da dahil ederek kapsamı genişletmiştir (Ahmad, 2006: 297).

Günümüzde ise önemi uluslar arası olan ve bu yüzden muhafaza edilmeye değer doğal oluşumlara, sitlere ve anıtlara “Dünya Mirası” statüsü verilmektedir.

Sözleşmeye imza atan üye ülkelerin UNESCO'ya müracatıyla başlayan ve (ICOMOS) ve (IUCN) uzmanlarının müracatları değerlendirmesi sonucunda tamamlanan bir dizi işlemde sonra aday varlıklar Dünya Miras Komitesi'nin kararı ile bu statüye sahip olmaktadır. Dünya genelinde 2018 yılı itibariyle bakıldığında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 1092 kültürel ve doğal varlık bulunmaktadır ve bunların 845'i kültürel, 209'u doğal, 38'i ise karma (kültürel/doğal) varlıktır. Dünya Miras Komitesi toplantıları sonucunda söz konusu rakamlar her yıl yükselmektedir (www.kulturvarliklari.gov.tr).

Somut ve somut olmayan kültürel mirası net bir şekilde ayıran bir çizgi bulunmamaktadır. Tam aksine ikisinin özellikleri sayılırken aralarındaki bağdan söz edilir. Örneğin; somut olmayan bir miras video kaydı ve fotoğrafla somut hale dönüştürülebilir ve bu şekilde canlı kalır, sadece insanların hafızalarında değil günlük hayatlarında var olabilir (Cagriota, 2009, 87). Özellikle, kendi önemlerini ve anlamlarını kavrama konusunda somut ve somut olmayan miraslar birbirlerine bağımlıdır (Bouchenaki, 2003: 1).

2.1.1.5. Somut Olmayan Kültürel Miras

Küreselleşme kavramı 1980'lerde dünyada yayılmaya başlamış ve toplumsal, politik, ekonomik ve kültürel açılarından farklı sonuçlar doğurmuştur. Küreselleşme aracılığıyla kültür ve kültür ile bağlantılı unsurların ülkeler ve kıtalar arasında yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. Olumlu ve olumsuz çeşitli sonuçlara sebebiyet veren bu sürecin önüne çıkılması pek olası olmadığından, sürecin en azından sınırlı miktarda olumsuz sonuç doğurmasına çalışılmaktadır (Ergin, 1986: 31-37). Munjeri (2004: 18) çalışmasında bir gurunun "Fiziki mirasın artık yapay görüldüğünü, fiziki mirasın sadece içinde var olan değerleri ortaya çıkardığında gerçek anlamına kavuşacağını ve somut olmayan mirasın somut tezahürlerde canlandırılması gerekliliğini" belirten ifadelerine yer vererek konuya dikkat çekmektedir.

Somut olmayan kültürel miras ulusal alanyazında sıklıkla SOKÜM olarak kısaltılmıştır. Çalışmada da bu kısaltma kullanılacaktır. UNESCO tarafından

SOKÜM'ü koruma ile ilgili bir uluslar arası araç meydana getirmek için oluşturulan ilk doküman taslağı 1971'e kadar gitmektedir. 1989'da uzun ve zorlu tartışmalar sonrasında UNESCO uluslararası düzen sağlayıcı bir araca sahip olmuştur. Bu araç "Geleneksel Kültür ve Folklor'un Korunmasına Yönelik Öneri" şeklinde geçmektedir. 10 yıl sonrasında 1989 önerilerinin global bir değerlendirmesi olarak isimlendirilen uluslararası yetkili konferans söz konusu önerilerin üye ülkeler arasındaki uygulanabilirliğini değerlendirmiştir. Konferans söz konusu argümanların ya yeniden gözden geçirilmesi ya da güncel dünya bağlamında yeni bir argüman oluşturulması gerekliliği sonucuna ulaşmıştır. 1970'ler ve 1980'lerde amacın daha çok telif hakkı ve fikri mülkiyetin korunması tedbirleri konusunda olduğu görülmektedir (Aikawa, 2004: 137-138). Yeni programa başlamadan önce dil, geleneksel müzik ve fikri mülkiyet konularında son 20 yılda yapılan tüm çalışmaların yöntem ve temel konseptleri üzerine UNESCO bilimsel bir değerlendirme yapmıştır. 1997'de folklorun korunması için uluslararası bir irade oluşturmak adına bir çaba daha gösterilmiştir ve folklorun korunması konulu Dünya Forumu düzenlenmiştir. Ancak Forum'da telif hakları ile koruma yönteminin pek de gerçekçi olmadığı sonucuna varılmıştır (Aikawa, 2004: 141).

2003 yılında yapılan konferansın yenilik niteliği taşıyan yönleri şunlar olmuştur:

- Mirasların bir son ürün olarak görülmesi yerine süreç ve yöntem olarak görülmesi
- Mirasların sosyal bağlılık, çeşitlilik, yaratıcılık ve kimlik kaynağı olarak tanınması
- Özgünlüğe ve onun sürekli gelişen ve yaratıcı özelliğine ve doğa ile ilişkisine saygı
- Mirasların uygulayıcılarına olan saygının arttırılması
- Zanaatkârların, uygulayıcıların ve halkın başrole getirilmesinin garanti edilmesi
- Eğitim öğretim ve nesiller arası aktarıma öncelik verilmesi
- Somut ve somut olmayan doğal ve kültürel varlıklar arasındaki bağlantı konusundaki farkındalık
- Evrensel kabul görmüş insan hakları

2003 yılında kabul edilen sözleşme sonucunda hükümetler arası uzmanlar tarafından somut olmayan kültürel mirasın tanımlaması yapılmıştır. Sözleşmenin ikinci maddesinde somut olmayan kültürel miras, “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamaları Silva ve Silva, (2016: 2) el sanatları, görsel sanat enstrümanları, dinsel törenler, kutlamalar, yemek yapma ve bir işi yapma teknikleri olarak açmaktadır. Sözleşmede de belirtildiği üzere, kuşaktan kuşağa devredilen SOKÜM, toplulukların ve zümrelerin çevreleriyle, tabiatla ve geçmişleriyle buldukları etkileşimleri ile alakalı olarak, devamlı tekrar yaratılır ve bu kendilerine hüviyet ve süreklilik hissi verir; bu şekilde kültürel renkliliğe ve kişisel yaratıcılığa duyulan saygıyı artırır(Silva ve Silva, 2016: 38). Ayrıca, 1995’te Dünya Kültür ve Gelişim Komitesi Raporu’nda kültürün gelişmedeki yapıcı ve yaratıcı rolünü vurgulamış ve özellikle SOKÜM’ün kültürel grup ve toplulukların merkezi konumunu açıkça ifade etmiştir (Blake, 2008: 49).

Kimliğe vurgu yapan, kendini ifade şekli, yaratma, uygulama ve yaşama şekilleri, bilimsel, sanatsal ve teknolojik üretimler yapan farklı gruplar somut olmayan kültürel mirası oluşturur. Ayrıca, dil, dans, şiir, şarkılar, oyunlar, edebiyat, sinema, Tv, mizah, efsaneler, tedavi yöntemleri, mutfak ve halkın hayatı yorumlayış biçimleri de somut olmayan kültürel mirasa girmektedir (Bouchenaki, 2003: 1; Cunha, 2004: 119; Castriota, 2009: 87).

Pinna (2003), SOKÜM’ü 3’e ayırarak incelemiştir. İlk kategoriye belli bir toplumun fiziksel bir ifade ile temsil edilebilen sosyal aktivite ve davranışlarını (dini uygulamalar, yaşam şekli, folklor vb.) eklemiştir. İkinci kategoriye fiziksel statüde olmayan (dil, hafıza, sözlü gelenekler, şarkılar vb.) bireysel ya da kolektif faaliyetleri koymuştur. Son kategoriye de somut mirasın parçaları olan sembolik ve metaforik anlamlı objeleri dahil etmektedir.

2.1.1.5.1. Dünya’da Somut Olmayan Kültürel Miras Algısının Tarihsel Gelişimi

Teknolojinin de katkısıyla hızla yaygınlaşan küreselleşme, dünyada kültürel renkliliğin eksilmesi, tek tipleşme gibi kavramların sebebiyet verdiği kaygılar Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ne olan ihtiyacı gözler önüne sermiştir (Akyol, 2016: 151). Söz konusu sözleşme özellikle gelişmekte olan ülkelerin dile getirmesiyle ortaya çıkmıştır. 1970’li yıllarda Bolivya’nın başını çektiği bu ülkeler, geleneksel kültür konusunda çalışmalar yapılmasını ve insanlığın kültürel mirası olarak görülmesini talep etmişlerdir. 1989’da ilk defa somut olmayan kültürel mirasın korunması yönünde yasal düzenlenmelerin yapılması gerekliliği gündeme gelmiştir. Aşağı yukarı 10 sene sonra da Brezilya ve Cezayir bu konularda kanunlar çıkarmıştır (Bedjaoui, 2004: 151).

UNESCO, SOKÜM Anlaşması’nı Kasım 2003’te kabul etmiştir. Bu sözleşmeye 177 ülke taraf olmuştur. SOKÜM çeşitli bireyler ve toplulukların kültürlerinin bir parçası olarak görülen toplumsal uygulama çeşitlilikleri, ifade kavramları, bilgi, yetenek, nesnelere, el sanatları ve kültürel alanlar olarak tanımlanmıştır (UNESCO, 2003).

Yine, UNESCO 2006 yılında benzer bir tanım daha yapmıştır; SOKÜM’den anlaşılan belli birey ve toplulukların kendi kültürleriyle alakalı gördükleri uygulamalar, temsiller, ifadeler, bilgi, teknik, eserler ve nesnelere. Nesilden nesile aktarılan SOKÜM sürekli toplumlar tarafından doğa, çevre ve tarih ile başarılı etkileşimi sağlamak adına güncellenmekte ve bir kimlik ve devamlılık hissi yaratmaktadır. Sonuç olarak da insan yaratıcılığı ve kültürel çeşitliliğe saygı desteklenmektedir (www.aregem.kulturturizm.gov.tr). Dünya çapında söz konusu mirasların farklı şekillerde aktarma çabaları söz konusudur. Bir sonraki başlık altında konu örneklerle anlatılmaya çalışılacaktır.

2.1.1.5.2. Dünyada Somut Olmayan Kültürel Mirasın Kullanımı

Acıpayamlı, “İlk Açık Hava Müzesinin temeli, İsveç’te bir subay olan Arthur Hazelus tarafından, 1872’de Nordisha Museet’e bağlı olarak, Skansen isimli bir park içerisinde” (Acıpayamlı, 1985: 10) atıldığını aktarmaktadır. 1891 yılında kapıları halka açılan Skansen parkı 150 tarihi yapıyı içermektedir ve 18. yüzyıl sonrası İsveç kültürüne dair çok çeşitli bölümlere sahiptir.

Ekmek yapımı, mobilya üretimi, geleneksel şifacılık, matbaa, tütüncülük, seramik yapımı gibi pek çok kültürel yaratım sadece nesnelere tanıtılmamakta, yapım teknikleri ve uygulamalı çalışmalarla ziyaretçilere aktarıldığı görülmektedir. Açık Hava Halk Müzeleri’nin “Skansen” şeklinde ifade edilmesinin nedeni, bu Açık Hava Müzesi yapılanmasından kaynaklanmaktadır (Çakır, 2010: 49).

Japon kültürünün tarihi bir yapının materyal değeri ile ilgilenmediği ve onun yaratılışı ile alakalı olan kültürel bilgi ile ilgilendiği görülmektedir. Örneğin; en önemli Şinto tapınaklarından olan Japon ‘İse Tapınağı’ ahşaptan yapılmıştır ve varlığını kimliğine uyumlu bir şekilde sürekli yapılan yenileme ve onarım çalışmalarıyla sürdürülmüştür. 12 yüzyıl boyunca neredeyse yeniden inşa edilerek muhafaza edilmiştir. Ancak bütün bu yenilemelere rağmen tapınakta hiçbir ruhani değişim gözlenmemiştir (Vecco, 2010: 324).

2.1.1.5.3. Türkiye’de Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras kavramı uzun bir sürecin sonunda doğmuştur. Günümüze kadar 20’den fazla medeniyetin merkezi olmuş, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO tarafından 1985 yılında Dünya Kültür Mirası Listesi’ne alınmış olan Türkiye’nin kültürel ve ekolojik turizm açısından sürdürülebilir kaynaklara sahip olması dikkat çekicidir (Özünel, 2011: 96).

2003’te uluslararası alanda kabul edilen sözleşmeye Türkiye 2006 senesinde taraf olmuştur. Sözleşme, kararlaştırılan kısımlarda mirasın incelenmesini, toplanmasını, müzelerinin kurulmasını, arşiv ve belgeleme merkezlerinin

oluşturulmasını, okullarda ders şeklinde okutulmasını ve nesiller arasındaki iletişim eksikliğini azaltma yönünde aktif olarak kullanılmasını tasarlamaktadır (Çakır, 2010: 54). Sözleşmenin kabul edilmesinin ardından Türkiye de konu üzerine bazı tanıtım çalışmaları yapmıştır. Bunlar; Yaşayan Karagöz Uluslararası Sempozyumu (2006), Deyimler ve Öyküleri Sergisi (2007), Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu (2007), Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu'dur (2007).

Somut Olmayan Kültürel Miras Alanları;

SOKÜM Sözleşmesi'nin Temel Koruma Perspektifi ve Uygulamaları başlığının altında somut olmayan kültürel mirasın neler olabileceği şu şekilde belirtilmiştir;

- Somut olmayan kültürel mirasın iletilmesi rolüne sahip lisan ile beraber anlatımlar (destanlar, mitler, atasözleri, öyküler, fıkralar vb.) ve sözlü gelenekler,
- Gösteri sanatları (meddahlık, Hacivat ve Karagöz, kukla, halk tiyatrosu vb.),
- İçtimai pratikler, ritüeller ve festivaller (sünnet, düğün, kına gecesi, nevrüz, vb. kutlamalar),
- Yeryüzü ve kainat ile alakalı birikim ve uygulamalar (yerel yemekler, lokman hekimlik, halk takvimi ve meteorolojisi vb.),
- El sanatları (çanak-çömlek yapımı, dokumacılık, ahşap işçiliği, bakırcılık, dantel, vb.), şeklinde beş başlık olarak sıralanmıştır (www.aregem.kulturturizm.gov.tr).

Türkiye'de Temsilî Listeye kayıtlı olan unsur sayısı 16 ve acil koruma gerektiren unsur sayısı da birdir. En iyi uygulama örnekleri listesine kayıtlı bir öge yoktur. Bu konuda Özünel'in (2017: 354) yorumu günümüz dünyasında hızla kaybolan SOKÜM unsurlarının Acil Koruma Listeleri aracılığıyla görünürlüklerinin arttırılabilme olasılığının fazla olduğu yönündedir.

Türkiye'de İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine eklenen unsurlar Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge1. Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi

Sıra	Miras	Yıl
1	Meddahlık	2008
2	Mevlevi SemaTöreni	2008
3	Aşıklık	2009
4	Karagöz	2009
5	Nevruz	2009
6	Geleneksel Sohbet Toplantıları	2010
7	Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	2010
8	Alevi - Bektaşî Ritüeli, Semah	2010
9	Tören Keşkeği Geleneği	2011
10	Mesir Macunu Festivali	2012
11	Türk Kahvesi	2013
12	Ebru Sanatı	2014

Kaynak: <http://aregem.kulturturizm.gov.tr>

Türkiye’de SOKÜM’ün kullanımına güzel bir örnek ise Gazi Üniversitesi Müzesi’dir. Müzede Türk geleneklerinden evlenme öncesi adetleri bölümünde sergilenen çeyiz sandığı sadece etnografik bir obje olarak sergi salonunda bulunurken rehberlerin anlatımı sırasında ziyaretçilere ve araştırma yapmaya gelen kişilere verilen bilgilerde sandığın ve çeyizin atasözlerinde ve deyimlerde yer alan örnekleri, sandığa koyulan temel eşyalar, bazı yörelerde görülen sandık üzerindeki aynanın anlamı, bu aynanın dinsel-büyüsel inanışlardaki konumu ve fonksiyonu aktarılmaktadır. Ayrıca halk inançları kısmında sergilenen kırık ayna, Anadolu’nun bazı yörelerinde gelin başlığı şeklinde kullanılan tozak üzerindeki ayna arasında bir bağ kurularak ziyaretçilere SOKÜM’ün çeşitli örnekleri tanıtılmaya çalışılmaktadır (Çakır, 2010: 60). Türkiye’de bahsedilen şekillerde tanıtılmaya çalışılan yerel kültüre dünya üzerinde farklı bakış açıları söz konusudur.

2.1.1.5.4. Dünyadan Yerel Kültüre Bakış Açıları ve Değerlendirmeler

Biodiversite ve ekosistem'in korunması tartışmalarından kaynaklanarak Brezilya'da 80'li yıllarda yerel halkların doğa ile ilgili bilgileri ve geleneklerini koruyan komünler değerlendirilmeye başlanmıştır (Castro, 1998: 4). Brezilya'nın 2018 itibariyle koruma altına aldığı kayıtlı 28 Somut Olmayan Kültürel Mirası vardır (www.portal.iphan.gov.br). Bu kültürel ürünlerde önemli olan teşvik, halkın katılımı ve kültürün yayılması olarak görülmektedir. Ancak bu konuda asıl dikkat edilmesi gereken nokta ne hükümetin adımları ne de yasalardır. Söz konusu grupların içselleştirdiği tarih, yaşam biçimi, bilgi, kendilerini ifade şekilleri ve kutlamalar gibi unsurlardır (Silva ve Silva, 2016: 13). Ayrıca Telles'in (2007: 47) de Brezilya kültürünün korunması için bulunduğu tavsiye halk ile işbirliği içerisinde envanterler, kayıtlar, gözetim ve yaygınlaştırma çalışmalarıdır.

Yerel kültürden bahsedildiğinde sıklıkla dile getirilen otantiklik unsuru ise mirasın canlılığına bağlıdır. Şehirler ve köylerde hayat bulunmalı, canlı olmalı ve müzelere dönüştürülmemelidir. Turistler her geçen gün sterilize edilmiş, estetik olan ve müzeye çevrilmiş tarih merkezlerinden kaçmaktadırlar (Moragas, 2001: 101). Bu tarz dönüşümlerin yapıldığı yerlere MacCannell (1973), turistik bölgelerdeki sosyal alanların düzenlenmesi isimli çalışmasında genel olarak sergilenen otantiklik adını vermektedir.

Telles (2007: 52) de UNESCO'nun 2013 yılında ifade ettiği gibi SOKÜM'ün dinamik bir kavram olduğu gerçeğini vurgulamıştır. Değişimi durduracağı tasavvur edilen her hamle "gerçek ve canlı" bireyler ve topluluklarla alakası olmayan ölü nesnelere üretecektir (Pinna, 2003: 2). SOKÜM, insan toplumlarının uygulamalarını ve ifadelerini amaçlar. Hafstein (2007), SOKÜM'ün topografik değil, etnografik olarak tanımlanacağını ve yabancı ülkelerdeki toplumların da SOKÜM'ün zamanla kaybolacağını kabul eden bir algıya sahip oldukları belirtir. Molano (2007: 72), kültürü canlı bir şey olarak görmüştür. Kültür de geçmişten miras olarak kalan unsurların yanında dış etkiler ve yerel olarak icat edilen yenilikler vardır. Kültür cam bir fanus içinde muhafaza edilmemelidir. Kültürün korunması dediğimizde muhafaza etme ile beraber sürekli kültürel evrime uyumu göz önüne alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında sürekli değişen bir şeyi koruyacak yasaları çıkarmanın anlamı ne

olacaktır? Bunun Şu Şekilde anlaşılması gerekmektedir; kŐltŐrŐn temsilcilerinin beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda bir akıŐa bırakılmasını sağlamak. Dışarıdan baskın sektŐrler tarafından uygulanan dış etkilerin ortadan kalkmasını sağlamak gerekir. Buradaki en önemli nokta ise bir kŐltŐr veya geleneğin uygulayıcıları tarafından nasıl gŐrŐldŐđŐdŐr. Artık değer verilmiyor ve korunmak istenmiyorsa yapılan her çaba boŐa çıkacak demektir. Toplumun bilgilendirilip ikna edilmesi çalışmaları ise çok zorlu olacaktır ve sonuç olarak yapay bir SOKŐM çıkma olasılığı doğacaktır (Lenzerini, 2011: 109).

İçinde bulunduğumuz modern dönemde gŐnŐmŐz toplumlarının geçmiş ile olan ilişkisi aşırı dinamizm ve hızlı sosyal deđerriŐim ile kopmaktadır. Genel eğilim, insanların bir nostalji patlaması içinde Őikayet etmesi ve geçmişin geri kazanılmasıdır (Silva ve Silva, 2016: 219-220). Turistler donuk, tertemiz “aşırı otantik” bir kasaba yerine gerçek ve otantikliği hissedebilecekleri kasabalara yŐnelmektedirler. Şehrin kŐltŐrŐnŐn dinamik olduğunu ve boş bir gösteri olmadığını görmek istemektedirler (Moragas, 2001: 107-108).

Çinli akademisyenler SOKŐM’ ũn keŐfi için 7 model geliŐtirmiŐlerdir. Bunlar; festival ve etkinlik turizmi, tema park, turizm emtia gelişim modeli, turizm sahne sanatları modeli, turizm imaj yönetim modeli, temalı mŐze gelişim modeli ve arkaik sokak, geleneksel evler, köyler ve kasabalar Őeklindedir (Yafeng ve Zekun, 2016: 34).

George (2010: 418), Nova Scotia’ da tur operatörlerinin organize etikleri turların içeriğinden bahsetmektedir. EŞsiz mimarinin ve tarihi evlerin gŐsterildiđi, manzaraların izlenebildiği ve yerel halkın kayda alınabileceği ve fotoğrafının çekilebildiği turlar organize edilmektedir. Tur operatörlerinin bu turlardan finansal kazanç elde etmelerine rağmen ev sahibi halka hiçbir pay vermediklerinden bahsetmektedir. Ayrıca bu Őirketler görsel materyalleri ve tanıtımları için de bu halkı kullanmaktadır. George, ayrıca SOKŐM’ ũn bir mal olarak ticaretinin yapılması sonucunda yerel kŐltŐrŐnŐ koruyan halk ile beraber yok olacağını ũngŐrmektedir. Turizmden kazanılan kazancın yerel halk ile paylaŐılması sŐrdŐrŐlebilir turizmin temel taŐarlarından biridir (TUSİAD, 2012: 20). Yerel halkın turizme sahip çıkması ondan ne kadar gelir elde ettiği ile ilgilidir. Gelir elde edemediğinde halk turizm

faaliyetlerine ve turiste karşı bir duruş sergileyebilmektedir. Müzik, el sanatları, yerel mutfak, festivaller eğer ekonomik kazanç sağlanabilecek bir hale getirilirse yokolma olasılığı da düşecektir. Ancak turistlere sunulurken söz konusu kültürel miras öğelerinin orijinalliğini kaybetmemesine dikkat edilmelidir (Türker ve Çelik, 2012: 94).

Yuan (2008), SOKÜM'ün 3 parçadan oluştuğunu söylemiş: tüm bölgenin yapısı, geleneksel el sanatları ve bölge halkının hayatı olarak sınıflamıştır. Hernández (2002: 381), kültürsüz turizmin olmayacağını ifade etmiş ve insanların bir noktadan başka bir noktaya hareket etmelerinin temel sebebinin kültür olduğunu eklemiştir.

Konu ile alakalı olarak Silva ve Silva'nın(2016) çalışmasından çıkan maddi anlamdaki sonuç şu şekilde ifade edilebilir; turizmde kullanılacak bir kaynak olarak mirasın ülkelerdeki sahil şeritlerinin yanında iç kesimlere ve ufak şehirlere de gelir ve istihdam yaratılması konusunda katkıda bulunduğu görülmektedir. Çalışmanın diğer bir sonucu ise; bu destinasyonlar boş, kendi içeriklerinden uzak, geçmişin sahte plastik temsilleri olmuş, özgün ses ve kokularını kaybetmişlerdir. Yazar, kültürü ne satılacak ne de satın alınabilecek bir kavram olarak görmektedir. Genellikle çevresel ve sosyoekonomik gelişim söylemleri ile yola çıkan bu tarz turizm genelde ömrünü tüketerek değersizleşmektedir. Denge en önemli unsur olarak görülmelidir ve bunun için ülkelerin miraslarına yapılacak herhangi bir müdahale yerel düzeyde kalmalı ve kültür konusunda katkı verebilecek tüm paydaşların katkısı alınmalıdır. Turizm paydaşlarından, Turizm Bakanlığında, üniversitelerden, din adamlarından oluşan kişilerin akıl birliğiyle bir program oluşturulup uygulanmalıdır (Silva ve Silva, 2016: 221).

Medine yönetiminin Jemaa el fina' da bir uygulaması buna örnek olarak görülebilir. Şehrin geleneksel görüntüsüne uymayan yapıların yıkılması, renkli reklam panolarının kaldırılması yönetim anlayışının bir şehri nasıl müzeleştirdiğini ve ortamı ve görüntüyü nasıl bir miras haline getirdiğini gösterir (Hafstein, 2007, 83). Son olarak; kitle turizmine karşı alternatif seçenekler geliştirmek isteyenler, siyasiler ve sektör profesyonelleri kültürün turizm içerisindeki yerinin artırılması hususunu önemle vurgulamaktadırlar (Öter ve Özdoğan, 2005: 127). Ancak,

SOKÜM konusundaki farkındalığın artmasıyla beraber söz konusu mirasların karakteri, aktarımı ve korunması konusunda çeşitli görüşler öne sürülmüştür.

2.1.1.5.5. Somut Olmayan Kültürel Miras Konusundaki Eksiklikler ve Tartışmalar

20. yüzyılın ilk yarısında akademik dünya, kültürlerin kendilerine farklı bir kimlik veren ve çok eski zamanlara tarihlenen özleri olduğunu ileri sürmüştür. Her insan topluluğunun dünyaya yönelik bakış açıları vardı ve gezegenlerin ve güneşin evrende bir ahenk içinde bulunması gibi bu toplulukların da sosyal, hukuk ve politika sistemleri bulunmaktaydı. Bu yaklaşıma göre izole kültürler değişmeyip aynı istikamet ve hızda ilerlemekte ve sadece dış güçler kültürleri değiştirebilmekteydi. Bu bağlamda antropologlar, tarihçiler ve politikacılar "İran kültürü" veya "İnka kültürü" dediklerinde bu kültürlerin içinde yaşayan insanları şekillendiren dinlerin ve geleneklerin var olduklarından beri aynı kaldıklarını düşünmektedirler. Günümüzde kültür konusunu çalışan akademisyenler ise her kültürün kendi değerlerinin olabileceğini kabul etmekle birlikte bunların sürekli değişim halinde olduklarını belirtmektedirler. Kültürler çevresel şartlar ile ve ya başka kültürler ile temas sonucu değişebilmekle beraber kendi iç dinamikleriyle de değişebilirler (Harari, 2015: 170).

Gürçayır (2011: 7) SOKÜM'ün Korunması Sözleşmesi'nin kaybolmasından ve gelecek nesillere aktarılmasından duyulan kaygının somut kültür varlıklarının korunması konusunda var olan endişeler kadar ilgi çekmediğini belirtir ve vurgulamak istediği konu şu şekilde özetlenebilir: SOKÜM'ün korunması konusunda ulaşımda at kullanılmadığı için nabantların zamanla kaybolacağını, masal dinlenmediği için tabi ki masal anlatanların kalmayacağını, modern tedavi yöntemleri olduğundan geleneksel sağaltma yöntemleri artık kullanılmayacağını ve unutulacağı sonucunu çıkaran mantığın bu "doğal bir süreç" ifadesi, aynı "rahatlığı" aynı "ataların" ürettiği somut varlıklar söz konusu olunca kullanılmamaktadır. Yunan ve Roma Antik Kentleri, eski manastırlar ve Ayasofya müzesi için "artık kullanılmıyorlar ve yerlerine modern mimari tekniklerle yeni binalar inşa edilmeli" denmemesinin yanında bu tarz yapıların özenle nasıl muhafaza edileceği üzerine düşünülür. Bir şehrin "tarihî dokusunun" muhafaza edilmesi ve şehrin "kimliğini"

değiştirmemek etkili bir modernlik işaretlerinden biri olarak algılanır. Somut kültür ve somut olmayan kültür arasındaki bahsedilen ast-üst ilişkisi, tabii ki Türkiye’ye özel bir boyut değildir, ancak Türkiye’de var olan kültürel seçkinciliğin bir neticesi olduğu net bir şekilde ifade edilebilir. Söz konusu ikili arasındaki bu hiyerarşik konumlanmanın en temel sebepleri iki kültürel mirasın yapısından meydana gelen farklılıkların sonucundan kaynaklandığı düşünülebilir. SOKÜM’de “süreci” muhafazaya yönelik bakış açısı ile somut kültür varlıklarında netice koruma odaklı duruş değişik yaklaşımlara ve sonuçlara sebebiyet verir.

Kimi değerlendirmelere göre SOKÜM’ün Korunması Sözleşmesi gereksiz bir uğraş olarak görülmüştür. Edward Shils “Gelenek” adlı makalesinde “Gelenekler, uygulayanları onları temsil etmeyi bıraktıkları ya da onları içselleştiren ve yaygınlaştıranlar artık başka yaşam tarzlarını tercih ettikleri için veya geleneklerine sahip çıkması beklenen yeni kuşaklar farklı geleneklere yöneldiklerinden ya da kabul ettikleri ölçütlere göre daha fazla kabul edilebilir yeni inançlar keşfettikleri için yok olacağını ifade eder (Shils, 2004: 113). Aynı şekilde Telles (2007: 66) SOKÜM’ün kayıt altına alınmasının farkındalık ve değerlendirmeyi arttıracığını ancak bilgi gibi bazı kültürel değerlere gerçek bir koruma sağlamadığını çünkü bu unsurların uygulayıcılarını korumadığını ifade etmektedir.

Yim (2004) ise, konuya gerçekten çok gerçekçi bir bakış açısı ile yaklaşmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın, somut kültür varlıkları gibi geçmişine bakılarak belirli bir tarihsel evreye götürülemeyeceğini ve yaşamlarının geleceğe olan uyumları ile direkt bağlantılı olacağını belirtir. Geçmişte yaşayan insanların ilgileriyle modern insanın ilgilerinin ve beklentilerinin farklı olabileceğini söyler. Gelenek ve görenekler konusunda ataların zevkleriyle günümüzdeki insanların zevkleri ve beklentileri birbirini tutmayabileceğini ve geleneklerin gelecek ile bağdaşabildikleri oranda var olabileceklerini ifade eder. SOKÜM’ün süregelen geleneksel usullerinin hiçbir farklılık yapılmadan devam ettirilmesi mi sağlanmalıdır yoksa değişiklikler ne oranda makul görülür sorusunu sorar. SOKÜM’ün devamlı aktif ve nefes alan bir mirası muhafaza etmeyi amaçlaması, somut kültür ürününe benzer bir “otantik” tanım saptamaması Kirshenblatt-Gimblett (2004: 7), tarafından “Eğer gerçekten canlı ise korunmasına ihtiyaç yoktur; zaten ölmüşse, koruma da bir çare olmayacaktır.” diyerek çok yerinde bir eleştiride bulunur.

Aynı şekilde, Çakır da (2010: 47) kültür yaşayan bir organizma olduğunu, zamanla değişebileceğini, sabit ve durgun olmadığından zaman ve mekâna bağlı olarak değişim geçirebileceğini ifade etmektedir. Bu da bazı kültürel değerlerin zamanla fonksiyonunu kaybetmesi nedeniyle yok olması demektir. Bu yüzden bir fonksiyonu olmayan, özünü kaybeden bir kültürel yaratımın muhafazasının ve yaşatılmasının somut olmayan kültürel miras müzeciliğinde de karşılaşılabilecek bir sorun olabileceğini söyler. Ekici (2004: 65) bu konuda geleneksel bağlamların muhafazası ve yaşatılmasının her zaman mümkün olmadığını belirtir ve bağlamı kaybolan kültür unsurlarının koruma ve yaşatma faaliyetlerinin başarılı sonuç veremeyebileceğini ifade eder.

Yerel halkın bazı kültürel değerlere sahip çıkması ve bu değerlerin tekrar canlanması kültür elemanlarının turistik ürünler olarak değerlendirilmesiyle maddi kazanç sağlanması sebebiyle de olabilmektedir (Uygur ve Baykan, 2007). Fakat, turizmin olumlu etkileri sayesinde kültürün gerçekten korunabileceğini belirtmek çok iyi niyetli bir bakış açısı olmakla beraber basit ve geliştirilmemiş bir fikir olarak kalacaktır. Çünkü, turizmin olumsuz etkilerinin mevcudiyeti ve bu olumsuzlukların kültürel unsurların bozulmasına veya tamamen kaybolmasına sebebiyet vereceği aşıkardır. Kültürel değerlerin rastgele ve plansız olarak turistik ürün şeklinde kullanılması somut ve somut olmayan kültürel değerler üzerinde tahribat oluşturabilecektir (Türker ve Çelik, 2012: 93).

Özünel (2017: 353) bir diğer çalışmasında konu ile alakalı olarak verdiği örnekte de bir yörenin hasat şenliklerinin fazla turistikleştirilerek bir tüketim festivaline dönmesiyle bölgedeki biyolojik çeşitliliğe zarar vererek çevresel bir felakete dönüşmekle kalmayıp, hasat geleneğinin bin yıllardır süregelen ritüelistik tarafını da tahrip edebileceğini belirtir. Bu yüzden yerel kültürün ticari ve turistik hedefler yönünde sürdürülebilir turizme katkı sağlaması hassas bir konu olarak karşımıza çıkabileceğini ifade eder. Ayrıca, Churchill'in (2010: 253) de belirttiği gibi kültürün kar amacı güdülerek turistikleşmesi sosyal ve kültürel anlamını yitirmesine sebep olur.

Türkiye özelinde bakıldığında Urfa ilindeki sıra geceleri, Konya'da sema seramonileri, İstanbul'da saray mutfağı, Mardin ilinde sedef kakma, ülkenin farklı

yörelere yemekler, halk oyunları ve daha pek çok SOKÜM unsurları turistik ürün olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, günümüzde turistik ürün şeklinde tanıtılan SOKÜM değerleri uygun olmayan pazarlama girişimleri nedeniyle; yozlaşma, özünün kaybolması, hakiki değerinde sergilenememesi gibi çeşitli problemler ile yüz yüze gelmiştir. Planlı hareket bahsi geçen sorunların çözümü için ön koşul olarak görülmelidir (Türker ve Çelik, 2012: 94).

Özünel (2017: 362) çalışmasında ayrıca müzemanî humması adını verdiği sorunun Beypazarı, Cumalıkızık, Amsterdam ve Venedik gibi kentlerde geleneksel mimarinin, sosyal değerlerin ve gündelik yaşamda üretilen davranış ve kültür kalıplarının aşırı turizm faaliyetleri nedeniyle yitirilerek ortaya çıktığını belirtir. Söz konusu şehirlerde maddiyatın en önemli unsur haline dönüşmesiyle Çin'den gelen pek çok ürünün satılması ve folklorik unsurların sergilenmesi ve bunun sonucunda yerel halkın özünü kaybetmesiyle bir kısmının göçüne neden olmuştur. Yerel halkın kendi yaşam alanı ve geçmişine yabancılaşması şeklinde tanımlanabilecek bu süreç muhafaza, sergileme, sürdürme hedefiyle başlayan aktivitelerin konuya tam vakıf olamamış kişiler tarafından uygulandığında ne tür sıkıntılar oluşturabileceğine yönelik iyi birer örnek olmuştur. Bu noktada devreye turist rehberleri girmektedir. Bu yüzden söz konusu mesleğin karakteri, rolleri ve yerel kültür ile olan ilişkileri konularında alanyazın incelemesi önem arz etmektedir.

2.1.2. Turist Rehberliği

Alanyazının bu bölümünde turist rehberliği kavramı, turist rehberlerinin sorumlulukları görevleri ve rolleri, turist rehberleri ve yerel kültür ilişkisi, yerel kültür ürün turist rehberleri tarafından aktarımı konuları açıklanacaktır.

2.1.2.1. Turist Rehberi Kavramı

6326 no'lu Turist Rehberliği Meslek Kanununda turist rehberliği mesleği şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Turist Rehberi: “Seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesini sağlama hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişiyi ifade eder” (www.tureb.org.tr).

Rehberlik var olan en eski mesleklerden biridir (Salazar, 2008a, 95). Casson (2008, 92) Antik Çağda Seyahat adlı kitabında Yunanlıların rehber için periegetai (çevreyi tanıtan kimse) ve exegetai (açıklayan kimse) kelimelerini kullandığını yazmıştır. Tarihin babası Bodrumlu Herodot, Karadeniz ve Akdeniz topraklarında yaptığı seyahatlerde büyük ölçüde yerel rehberlerden yararlanmıştır. Ancak, yüzyıllar öncesinde yaşamış kişilerle ilgili detayları, tarihleri ve diyalogları ezberden anlatma eğilimine sahip rehberlerden bilgi aldığı için Herodot’un anlattığı her hikayenin doğru olmadığı da tahmin edilmektedir (Salazar, 2008a: 95-96).

Orta çağlara gelindiğinde ise rehberler sadece yol gösteren değil aynı zamanda koruyucu, güvenlik eskortu ve güvenli geçişi sağlamak için rüşvet veren kişiler olmuşlardır (Pond 1993:4). Doğu’daki diğer yerlerde olduğu gibi kutsal topraklarda da, dragoman (tercüman) adıyla anılan bu girişimciler, gezginlere ulaşım imkanları, güvenlik ve konaklama imkanları sağlamaktaydılar (Katz, 1985: 53). Bu kimseler bir veya daha fazla Avrupa dilini bildiklerinden (kaldı ki dragoman’ın çevirisi Arapça, Türkçe ve Persçe konuşulan ülkelerde tercümandır) gelinen yerler ve rotalar hakkında müşterilerine bilgileri ile hizmet sunabilmekteydiler (Salazar, 2008a: 96).

14. ve 18. yüzyıl arasında, seyahat eden eğitimciler, antika meraklıları ve cicerone (rehber) isimleriyle anılmaya başlamasıyla rehberlik yeni boyutlar kazanmıştır (Pond, 1993: 5). Günümüzde ise Dünya Turist Rehberleri Federasyonu Turist Rehberini şu şekilde tanımlar:

İstenilen dilde ziyaretçilere rehberlik eden ve bir alanın kültürel ve tabii mirasını yorumlayan ve spesifik alanlarda belirli otoriteler tarafından tasdik edilmiş yeterliliğe sahip kimselere rehber denir. Güncel turizm anlayışında pek çok açıdan bir rehber bir işletmenin ya da şirketin yüzüdür. Pek çok yabancı ziyaretçi rehberleri ülkelerinin yada bölgelerinin temsilcileri olarak görürler (Pond, 1993).

2.1.2.2. Turist Rehberlerin Sorumlulukları ve Görevleri

Rehberlerin rolleriyle sorumluluk ve görevleri keskin çizgilerle birbirinden ayrılmamaktadır. Turist rehberi yol gösteren, eşlik eden, oryantasyon sağlayan kişidir ve seyahat acentesinin sunduğu şekilde belirli yerleri ziyaretçilere gezdirir. Bu mesleği icra eden kişilerin görevi var olan bütün araçları koordine ederek turistlerin seyahatlerinden maksimum keyfi almalarını sağlamaktır. Rehber, efektif bir ziyaretin gerçekleşmesi adına misafirlerinin sordukları soruları cevaplar, onları gezi esnasında yönlendirerek uyarılarda bulunur Rehber, programı gerçekleştirir, tur esnasında çıkabilecek muhtemel sorunları gidermek adına gerekli ayarlamaları yapar, acente ve diğer hizmet aldığı işletmelerle beraber ortaya çıkan problemleri çözmeye çalışır (Canani, 1999: 93-94).

Rehberler, turistler tarafından kabul edilmesini sağlayan uygulamalar ve konseptleri bilmeli, misafirlerini gözetmeli, onları dikkatle dinlemeli, etkin olmalı, meslek etiğine ve terbiyeye sahip olmalıdır. Rehber, ziyaret edilen yerlerin temel tarih bilgisini katıldığı rehberlik kursunda ya da kendi çalışmaları vasıtasıyla öğrenerek aktarabilmelidir. Aynı zamanda yerel halk ile temas kurabilmelidir. Zaten sadece bu şekilde gezilerine mistik bir hava katacak efsaneleri ve hikayeleri öğrenebilir (Canani, 1999: 102).

Turist Rehberliği mesleğinin MYK tarafından belirlenen görevleri ise şunlardır;

- İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) aktivitelerini yerine getirmek; tatbikatlarda ve eğitimlerde yer almak, işyeri ve çalışma ortamlarındaki kurallara riayet etmek ve edilmesini sağlamak

- Çevre koruma mevzuatı ile uyumlu çalışmak; çevre koruma şekillerini bilmek, çevresel tehlikelerin azaltılması yönünde çalışmak
- Kalite yönetim sistemini uygulamaya koymak; kalite yönetim sistemi ile alakalı aktiviteleri idare etmek, gerçekleştirilen çalışmaların kalitesini kontrol etmek, geri bildirim sistemini yürütmek
- İş organizasyonu yapmak; bireysel hazırlık yapmak, işi ile ilgili hazırlık yapmak, turdan önce gerekli hazırlıkları yapmak, seyahat acentesinin sağladığı malzemeleri teslim almak
- Tur operasyonunu gerçekleştirmek; personelleri, tur süresince kullanılacak araç ve gereçlerini kontrol etmek, operasyonu denetlemek, konaklama ile alakalı işlemleri yürütmek, Yiyecek-içecek işletmeleri ile olan ilişkileri düzenlemek, Tur esnasında meydana gelen istenmeyen durumları çözmek,
- Tur sonu işlemlerini yürütmek; Tur sonunda yapılması gereken işlemlerini kontrol etmek, acenta ile iletişim kurmak, mesleğiyle alakalı yayınları okumak ve yine mesleğiyle ilgili kurs ve seminerlere katılmak (www.myk.gov.tr).

Canani (1999:104), turist rehberlerinin görev ve sorumluluklarını şu şekilde açıklamıştır;

- Takip edilecek tur güzergahını tam olarak bilmek
- Turistler tarafından sorulan her soruya tatmin edici cevaplar verebilecek bilgiye sahip olmak, aksi halde cevap verebilmek adına gerekli araştırmaları yapmak
- Daima pozitif ve sağlıklı kalmaya özen göstermek,
- Fiziksel direnci yüksek olmak
- Özellikle hijyenik anlamda iyi bir görüntüye sahip olmak
- Düzgün bir giyime sahip olmak(aksi halde misafirler kendilerine önem verilmediğini hissedeceklerdir) ve kendisinin meslek kartını görünecek şekilde taşınması ve bazı durumlarda firma amblemleri taşıması
- Sosyal algı konusunda bilgili olması
- En uygun iletişim yöntemini kullanabilmesi
- Dinleyicilerini sıkılmamak adına doğal ve iyi bir diksiyonla makul bir zaman zarfı içerisinde konuşmalıdır
- Düzgün sosyal ilişkiler kurabilmek

- Beklenmedik olaylarla karşılaşıldığında doğallık, özgüven ve sağduyu ile hareket etmek

- Bütünleştirici bir lider olmak
- Sabırlı ve ilgili olmak
- Dakik, organize ve sorumluluk sahibi olmak
- Duygusal denge ve iyi bir hafızaya sahip olmak

2.1.2.3. Turist Rehberlerinin Rollerini

İlgili alanyazın incelendiğinde turist rehberinin rollerine ilişkin çalışmaların son 40 yıldır yapıldığı ve giderek önem kazandığı görülmektedir. Araştırmacılar kimi zaman bazı sıfatlarla kimi zaman başlıklar altında sınıflandırmalar ile bu rolleri ifade etmişlerdir. Rehberler hangi rolü yerine getirirlerse getirsinler turistlerin görüp tecrübe ettiklerinde bir anlam bulmalarına yardımcı olmak için vardır. Rehberlik yaptıkları bölgenin tarihi ve coğrafyasının yanında grup dinamikleri ve kültürel geçmiş gibi sosyoloji, psikoloji ve antropoloji gibi uzmanlık alanlarında yer alan konularla ilgili kapsamlı hazırlık yapmak durumundadırlar (Salazar, 2008b: 218). Konunun detayları açıklanmadan önce rehberin içinde bulunduğu sosyal ve hukuksal kapsamın rollerini büyük ölçüde şekillendirdiği unutulmamalıdır (Salazar, 2008b: 212).

MacCannell (1976: 44) gezdirilecek alanın çerçeveselendirilmesi yani bir objenin korunması için resmi sınırın belirlenmesini rehberin önemli bir rolü olarak görmüş, Fine ve Speer (1985: 82) rehberin gezdirdiği yeri bir nevi kutsallaştırma rolünü yerine getirdiğini belirtmiştir. Rehber rolleri, kültür simsarı, guru, sırdaş (McKean, 1976); aracı (Nettehoven, 1979); tampon, grubu toparlayan, arabulucu (Schmidt, 1979); uzlaştırıcı (Van den Berghe, 1980); elçi, animatör, aktör, katalizör, disipline eden, eğlendirici, bilgi sağlayan, eğitmen, yorumcu, lider, öğretmen (Holloway, 1981); organizatör (Pearce, 1982; Weiler ve Davis, 1993: 97); ebeveyn (Schuchat, 1983); akıl hocası, yol gösteren (Cohen 1985); tercüman, (Katz 1985); bekçi (Fine and Speer, 1985); tedarikçi, ev sahibi ve halkla ilişkiler temsilcisi (Pond 1993); konsiyarj, müdür (Ap ve Wong, 2001); yol arkadaşı, gayriresmi eğitmen

(Cohen vd., 2002); iletişim vasıtası (Leclerc ve Martin, 2004); satıcı (Gronroos, 1978); bahış alan kimse (Holloway, 1981); girişimci ve arkadaş (Bras ve Dahles, 1999); ve grup lideri, (Weiler ve Davis, 1993: 97) olarak ifade edilmiştir.

Turist rehberlerinin rolleri kapsamlı bir sistematik bakış açısıyla ilk defa Cohen (1985) tarafından çalışıldığı görülmektedir ve rehberliğin kökeninde iki rolden söz etmektedir. Bunlar; akıl hocası ve yol göstericidir. Yol göstericiyi insanlara bilmedikleri sosyal ve doğal ortamlarda öncülük ederek yol gösteren kişi olarak tanımlar. Akıl hocasını ise özel öğretmen, ruhani danışman ve “arayanlara” iç görü ve aydınlanma aracılığıyla uzman bir guru olarak yardım eden kimse olarak betimler.

Cohen modern rehberin rolleri için oluşturduğu tabloda liderlik ve uzlaştırıcı rollerini ekleyerek her birine içsel ve dışsal yönlerini de dahil eder. İçsel roller arasında grup liderliği, öğretmenlik ve yorumlayıcılık yer alırken, dışsal roller kapsamında; tur lideri, organizatör ve motive eden kimse olma özellikleri bulunmaktadır (Poudel ve Nyaupane, 2011: 5). Bu roller; araçsal, sosyal, etkileşim ve iletişim olmak üzere 4 temel bileşimden oluşur. Söz konusu rollere sonrasında animatör ve tur lideri rolleri de eklenmiştir. Cohen’in (1985) çalışmasında oluşturulan model ve içeriği şu şekilde açıklanmaktadır:

Liderlik Rolü kapsamında incelenen;

1. Araçsal Rol: Turun başarılı bir şekilde yürütülmesinin sorumluluğunu ifade eder. Araçsal rolün altında güvenlik ve rahatı sağlaması, ilgi çekici noktalara işaret etmesi ve yerel çevre ile bağ kurmasına aracılık ederek misafirin seyahat deneyimini güzelleştirmek sayılabilir (Poudel, 2011: 5). Bu maddenin özünde yol göstermek varken, günümüz rehberinin araçsal liderlik görevi çok daha karmaşıktır ve birbirine bağlı pek çok parçadan oluşur. Bunlar;

- **Yön Bulma:** Turlarda güzergah pek çok kez önceden belirlenmiştir. Ancak farklı durumlarda yolun bulunması ve ya seçilmesi beklenmedik durumlarda kullanılacak oryantasyonel beceriler gerektirir (Cohen, 1982: 242).

- **Erişilebilirlik:** Turistlerin halka açık olmayan alanlara rehber olmadan girememesini ifade eder (MacCannell, 1973: 597-598). Rehber bu alanlara girişi

sağlar ve kendi grubunun davranışlarından sorumlu olur. Yani ziyaretçilerin devam eden aktivitelere engel olmaması veya zarar vermemesini sağlar.

- **Kontrol:** Belli limitler içerisinde grubunun güvenliği ve rahatlığından sorumludur. Bu da sadece rehberin güvenli bir rota izlemesinin yanında grubu üzerinde kontrolü sağlaması yani gruptan kopmaları engellemesi, geride kalanları toparlaması ve genel olarak grubunun ritmini ayarlaması ile olur.

2. Sosyal Rol: Rehberin grubunun uyumunu, moralini ve tatminini sağlama sorumluluğunu ifade eder (Poudel, 2011: 4).

- **Gerginlik yönetimi:** Rehber tur esnasında grup üyeleri arasında çıkabilecek gerginliklere yönelik önlemler alır ve sıkıntı çıktığında araya girerek gerginliği giderir (Schmidt, 1979: 457).

- **Entegrasyon:** Rehberin grubunun sosyalleşmesini sağlayan aracı olmasını ifade eder.

- **Moral:** Rehber şakacı ve hoş davranışları ile grubunun iyi bir havaya sahip olmasını sağlar.

- **Animasyon:** Tur esnasında misafirlerinin diğer turizm işletmeleri tarafından organize edilen faaliyetlere de katılmalarını teşvik eder.

Uzlaştırıcılık kapsamında: Cohen (1985), uzlaştırıcılığın akıl hocalığı rolünden türediğinin aşikar olduğunu söyler. Pineroba (1977: 161-162), aracılık olarak da ifade edilebilecek rolün içerisinde rehberin aynı zamanda kendi işvereni olan seyahat firması ve ziyaretçi arasında da olduğunu belirtir.

1. Etkileşim Unsuru: Grubu ile yerel halk, gezilecek yerler ve işletmeler arasındaki aracı rolünü ifade eder ve 2 temel elementten oluşur:

- **Temsil:** Schmidt'in (1979: 454) de belirttiği gibi, rehber grubunun ziyaret edilen yere uyumunu sağladığı gibi izolasyonunu da sağlar. Bunu da kendini grubu ile dışarıda kalan çevre arasına koyarak yapar ve bu şekilde de turist, halk için herhangi bir tehdit oluşturmaz. Sonuç olarak kendisi her iki tarafı da temsil eder (Cohen, 1982: 243 -250).

- **Organizasyon:** Rehber tur esnasında bazı serinletici içeceklerin ve yemeklerin ikramı, gerektiğinde konaklama tesislerinin ayarlanması, tıbbi müdahale

ve diğ er acil durumlarda yapılması gereken organizasyonlardan sorumludur. Misafirlerine tehlikelerden korunmak için nasıl önlemler almaları gerektiğini gösterir ve güvenliklerini elinden geldiğince garanti altına alır (Poudel, 2011: 5).

2. İletişim: Cohen'e (1985: 10) göre iletişim unsurunun rehberin profesyonel rolünde merkeze yerleşmesiyle rehberlik lojistik yönden tecrübenin kolaylaştırılmasına, yol göstericiden akıl hocalığına, liderlikten arabuluculuğa ve dışsaldan içsel kapsama doğru evrilerek değişmektedir. Söz konusu iletişim unsuru 4 ana maddeden oluşur;

- **Seçim:** Ziyaretçilerin görmesi gerektiğini düşündüğü nesnelere işaret eder (McKean, 1976: 15; Buck, 1978: 230; Schmidt, 1979: 442). Rehber bu ilgi çekici nesnelere aldığı eğitim, kendi zevki, tercihi ve bazı otoriteler tarafından yönlendirilmesi sonucu seçer. Ayrıca burada vurgulanması gereken nokta onun istemediğinin turistler tarafından görülemeyecek olmasıdır (Schmidt, 1979: 458-459).

- **Bilgi:** Pek çokları tarafından rehberliğin özü olarak görülmüştür (McKean, 1976: 13; Nettekoven, 1979: 142). Bilgi veren kişi, bilgi kaynağı, öğretmen ve eğitmen olarak görülür. Tabi ki rehberler de kendilerinin en temel rolü olarak bunu görürler. Poudel (2011: 4), bilgi ile şekillenen eğitim rolü kapsamında misafirlerin gezdikleri yerin sosyo-kültürel ve doğal çevreyi korumaları ve araştırma yapmalarının teşvik edilmesinin rehberlerin önemli rollerinden olduğunu belirtir ve kültürel ve doğal öneme sahip gezilmesi gereken noktaların seçimi ve onlar hakkında temel bilgilerin verilmesi sorumluluğunu sahiptir.

- **Yorum:** Yorum yapabilme eğitilmiş rehberlerin farklılıklarını ortaya koydukları iletişim becerilerindedir. Söz konusu yorum en genel şekliyle açıklanacak olursa ziyaretçilere çok garip görünen bir şeyin yerel kültürün bir unsuru olarak tercümesinin yapılmasıdır (Cohen, 1985: 15). Schmidt (1979: 458) buna örnek olarak rehberin bilinmeyenini tercüme eden kişi olarak Şaman'a benzediğini söyler. Yorumlamanın ilgi çekici özelliği ise ziyaretçinin gezdiği yerle alakalı yoğun bir farkındalık geliştirmesine, takdir etmesine ve anlamasına yardımcı olmasıdır. Bu şekilde ziyaretin daha zevkli ve zengin olması sağlanır (Weiler ve Davis, 1993: 94).

- **Fabrikasyon:** Söz konusu rolden anlaşılan üretilen mal ve hizmetlerin hangilerinin fabrikasyon ve hangilerinin el sanatı ürünler olduğunun anlaşılması

konusunda rehberlerin misafirlerine dürüst bir danışmanlık görevini yerine getirmesidir.

Salazar (2008b: 213), Cohen'in (1985) modelinin rehberlik uygulamalarını analiz etmek için iyi bir başlangıç noktası olmasının yanında çok hizmet odaklı olduğunu belirtir. Ağırlıklı olarak turistler, otoriteler ve turizm sektörü tarafından beklenen rolleri içerir. Ancak rehberlik sadece turu organize etmek, turistlerle sosyalleşmek, görüş tecrübe ettiklerini anlayacakları dilde yorumlamak değildir. Mesleklerinin gereği olarak aracılık yapmak zorunda olmamakla beraber hükümetin ya da tur operatörlerinin kurallarına da sorgulamadan uymak durumunda değildirler. Rehberlerin her zaman için müdahale etme ve turizm aktivitelerini sınırlama gücü olmuştur. Rehberlerin uygun davranışlarının neler olması gerektiği performans standartları yine rehberler tarafından belirlenir. Rehberlerin sahip olması gereken önemli bir rol ticaret şekillerini iyi bilmelerinin gerekliliğidir. Müşterilerinin, işverenlerinin, yerel halkın ve kendi çıkarlarının arasında iyi bir denge kurması gereklidir. Binaenaleyh, sürekli roller arasında geçiş yapmak zorundadır (Salazar, 2008b: 213).

Turist rehberlerinin motive etme rolü(çevresel duyarlılığa sahip bir şekilde davranmaları için teşvik etmek) ile beraber kaynak yönetiminin de turist rehberlerinin rollerine dahil edilmesi gereklidir (Weiler ve Davis, 1993: 97). Rehberler yeri geldiğinde rotaları da oluşturan kişiler olarak cazibelerin oluşumuna da katkı verirler (Pineroba, 1977: 161 - 2).

Yine Cohen'e ek olarak Yu vd. (2004: 4-5) uzlaştırıcılık aktivitelerini 3'e ayırarak inceler;

- Ulaşılabilirliğe aracılık etmek yani gezilecek yerin, görülecek mirasın ya da kültürün hangi kısımlarının açık hangilerinin saklı olduğunun bilinmesi
- Tura katılanlar ile gezilen yerdeki halk ve hizmet sağlayıcıları arasındaki aracılık
- Gezilen yerin önemini bilgi vererek aktarmak, turistlerin gezilen yer ile entelektüel ve duygusal bir bağlantı kurmasına aracılık etmek

2.1.2.4. Turist Rehberleri ve Yerel Kùltür İlişkisi

Harari (2015:132), turizm sektörünün aslında konaklama tesislerini ya da ulaşım şirketlerinin hizmetlerini satmadığını ve temelde deneyim sattığını iddia etmektedir. Tüketildiğinde insanların ufkunu genişleten bu tecrübelerden biri de yerel kùltür ile temas olmaktadır. Kùltür neredeyse turizmin her çeşidinde bir unsur olarak yer almaktadır. Diğer bir deyişle, turistler bir seyahate özellikle kùltür motivasyonu ile çıkmasalar bile, çok önemli bir miktarda kùltür tüketmektedirler (Richards, 2007; Barbieri ve Mahoney, 2010). Kùltürün tur operatörlüğü sektörünün gelişimindeki etkisini Redner (2004), şu şekilde ifade etmiştir; Thomas Cook'un paket turlarını oluşturmasındaki en önemli motivasyonlardan birisi sanayileşmiş hayatın getirdiği stresi azaltma gerekliliği olmuş ve bu bağlamda Britanya toplumlarının hayat tarzlarının ve kùltürlerinin kökenini aldığı kırsal alanlar olan "İngiliz sayfiyesi" olarak adlandırabileceğimiz alanlara turlar düzenlenmiştir.

Tur operatörleri tarafından görevlendirilen turist rehberleri bilgi kaynağı, danışman, önder, lider, arabulucu, kùltür simsarı ve eğlendiren kimseler olarak tanımlanmışlardır (McKean, 1976; Nettekoven, 1979; DeKadt, 1979; Schuchat, 1983). Ayrıca, turist rehberleri son yıllarda daha profesyonel olmak, rehberlik yaptıkları bölgelerin tarihi ve politik durumunu bilmenin yanında sosyolojik ve psikolojik alanlar olan kùltürel ve etnik altyapılarını da bilmek zorundadırlar (Cohen vd. , 2002: 494).

Turist rehberlerinin kùltürel anlayışı aktarmadaki rolleri üzerine çok az çalışma yapılmış olması şaşırtıcıdır (McDonnell, 2001: 1). Ap ve Wong (2001) çalışmalarında turist rehberlerinin bir destinasyonun çekicilikleri ve kùltürü konusunda bilgi ve bir bakış açısına sahip oldukları için iletişim becerileri ile de birlikte turistlerin ziyaretlerini tecrübelere dönüştürmekte olduklarını belirtmişlerdir. Ancak, Hughes'un (1991: 166) belirttiği gibi yersiz yorum ve iletişim şekilleri tüm bir tatili rezil edebilmektedir. Burada yersizden kasıt belli tarihlerin ve isimlerin sürekli tekrarlanması ve bir kùltür aktarımından çok rehberin kötü bir tarih dersi vermeye çalışmasıdır.

Quiroga (1990) Avrupa'da rehberli otobüs turlarına katılan turistlerin %45'inin seyahat motivasyonlarının kültürel ufuklarını genişletmek olduğunu belirtmiştir. Araştırmada bununla bağlantılı olarak da görülebilecek %20'lik bir kısım da sosyal etkileşim olarak cevap vermiştir. Bu önermeler Ryan ve Glendon'ın (1998) çalışması ile desteklenmiştir. Çalışmada İngiliz tatilciler on üç seçenek arasından çekme motivasyonu olarak yeni yerler ve şeyler keşfetmeyi ikinci sırada, bilgilerini arttırmayı da altıncı sırada seçmişlerdir. Bu değişkenler de kültür aktarımı ile ilgili görülmüşlerdir.

Donnell'in (2001) yaptığı çalışmasında da rehberlerin yorumlayıcı kültürel bilgileri aktarması turistleri yüksek oranda memnun etmiştir. Çalışması sonucunda, sıkça ifade edildiği gibi turizm eğer dünya barışına doğru bir yol ise ziyaretçilerin gezdikleri destinasyonun halkının hayat dizaynı konusunda bir anlayış geliştirmesi ve bu dizaynın kendilerinininkinden nasıl ayrıldığını anlamaları ile mümkün olacaktır.

Richards'ın (2001) araştırmasına göre ciddi bir eğitim almış olan turistler kültürel varlıkları diğer turistlere oranla daha sık ziyaret etmektedirler. Yine aynı araştırmanın neticesinde kültür turizminin ağırlıklı olarak çok nitelikli ve zengin olarak tanımlanabilecek bir pazara yönelik olduğunu göstermektedir. Rehberlerin aktif bir role sahip oldukları kültür turizmi kapsamında farklı bir kültürü deneyimleme, sanat, el sanatları, din, dil, gelenekler, halk ile temas, giyecekler ve yiyecekler, festivaller ve fuarlar değerlendirilebilir ve çok geniş bir çerçeveye sahiptir (Hughes, 2002: 165). Ayrıca, yerli bir rehber rehberliğin en önemli tarafı nedir diye sorulduğunda bilginin aktarılması, insanlara bilginin nasıl kaybolduğunu öğretmek cevabı alınmıştır (Howard, Thwaites ve Smith, 2001: 36).

Turist rehberlerinin gezdirdikleri bölgenin insanı olmaları da turist deneyimlerine olumlu etki etmektedir. Yerli rehberler bölgenin kumaşının bir parçası olmalarıyla yaşadıkları alanın değerini kendi kültürel bağlamlarında yorumlarlar (Howard, Thwaites ve Smith, 2001: 32). Örneğin; turistler Aborjin bir rehber ile direkt temas kurmaları pek çok konuyu ve yanlış anlamaları açığa kavuşturmalarını sağlamaktadır (Pond, 1993).

Turist rehberleri anlatımlarında SOKÜM unsurlarına gezdirdikleri destinasyonlarda Turistlerin dikkatini çekme ve yerel kültürü tanıtmaya adına yer vermektedirler. Tur sonunda turistler yerel kültür konusunda bilgi edinmekte ve öğrendiklerini başkaları ile paylaşmaktadırlar. Bu şekilde çok etkili bir tanıtım yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda çarpan etkisi ile büyüyen bu etki yerel kültürlerle yönelik bilincin canlanmasına katkı sağlamaktadır (Ar, 2015: 53).

Turist rehberleri kültür köprüsü rollerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için bölgenin insanı olmasalar bile hem rehberlik yapacakları destinasyonun kültürünü çok iyi bilmeli hem de gezdireceği turistlerin kültürünü çok iyi bilmelidir (Donnell, 2001). Ancak, turist rehberi gezisini gerçekleştirirken karşısındakilerle etkileşime turistlerin kültürel konseptleriyle girmektedir. Turistlerin istedikleri ise yerel rehberin kendi kültürel konteksi içerisinde bir iletişim kurulmasıdır (Holloway, 1981; Moscardo ve Pearce, 1999) . Örneğin; Moscardo ve Pearce (1989) yaptıkları çalışmada Kuzey Avustralya'daki Melville adasına seyahat eden turistlerin Aborjin halkıyla direk temas kurabildiklerinde tatmin düzeylerinin en yükseğe çıktığını belirtmişlerdir (Howard vd. 2001: 37). Çalışmanın çıkarımı olarak yerel rehberlerin yaptıkları turlarda rehberin kendisinin o kültürün bir parçası olmasıyla turistlerin hemen buldukları ortamın içerisine çekildikleri görülmüştür (Howard vd., 2001). Bu ve benzer noktalar göz önüne alındığında yerel kültürün turist rehberleri tarafından aktarılması konusunun daha detaylı incenmesi önem arz etmektedir.

2.1.2.5. Yerel Kültürün Turist Rehberleri Tarafından Aktarımı

Bu aşamada turist rehberlerinin yerel kültür bilgisi, yerel kültürün turist rehberleri tarafından paylaşımı sonucunda ortaya çıkan kazanımlar ve yerel kültür unsurlarının paylaşımı ve bu unsurlar hakkında bilinçlenme konularına değinilecektir.

2.1.2.5.1. Yerel Kültür Bilgisi

Turist rehberi olabilmek için gereken eğitim Türkiye'de ön lisans ve lisans

düzeyinde verilmekle beraber, Kültür ve Turizm Bakanlığı kursları aracılığıyla da verilebilmektedir. Yerel kültürlerle yönelik bilgilerin turist rehberleri adaylarına eğitimleri süresince verilmesi oldukça önem arz etmektedir. 2005 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı kurslarına katılan turist rehberi adaylarına yerel kültür içerikli bir ders verilmediği görülmektedir (Yıldız ve Demirel, 2008: 257). Avcıkurt ve Karaman'ın (2002: 60) çalışmasında görülebileceği üzere 2002 yılında Anadolu Türk Kültürü dersinin Lisans düzeyinde eğitim veren toplamda üç üniversitede de okutulduğu, Türk el sanatlarının iki üniversitede ve Türk halk oyunlarının da tek üniversitede okutulduğu görülmektedir.

Çakmak ve Dinçer'in (2018: 72-73) çalışmasında gösterdiği gibi 2018 yılına gelindiğinde ise Türk Folklorü, Türk Mimari ve Sanatı, Türk Halk Bilimi ve El Sanatları, Türk Halk Bilimi ve Geleneksel El Sanatları, Türk Halk Bilimi, Türk Kültürü ve El Sanatları, Türk Halk Bilimi, Türk Mutfak Kültürü, Türk Resim Sanatı ders adlarıyla yerel kültüre yönelik bilgileri içeren pek çok ders eklenmiştir. Bu dersler bazı bölümlerde ayrı dersler olarak verilmekte, bazılarında içerikleri birleştirilerek hepsini kapsayan bir şekilde sunulmaktadır. Bu dersler arasında müfredatlarda sıklıkla yer alanlarının içerikleri kısaca şu şekildedir;

Türk Kültürü ve El Sanatları: Halk biliminin bir bilim dalı olarak neleri kapsadığını, hangi konuları ne şekilde ele aldığını ve incelediğini öğretilmektedir. Halk biliminin Türkiye'deki gelişimini açıklamaktadır

Türk Halk Bilimi ve Geleneksel El Sanatları: Anadolu coğrafyasının özgün kültürü, gelenek ve görenekleri arasında önemli bir yere sahip olan Geleneksel Türk El Sanatlarını tanıtmaktadır.

Türk Halk Bilimi ve El Sanatları: Osmanlıya kadar Türk sanatının tarihsel gelişiminin öğrenilmesi ve sanat eserlerindeki izlerinin aktarılmasını kapsamaktadır

Türk Halk bilimi dersi 26 tane lisans düzeyinde eğitim veren üniversite'nin 14'ünde zorunlu, 6 tanesinde ise seçmeli olarak okutulmaktadır. Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliğine göre sertifika programında okutulan zorunlu dersler arasında

Türk Halk Bilimi ve Geleneksel Türk El Sanatlarının da eklenmiş olması olumlu bir gelişmedir (İşçeli ve Kılıç, 2018: 51).

2.1.2.5.2. Yerel Kültürün Aktarımı Sonucunda Ortaya Çıkan Kazanımlar

Nesilden nesile geçirilerek ve öğrenilerek var olan zenginlik ve birikim ile bir ulusun kültürel potansiyeli ölçülebilmektedir. Bu şekilde edinilen zenginlik kültürel mirası oluşturur. İnsanların milli bir kimliğe sahip olmalarında halk kültürü ve bu kültüre ait değerler çok büyük önem arz etmektedir (Arioğlu ve Atasoy, 2015: 124).

SOKÜM ile ilgili yurtiçinde ve uluslararası alanda farkındalığı arttırmak, kültür çeşitliliğinin hızla kaybolduğu, koruma adına yanlış uygulamaların yapıldığı günümüzde sadece kaybetmekte olduğumuz değil, özünü kaybeden pek çok unsura karşı duyarlılığı arttırmaya yönelik bir adım atılmaktadır (Çakır, 2010: 38).

Yerel kültürün yansıtıldığı gezdirilecek köylerin hem fiziksel hem de entelektüel olarak ulaşılabilir olması önemlidir. Yani, rehber kitaplarda, broşürlerde ve medya kanallarında tanıtımlarının yapılması, yerinin kolaylıkla belirlenmesi, geniş bir zaman periyodunda ziyaretçilere açık olması ve herhangi bir risk arz etmeden gezilebilmesinin mümkün olması gerekmektedir. Bu şartların sağlanması ile hem destinasyona hem de orada geçimini turizm ile sağlayan insanlara yönelik çok önemli bir katkıdan bahsedilebilecektir (Moragas, 2001: 102). Aynı şekilde, Silva ve Silva (2016) yerel kültürün etkili kullanımının ülkelerdeki sahil şeritlerinin yanında iç kesimlere ve ufak şehirlere de gelir ve istihdam yaratılması konusunda katkıda bulunduğunu belirtmektedirler.

2.1.2.5.3. Yerel Kültürün Paylaşımı

Mortureux, (1999: 12) yerel halkların doğayla bütünlük ve toprak ile tarihsel bir bağlantı gibi bazı karakteristik özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir. Geleneksel bilgi eski yöntemlerden olan üretim teorileri, tecrübeler, kurallar ve konseptler atalardan aktarılmış bir bilim üretme yöntemidir. Doğal kaynakları yönetim

teknikleri, avlanma ve balık tutma metotları, çeşitli ekosistemler üzerinde bilgi, farmakolojik özellikler, beslenme ve tarım usulleri ve flora ve fauna kategorizasyonu yerel halklar tarafından kullanılmaya gelmiştir (Santilli, 2002: 192).

Dünyanın globalleşme karşısında yaşadığı kültürel probleme tam bir çözümün var olacağını düşünmek boş bir umut olacaktır. Kültürdeki globalleşmenin bir şekilde mağlup edilip yok edilmesi mümkün olmayacak gibi görünmektedir. Ancak bu kültürel değişime karşı olan kişilerin desteksiz ve yalnız bırakılması anlamına gelmemektedir. Özel ve kamusal destek ile bireysel ve yasal girişimler yapılarak destek sağlanabilmelidir (Redner, 2004: 45-46).

Yerel kültürlerin aile ve çevre içerisinde aktarımının kısıtlı olduğu noktalarda belirli uygulamalar ve müzeler devreye girebilmektedir. Örnek olarak Ontario, Kanada'da bulunan köy yerleşimi Upper Canada Village verilebilir. Yörenin kültürel yapısını, 1860'lardan bu yana uygulana gelen farklı unsurlarını sergilemektedirler. 40 ayrı geleneksel mimari özelliğe sahip olan müzede gerçekleştirilen faaliyetler süpürge yapımı, ekmek yapımı, demircilik, dokumacılık, dinsel ve politik organizasyonlar, terzilik, halk mutfağı, geleneksel meslekler, teneke kutu yapımı, tarımsal faaliyetlerdir. Halkın bu kültürel değerleri uygulayıcıları ile birlikte gösterilmektedir. Uygulayıcı ustalar rehberlik hizmeti vermekle beraber ziyaretçilerin de bu faaliyetlere katılımları ve belli programlar çerçevesinde eğitilmelerini sağlamaktadırlar (www.uppercanadavillage.com).

Türkiye özelinde bakıldığında ise SOKÜM'ün sunumu konusunda sıkıntılar olduğu göze çarpmaktadır. Bunlardan birisi Türk kahvesidir. Turizm işletmelerinde Türk kahvesi sunumları yapılmaktadır. Bu sunumlarda Türk kahvesine yaklaşımın diğer kahve çeşitleriyle aynı olduğu görülmektedir. Bütün kahveler makinelerde yapılmaktadır. Türk kahvesinin hazırlanmasından, içilmesine ve içim sonrasına ayrı bir usul olduğu unutulmaktadır. Kahvenin köz ateşinde yapılması, su ve lokum ile servis edilmesi ve bu suyun kahveden önce ağzın temizlenmesi için içilmesi, sonrasında kahve falına bakılması geleneğin tam olarak aktarılmasını ve kaybolmamasını sağlayacaktır. Aynı şekilde Karagöz, Keloğlan ve Nasreddin Hoca masal ve fıkralarına da gereken önem verilmelidir. Bunlar çocuk animasyonlarında

kullanılmak üzere düzgün bir şekilde çevrilmelidir. Böylece, bu zenginliklerin ülke dışında da tanıtımının yapılması sağlanabilecektir (Türker ve Çelik, 2012: 95).

Eşsiz bir rehberlik çeşidi olan İsraili Öğretmen-Rehber anlayışı, Katz (1985), tarafından araştırılmıştır. Bu rehberlik çeşidi halkın bir talebi olan aidiyet duygusu ihtiyacını gidermek için ortaya çıkmıştır. Bu rehberler İsrail’de yerel halkı kendi kültürleri ve ülkeleri hakkında eğitmek için özel yürüyüş turları gerçekleştirmektedirler. İsraili rehber öğretmen eğlence ve dinlenceden çok bir eğitim ve kültür temsilcisidir. Yahudilerin bu tarz rehberlere olan ihtiyacı kendi miraslarını anlama arzusu ve kendi kimliklerini keşfetme isteklerinin bir yansımasıdır. Rehberler, İsraili turistlere bu turlarıyla bir içgörü sağlayarak ülkenin otantikliğine de bir katkı sunmaktadırlar. Bu tarz bir yaklaşımda otantik rehberlik için iyi bir model olmaktadır çünkü sonuçta insanların miraslarını ve kendilerini keşfetmelerini sağlamaktadır (Reisinger ve Steiner, 2006: 493-494). Türkiye’de yıllardır fazla sayıda medeniyete ev sahipliği yaparak çok renkli bir kültüre sahip olan Kapadokya bölgesinde de rehberlerin bu coğrafyanın içerdiği tüm kültürel zenginliklerin insanlara aktarılması adına önemli bir rolü vardır.

2.1.3. Kapadokya Kültürü

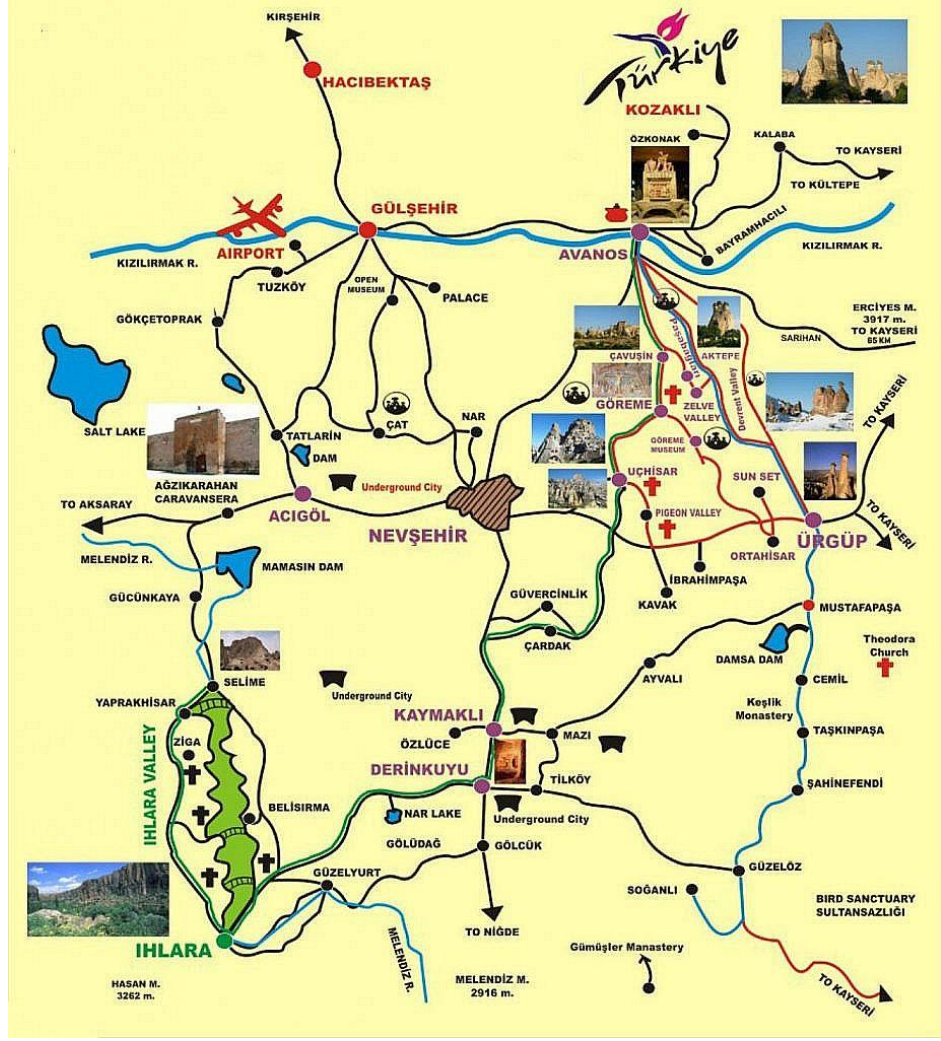
Alanyazının son bölümünde Kapadokya ve kültürü, Kapadokya’nın yerel kültür unsurları ve Kapadokya’da yerel kültürün turizmde kullanımı konuları incelenecektir.

2.1.3.1. Kapadokya’ya Genel Bir Bakış

Kapadokya bölgesi, eşsiz jeolojisi ve Hristiyanlığın yayılma noktası olmasına istinaden diğer turizm merkezlerinden farklılaşmakta ve ilgi odağı olmaktadır (Şamiloğlu ve Karacaer, 201: 129). Benzersiz görünümü, doğallığı ile önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Sınırlarında 8’i oldukça köklü medeniyetler olan 20’den fazla topluluk yaşamıştır (www.nevsehir.bel.tr).

Kapadokya sınırları konusunda Roma İmparatoru Augustus döneminde Strabon'un 17 kitaptan oluşan 'Geographika' adlı eserinde (Anadolu XII, XIII, XIV) açıklamalar yer almaktadır. Bölge sınırlarını Toros Dağları güneyde, Aksaray batıda, Malatya doğuda ve Doğu Karadeniz kuzeyde geniş bir alan olarak belirtilir. Günümüzde Kapadokya Bölgesi Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırşehir ve Kayseri illerinin kapladığı alandan meydana gelmektedir. Ayrıca, sınırlı bir alanı kaplayan kayalık Kapadokya Bölgesi ise Ürgüp, Uçhisar, Göreme, Avanos, Derinkuyu, Kaymaklı, Ihlara ve çevresinden oluşmaktadır (www.tanitma.gov.tr).

İç Anadolu platosunda yer alan Kapadokya eşsiz manzarası ve ilginç kaya oluşumlarıyla ünlüdür. Bölgenin jeolojisi incelendiğinde öncelikle bilinmesi gereken Anadolu neotektonik hareketlerinin Avrasya ve Afrika levhalarının çarpışması sonucu oluştuğudur (Dewey vd. 1973; Şengör, 1980). Bu hareketler sonucunda söz konusu coğrafyanın oluşumu, volkanların volkanik akıntı çökellerini 20.000 km²'lik bir alana yaydığı geç miosen çağına (10 milyon yıl öncesi) tarihlenmektedir. Volkanizma milyonlarca yıl boyunca devam etmiş ve renkli ve kalın ignimbirit tabakalarını oluşturmuştur. Kapadokya peyzajının evrimi yerelde peri bacası adı verilen mantar benzeri yapılar oluşturan, sonraları birbirinden ayrılmış olan ve neredeyse yatay platoların genellikle soğuma çatlaklarına maruz kalmasıyla başlar. Takip eden erezyon ile de farklı ignimbirit katmanlarının farklı dirençlere sahip olması sebebiyle de zaman içerisinde şekillenir (Sarıkaya vd., 2015: 182; Pelosi vd, 2012: 99).

Şekil 1. Kapadokya Haritası

Kaynak: www.kapadokyarehberliturlar.com.

Bölgenin tarihi oldukça zengindir. Asurlular ve Hititler bölgede yaşamışlardır. Özellikle, Kültepe ve Hattuşaş şehirlerinde çok önemli izler bırakmışlardır. Frig, Lidya ve Roma İmparatorlukları'nın ardından bölge Hristiyanlığın en önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Volkanik oluşumların içerisine oyulan evler ve yeraltı şehirleri Roma İmparatorluğu'nun baskısının hissedildiği dönemlerde Ortodokslara bir sığınak olmuştur. Bizans İmparatorluğu ile beraber de manastır hayatından sıkça bahsedilen bir bölge haline gelmiştir (Şamiloğlu ve Karacaer, 2011: 138; Uysun, 2014: 14; www.nevsehir.bel.tr). Yüzyıllar boyunca oluşumlar nispeten yumuşak olmaları sebebiyle oyulmuş ve oyma yaşam alanları, depolar, ahırlar ve dini yapılar oluşturulmuştur. Bölgenin vadilerine 9.-13. yüzyıllar arasına tarihlenen 300 civarı oyma kilise yayılmıştır (Tucker ve Emge, 2010: 47; Pelosi vd, 2012: 99; Şamiloğlu ve Karacaer, 2011: 128).

Birçok farklı uygarlığın hâkimiyeti altında varlığını devam ettiren Kapadokya halkı, Selçuklular zamanında ibadetlerini özgür bir şekilde yerine getirmişler ve dini yapılar inşa etmişlerdir. Ancak, 1308 yılında Moğol kökenli İlhanlılar bölgede ciddi bir tahribata sebep olmuşlardır. Kapadokya bölgesi takip eden Osmanlılar Dönemi'nde barış ve huzur içerisinde yaşamıştır. Kapadokya'nın günümüzdeki merkezi olan Nevşehir'in kurucusu Damat İbrahim Paşa, Nevşehir'in Osmanlı İmparatorluğu'ndaki haklı gururu olarak görülür. İbrahim Paşa inşa ettirdiği hamam, cami, medrese, kervansaray, imarethane, ve çeşmelerle o zamanki adıyla Muşkara'da ve Osmanlı toprakları sınırlarında önemli bir konumuna gelmesine vesile olmuştur. (Şamiloğlu ve Karacaer, 2011: 138; www.nevsehir.bel.tr).

Kapadokya 1985 yılında dünya mirası listesine girmiştir ve o tarihten itibaren bu eşsiz kültürel mirası ve doğal güzellikleri görmeye gelen turist sayısı artmaktadır (Sarıkaya vd., 2015: 182). Günümüzde Kapadokya bölgesi turizmin farklı alanlarında oldukça başarılı bir şekilde hizmet sunmaktadır. Konaklama sektöründe her bütçeye uygun oyma yapıların içerisinde restore edilmesiyle ya da bölgenin taşlarının kullanılmasıyla oluşturulmuş otel odaları bulunmaktadır. Yiyecek-içecek sektörüne bakıldığında bölgenin mutfağını, gelenek ve göreneklerini yansıtan restoranlar işletilmektedir. Kültür ve inanç turizmi kapsamında yapılan turların yanında vadi yürüyüşü turları da organize edilmekte ve Türkiye'de adı artık Kapadokya ile beraber geçen balon turları düzenlenmektedir. 25 balon işletmesi, 190 balon ve 190 balon pilotu bu alanda hizmet vermektedir. 2017 yılında 326.446 kişi balona binmiştir.

Bunların yanında at ve atv(quad) safari turları yapılmakta ve bisiklet yarışları düzenli olarak organize edilmektedir. (Şamiloğlu ve, Karacaer, 2011: 142; www.nevsehir.bel.tr) Nevşehir ili sınırları içerisinde 189 adet seyahat acentesi bulunmaktadır. Ayrıca, yüzeysel ısı 100 dereceye varan şifalı suları ile Kozaklı ilçesinde termal turizm son yıllarda önemli bir ivme kazanmıştır (www.nevsehir.kulturturizm.gov.tr).

Ayrıca Nevşehir'de düzenli olarak Yürütülen Etkinlikler de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları;

- * Uluslararası Kapadokya Dağ Bisikleti Yarışları
- * Uluslararası Hacıbektaş Veli Anma Etkinlikleri

- * 15-22 Nisan Turizm Haftası Etkinlikleri
- * Kadost Uluslararası Kapadokya Festivali
- * Ürgüp Refik Başaran'ı Anma ve Bağ Bozumu Festivali
- * Göreme Uluslararası Geleneksel Yemek Festivali
- * Acıgöl Belediyesi Trap Atışları Festivali

Nevşehir ilinde, 16 kentsel sit alanı, 178 arkeolojik sit alanı, 35 doğal sit alanı, 9 karma sit alanı olmak üzere toplamda 238 sit alanı ve 1614 kültür varlığı bulunmaktadır. Kayıtlı toplamda 1873 adet taşınmaz kültür varlığı mevcuttur. İl sınırlarında bulunan 5 adet müzede (Hacıbektaş Veli Müzesi, Nevşehir Müzesi, Hacıbektaş Atatürk Evi Müzesi, Ürgüp Müzesi, Hacıbektaş Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi); 7891 arkeolojik eser, 6765 etnografik eser, 188 mühür, 14 arşiv vesikası, 17780 sikke, 2 tablet, 128 el yazması, 268 diğer tarihi eser olmak üzere toplam 33.036 eser mevcuttur (www.nevsehir.gov.tr).

Nevşehir ili içerisinde 2017 yılı itibariyle Bakanlık belgeli, Belediye belgeli ve Bakanlık Yatırım belgeli olmak üzere 455 konaklama tesisi vardır. Bakanlıktan belgeli tesislerde 12.203 yatak, belediye belgeli tesislerde 16.300 yatak olmak üzere toplam 28.503 yatak bulunmaktadır. Son yıllarda ortalama yatırımın 1 milyar lira olduğu Nevşehir 2017 yılında 2.206.372 kişi tarafından ziyaret edilmiştir (www.nevsehir.bel.tr; www.nevsehir.gov.tr). Çeşitli bilgiler, uygulamalar ve rakamlarla aktarılmaya çalışılan Kapadokya'daki turizm potansiyeline önemli bir katkı sunabilecek unsur bölgenin yerel kültürü olmaktadır.

2.1.3.2. Kapadokya Bölgesi Yerel Kültürü

Kültürel yapı geleneksel özelliklerini Nevşehir'in il olduğu yıllarda korumaktadır. Cumhuriyet döneminin dönüşümleri, 50'li yıllarda Nevşehir yöresini pek az etkilemiştir. Söz konusu dönemlerde içe kapalı, kendi kendine yetme esasına dayalı kültürel yapı hakimdir. Açılımlar, ancak 1965'ten sonra olabilmektedir. Açılımların temel sebepleri olarak, kentsel ekonominin gelişmesi, tarımda makineleşmenin artması ve dışa göçün yükselişi gösterilebilir. Diğer taraftan ilerleyen zaman

içerisinde gelişme gösteren turizm olgusu da bölge kültürünü önemli ölçüde etkilemiştir (Gülyaz, 2004: 116).

Hayat tarzı: Cumhuriyet sonrasında Nevşehir ancak 1954'te il olmuştur. Kesin sınırları 1957'de oluşturulmuştur. Bu düzenlemeler toplumsal yapıda gözle görülür bir farklılaşma yaratmıştır. Tüm Orta Anadolu bölgesinde olduğu gibi bu bölge de, belirli bir dönemden sonra ağırlıklı olarak Yörük ve Bozulus Türkmenleri kalıntısı olan, Türkmen oymakları ile beslenmiştir. Türkmen yerleşiminin yoğun olduğu Kozaklı, Hacı Bektaş çevresi düz bir alan görünümündedir, nüfusları azdır ve geleneklerin daha köklü olmasına karşın çevre etkileşimi kısıtlıdır. Hacıbektaş'ta geçim tarla tarımına dayalıdır. Ancak, ekim alanlarının yetersizliği erken tarihlerde başlayan yoğun bir göç olgusu yaratmıştır. Aynı olgu Avanos'ta da görülür. Toprak özellikleri çanak çömlek yapımına elverişlidir. Mutfak amaçlı yapılan üretim fonksiyon değiştirerek turizme yönelik amaçlar etrafında yapılmıştır (Gülyaz, 2004: 117-118). Ürgüp, dilin kentsel nitelik taşıyan en önemli merkezlerindedir. Geçmişte ilçe ekonomisinin temel taşı olan bağıcılık günümüzde önemini kaybetmeye yüz tutmuştur. Bunun yerini ise turizm sektörü doldurmaktadır. Aynı tarz değişim Uçhisar ve Göreme'de de görülmektedir. Bölgedeki konumuyla da aynı özelliği gösteren Nevşehir'de Ticaret ve Taşımacılık en yaygın uğraş durumundadır. Önemlice bir kesim il dışına gidip gelmektedir. Ancak, bu günebirlik ilişkiden belli bir kültürel etkileşim doğmamaktadır. Öte yandan bağıcılık da önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.

2.1.3.2.1. Kapadokya Bölgesi Yerel Kültür Unsurları

Bu bölümde Kapadokya'da geçmişte ve kısmen de günümüzde var olan bir takım kültürel unsurlar ile ilgili bilgiler sunulacaktır.

2.1.3.2.1.1. Çanak-Çömlek Yapımı

Uygarlığın gelişiminin ilk adımları, çamura şekil verilerek kurutulması ve pişirilerek çeşitli eşyalara dönüştürülmesi, çanak çömlek yapımı, dini semboller ve

idollerin yapımı olarak görülmüştür. Gelişimin izleri Kapadokya bölgesinde geçmişi Hitit öncesi döneme kadar uzanan Avanos'ta görülmektedir (İşçen, 2010: 47). Bu el sanatında nihai ürüne ulaşılması çok meşakkatli bir süreci gerektirir. Bu kısımda söz konusu süreç incelenecektir.

Avanos çevresindeki tepelerden ve Kızılırmak'ın eski yataklarından biriktirilen yumuşak ve yağlı kil, eleme işleminin ardından suyla yoğrularak önce hamur haline getirilmektedir. Hamurun üzerinde çalışılması için 1 hafta civarı bekletilmesi gerekmekte ve yapılacak çömleklerin cinsine göre hamurun özellikleri de değişmektedir. Hamura biçim verirken birkaç yol izlenmektedir. Seri üretimi hızlandırmak adına tabak benzeri parçalar çark yerine, çarka benzeyen bir makineyle şekillendirilebilmektedir. Ayrıca, Paris sıvası olarak adlandırılan kalıp usulü uygulanmakta, sıvı hamur kalıplara doldurulup katılaşması beklenmektedir. Çömlek ustası hazırladığı hamuru ayaklarıyla vurarak hızlandırdığı çarkına yapıştırır. Öncelikle usta elleriyle hamuru kavrar, sonra başparmaklarıyla merkezden bastırarak içini boşaltarak hamura bir şekil vermektedir. Son kısımda da bir metal parçasıyla karın oluşturularak çömleğe dönüştürülmektedir. Şekil almış olan çömleklerin kurutmaya geçmeden üstünün boyanmasına ve süslenmesine bölgede 'zırlama' denilmektedir. Zırlama işleminin ardından çömlekler deri sertliği kıvamına gelene kadar 2 gün bekletilir. Hamur tamamen kurumadan yapılan yüzey parlatılma işlemine 'perdahlama' denilir ki, bu sacdan bir aletle (masat) yapılmaktadır (www.avanos.gov.tr; www.turktarim.gov.tr).

Tornada şeklini almış ürün nemini salması için kurumaya bırakılır. O yüzden ürünler açık havada 20 dakika güneşte bırakılır veya güneşsiz havalarda ışığın havadar bir bölümüne konur ve bir gün dinlendirilir. Sonrasında kulpları takılır. Kuruyan ürün pişirmeye hazır hale gelir. Pişirme işlemi fırınlarda yapılır. Pişirme esnasında fırının ısısı 750 ile 1400 derece arasında değişir. Fırın soğuyuncaya kadar da içinde bekletilir. Fırınlamadan sonra ürünler gölge bir alanda dinlenmeye bırakılır, sonrasında sırlamaya geçilmeden toz kıvamında sır, inceltilmiş çakmaktaşı ve bir takım camsı maddeler suyla karıştırılarak sır eriyiği hazırlanır. Pişmiş çömlekler bunun içine yerleştirilerek tekrar fırınlanır ve çömleklerin dışındaki parlak görüntü de bu şekilde sağlanmaktadır. Üretilen kap içinde ne barındıracaksa o adla anılır. Örneğin; su testisi, turşu küpü, çiçek saksısı, peynir çömleği, gibi. Üretilen bazı

geleneksel ürünler ise şu şekildedir; abdestlik bardak, çıralık, büyük küp yayığı, eldesti yağdanı, ibrik, kelle çömleği, kıvrak, künk, süzgülü, sarkaçlar, şamdanlar, Hitit güneşi testisi, güveçler, üzlük, vaşı ve züla (İşçen, 2010: 48-52; www.avanos.gov.tr). Ayrıca, söz konusu çeşitlilik bölgenin mutfağında da görülebilmektedir.

2.1.3.2.1.2. Mutfak Kültürü

Kapadokya halkı geçmişte ağırlıklı olarak ne ürettiyse onu tüketmiştir ve bu şekilde yerleşik bir mutfak kültürü meydana gelmiştir. Üretilen çeşitli yiyecekler ve ürünler bölgenin iklim biçimi ve buna paralel olan hayat tarzı ile alakalıdır. Halk, oldukça soğuk olan kış aylarında sıkıntı çekmemek adına yiyeceklerini depolamıştır ve yüksek kalorili besinler tercih edilmiştir. Ürünler ilkbahar ve yaz aylarında yetiştirilir ve kış aylarında en rahat tüketilebilecek şekle dönüştürülür. Reçeller hazırlanır, pekmezler kaynatılır, üzümler ve diğer meyveler kurutulur, turşular ve salçalar yapılır, tarhanalar kavanozlara yerleştirilir. Kışlık ekmekler ve yufkalar yapılır. Söz konusu hazırlıklarda son aşama ise kış gecelerinde sobanın yanında toplanılıp yapılan sohbetler esnasında yenilmek üzere hazırlanan balkabağı çekirdeklerinin kurutulması ve sonrasında süt ile kavrulmasıdır (İşçen, 2007: 38).

Kapadokya’da yetişen ürünlerin başında buğday gelmektedir. Bölgede bulgur kaynatma bulgur yapımına verilen genel bir isimdir. Bulgur kaynatmak için büyük kazanlar odun ateşinde ısıtılır ve bulgur sarı renk alana kadar kaynatılır. Bunun için tandır ya da taşlarla yapılan geçici ocaklardan faydalanılmaktadır. Kaynatma sonrası düz bir zemine bez serilir, üzerine bulgur bırakılır ve kuruması beklenir. Bulgurlar kurduğunda “soku” denilen taş dibeklerde tokmakla ezilerek kepeği çıkartılır. Kepek rüzgarda savrulmak suretiyle, bulgurdan ayrıştırılır. Daha sonra bulgur değirmeninde kırılır. Çıkan ürün savrulma ve eleme işlemleri sonucunda dört kısma ayrılır. Bunlar, pilavlık, köftelik, düğü ve bulgur unu adını alır. Aynı ayrı küplere konulan bulgur türlerinin üstüne bereketli olması için çörek otu atılır. Düğün çorbası yanında bulgurlu köfte de yaygın sayılabilecek yiyeceklerdendir. Tarhana da her köyde sıkça içilen çorbalardandır (Gülyaz, 2004: 121).

Nohut, fasulye ve mercimek gibi baklagiller de buğdaydan sonra yerel gastronomide önemli bir konuma sahiptir. Bölgede 1950'li yıllardan sonra yetiştirilmeye başlanan patates ise günümüzde Nevşehir'in en önde gelen tarımsal ürünlerindedir. Başta üzüm olmak üzere meyve ve sebze yetiştiriciliği de söz konusudur. Üzüm yaş olarak yenmesiyle beraber, çoğunlukla kurutulmuş ve pekmez olarak tüketilir. Ayva, elma ve armut gibi meyvelerin kurutulması ile elde edilen kurutulmuş meyveler yörede "kak" olarak adlandırılır. Bu meyveler komposto yapımında kullanılmakla beraber kuru olarak da tüketilebilmektedir (İşçen, 2007: 38).

Örgün ve Keskin (2014: 228-230) bölgede yapılan yemekleri şu şekilde sıralayarak açıklamıştır;

Bulamaç: Su ile un topak kalmayacak biçimde karıştırıldıktan sonra üstüne pekmez ilave edilir, muhallebi kıvamına gelinceye kadar pişirilir. Ocağın söndürülmesinin ardından tereyağı eklenip çırpılarak yağın erimesi beklenir ve üstüne ceviz serpilir.

Tarhana: Büyük bir tabağa süzme yoğurt konulur ve yoğurdun ısınıp dağılması beklenir. Üzerine değirmenden ince olarak çıkmış yarma katılır. Ayrı bir kaptaki yoğurt ve un çırpılarak süzme yoğurda karıştırılır ve kıvam koyu bir hal alınca kadar karıştırılarak pişirilir. Koyulaştığında hala pişme aşamasındayken tuzu eklenir. tepsilerin üzerine örtüler serilir ve tepsilere kaşık ile dökülüp güneşe bırakılarak ortalama iki gün boyunca kuruması beklenir. Çorba olarak yapılmadan bir gün önce ıslatılır, yağ, nohut, ve salça ile içilmeye hazır hale getirilir.

Salatalık dolması: Kış aylarında tüketmek için tohumluk salatalıklar önce yıkanır ve içleri oyularak kurumaya bırakılır. Dolma olacağı zaman soğan, pirinç, kıyma, yağ ve salça karıştırılarak dolma içi hazırlanır. İç malzeme kurutulmuş salatalıkların içerisine doldurulur ve tandırda pişirilir. Sarımsaklı yoğurtla beraber tüketilir.

Haside: Un, su, tereyağı ve bir çay bardağı pekmez bir tencerede karıştırılır. Koyulaşmaya başladığında kaynamaya yakın olduğu anlamına gelir ve içerisine aynı miktarda pekmez yavaşça eklenir. Hazır hale geldiğinde tepsiye konulur ve iyice yayılır. Soğuduğunda dilimlere ayrılır ve üzerine ceviz eklenir.

Kulaklı mantı: Un, yumurta ve tuz yoğrulur ve dinlendirilmeye bırakılır. Dinlenen hamur kare şeklinde kesilir. Kıyma, soğan, maydanoz, tuz ve karabiberden oluşan iç malzemesi hazırlanır. Kare hamurların içerisine hazırlanan iç malzeme konur ve üçgen şeklinde katlanarak kapatılır. Bir tencerenin içerisinde kaynar suda pişirilir. Sarımsaklı yoğurt, kavrulmuş tereyağı ve salça üstüne dökülerek servis edilir.

Keşkek: Nohut, dövme buğday ve fasulye bir gün önceden ıslatılır. Tandır yakıldıktan sonra buğday, kırmızı et, nohut, fasulye, soğan ve baharatlar bir çömleğin içine doldurulur. Tandır ateşinde iyice karıştırarak pişirilir.

Ağ pahlı: Bir çeşit kuru fasulye yemeğidir. Suriye halkı 'ak bakla' olarak isimlendirilen fasulyeyi ağ pahlı biçiminde telaffuz eder ve yemek de adını buradan alır. Fasulyenin öncelikle haşlanması gerekmektedir. Sonrasında domates, kuru soğan ve biber ilave edilir. Devamında güneşte kurutulan kaburga oluşturulan karışımın içerisine katılarak pişirilir. Ortalama 4 saat tandır ateşinde veya toprak kaplarda pişen yemek bu şekilde hazır hale gelmektedir.

Yufka Yapımı: Su, un ve tuz kullanılarak sert bir hamur hazırlanır. Biraz dinlendirilir. İnce ince oklava ile açılır. Saç üzerinde hem altı hem de üstü pişirilir. Üst üste koyularak muhafaza edilir. Yenmeden önce üzerlerine su serpilir, kısa süre içerisinde yumuşar ve tüketilmeye hazır hale gelir (Narin, 2001, 39-40). Aile nüfusuna göre yılda iki ya da üç kez yufka yapılır (Gülyaz, 2004: 121).

Turşu yapımı: Bölgede çok sık tüketilen garnitürlerden biri de turşudur. Kapadokya'da yapılan turşular bu talep paralelinde çok farklı çeşitlere sahiptirler. Biber turşusu yöredeki en popüler turşudur. Ayrıca domates, yeşil fasulye, kavun, karpuz turşusu, acur ve salatalık turşusu da kurur. Üzüm turşusu ise yemek esnasında tüketilmez, genellikle akşam misafir olarak gelenlere ikram edilen çerezle beraber sunulmaktadır. Üzüm turşusunun kendisinin yanında suyu da çok sevilmiştir. Bölgede üzüm turşusu gibi suyu içilen başka bir turşu da yörede "kirabolı" olarak anılan gilaboru meyvesinden kurulan turşudur (Karaaslan, 2009: 428).

Testi Kebabı: Öncelikle etler kuşbaşıdan bile daha ufak parçalar şeklinde doğranır. Ardından, biber domates, soğan, sarımsak ince bir şekilde doğranır. Etler en alt kısımda olacak şekilde testi hazırlanan malzemelerle doldurulur. Karışımın aralarına tereyağı yerleştirilir. Testinin ağzı kapatılır ve fırında yaklaşık 2 saat kadar tutulur. Testinin baş kısmına çok dikkat ederek parçalamadan kırılır ve yemeye hazır hale gelir (Cayır, 2002: 19).

Meyve sebze kurutma öbür uğraşlardan sayılabilir. Erişte yapımı da kış öncesi hazırlıkları arasındadır. Erişte kesilmesi de titizlik gerektiren bir uğraştır. Yoğrulan hamurlar beze haline getirildikten sonra oklavayla inceltilerek açılır, açılan hamurlar tel tel veya kare şeklinde kesilir. Tel tel kesilen hamurlar kavurma işleminin ardından erişte halini alır.

Tandır Geleneği: Tandır evde yemeğin pişirildiği odanın ortasında yere açılmış, ortalama 1 metre derinliğinde ve 60 santimetre çapında olan kuyudur. Tandır içerisine yapılan iç bölüm için Kızılırmak'dan getirilen çamur pişirilir ve kurutulur. Bu şekilde tandır kullanıma hazır hale gelir. Tandıra odunlar yakılır ve köz haline getirilir. Yemekler bu köz üzerinde pişirilir. Belirli bir ısıya ulaşıktan sonra iç cephelerine hamurlar yapııştırılarak fırın işleviyle de ekmek yapılabilir. Ayrıca, tandır ocakları evlerin ısıtılmasını da sağlamaktadır. Bu yüzden kış aylarında tandır odası ev ahalisinin toplandığı mekan olmaktadır. Pişmesi zaman alan yemekler tandır geleneğinde toprak kaplar içinde kuyunun dibine bırakılır ve kuyunun ağzı sini adında büyük bir tepsi ile kapatılarak yemeğin yavaş yavaş olması sağlanır (İşçen, 2007: 39). Aynı zamanda, bulgur, kıyma ve mercimek ile hazırlanan tandır çorbası da, toprak kaplar içerisinde ağzı hamurla örtülerek tandır ateşinde hazırlanır (Örgün ve Keskin, 2014: 230).

Pekmez Yapımı: Bağcılık yapılan yerlerde Kapadokya mutfağının önemli unsurlarından biri de üzümdür (Gülyaz, 2004: 121). Nevşehir yöresinde çok çeşitli üzümler yetiştirilir. Bu üzümler, Ürgüp dirmiti, kareser karası, buludu, kızıl, çavuş, parmak, emir, nefer olarak sıralanabilir. Bunların bir kısmı sofralıktır: Çavuş, parmak, kızıl üzüm gibi. iğde çalısının dallarından yapılan hevenklere asılan salkımlar şubat, mart, nisan aylarına kadar muhafaza edilir ve konuklara ikram edilir. Ürgüp dirmiti kurutmalıktır. Sergi yerlerine serilir ve kurutulur. Üzüm küfeler ile

taşınır ve üzümün ve pekmezin bereketi artsın diye yolda rastlanılan herkese üzüm ikram edilir. Üzümler şirahane adı verilen volkanik tüflerden oyulmuş ev bölümünde ezilir. Buralar evin arkasında karanlık olan yerlerdir. Üzümün suyu çukur kısmında biriktirilir (Güçlü, 1994: 37).

Kazanlara alınan şıra artık ocağın üstüne konular şıra ve pekmez yapımına geçilir. Her aile pekmez kazanına sahip olamaz. Bazı evlerden ödünç alınabilir. Pekmez kazanı sahibi olmak zenginlik göstergesi olarak kabul edilir. Ocak kangal, zerdali odunu, keven, iğde çalısı ile yakılır. Kazan'daki köpük kevgir ile alınır. Pekmez kaynarken mis gibi koku köyün üstüne yayılır. Çocuklar kazanın içine ayva, armut, elma atarlar, onlar da şıra ile haşlanır ve sonra tatlanmış olan meyveleri yerler. Özel pekmezin içine yumurta kırılır, süt karıştırılır, reyhan otu eklenir ve en sonunda da küplere konur (Güçlü, 1994: 38).

2.1.3.2.1.3. Evlenme Adetleri

Geçmişte düğün öncesi adetler: Kapadokya'da düğünler eskiden hasattan önce veya buğday hasadı ile bağ bozumu arasında; ya da hasat ve bağ bozumundan sonra özellikle sonbaharda gerçekleştirilirdi (Bayram, 2013: 19). Kızlar, 14-18 yaşlarında, erkekler de 18-20 yaşlarında evlendirilirdi. Evlenmek isteyen erkek, bunu sözlü olarak anne babasına söylemekte zorlandığından bu arzusunu babasının ayakkabısına çivi çakmak, su doldurmak ve yemeğe kaşık dikmek gibi çeşitli yöntemlerle ailesine duyurmaktadır (Mert, 2011: 16). Gençler büyükleri tarafından uygun görülen kişilerle evlendirilir ve evlenilecek kızın ailesi araştırılmaktadır. Kızın ahlaklı, görgülü, evi çekip çevirecek yeterliliğe sahip olması beklenirdi. Erkekten aranan ilk özellik ise evini geçindirebileceği bir mesleğinin bulunması, dürüst ve namuslu olmasıydı.

Görücü gitme: Uygun bir aday seçilirse ailenin kadınları, genellikle damat adayının annesi, ablası veya bir yakını, yanına mahalledeki tecrübeli ve ağzı laf yapan birkaç kadını da alarak beğenilen kızın evine gitmekteydiler. Ziyaret esnasında kadınlar kızı inceler, ailesini, görünümünü, hal ve hareketlerini, temizliğini gözlemlerler (Bayram, 2013: 21).

Kız isteme: Evlendirilecek kız ve erkek düğünden önce birbirlerini pek göremezlerdi. Belki sokakta ya da başka birisinin düğününde karşılaşılabiliyorlardı. Kız istemeye mahallenin sözü geçen saygı gören büyüklerinden biri ile gidilmesi önemli olmuştur. Genelde ilk istemede kız verilmezdi ve kızın evlenmeye çok istekli olduğu düşünülmemesi için biraz zaman istenirdi, büyüklerimize de danışalım şeklinde cevap verilmekteydi. Bu arada kız evi de boş durmayarak damat ve ailesini araştırırdı. Kız evi, istemeye gelen erkek evine ilk gelişte hiçbir şey ikram etmezdi. Eğer kız evinin kızı vermeye isteği varsa, sonraki ziyarette sadece erkeklere kahve ikram edilirdi. Allah'ın emri peygamberin kavli ile kız istendikten sonra söz kesme aşamasına geçilirdi (Köse, 2014: 33-334).

Söz Kesme ve Nişan: Erkek tarafından birkaç erkek, kız evine söz kesmek için gitmekteydi. Kız tarafı “gönül eminliği” olarak erkek tarafına bir çift çorap, mendil veya tülbent verdikten sonra söz kesilmektedir. O zamanlar oğlan tarafı, söz kesmeye giderken yüzük, yemeni veya terlik götürmektedir. Buna “tutu verme” adı verilmektedir. Kız ve erkeğe sözlendikleri aile büyükleri tarafından haber verilir. Damat adayı haberi alınca arkadaşlarını yemeğe çıkarmaktadır (Bayram, 2013: 22).

Nişan merasimi ayrı olarak yapılmaktadır. Nişanda kadın ve erkekler bir arada olurlar. Nişan, kız evinde yapılmakta ve nişan masraflarını kız evi karşılamaktadır. 3 Cuma kız evine gidilmekteydi. 1. cuma genç kızlar, 2. cuma gelinler, 3. cuma kaynana ve büyükler gitmektedirler. Gelin kıza harçlık verilir, ancak başlık parası adeti yoktur. Nişanlılık süresi altı ay ile 1 sene arasında değişmektedir. Nişanın bozulduğu durumlar da olmaktadır. Kız ya da oğlan tarafından bir sıkıntı olursa nişan atılmaktadır. Nişanı erkek tarafı atarsa altınlar ve urba kız evinde kalmakta, kız tarafı atarsa takılar iade edilmektedir. Kız ayrı eve gelin olarak gitmezdi, erkeğin evinde yaşamaya başlardı. Erkeğin ailesiyle hep birlikte yaşamakta, fazla eşya alınmamaktadır. Erkek tarafı karyola, yatak ve yorgan almakta, kız tarafı 2 halı ve birkaç mutfak eşyası almaktadır. Kız 12-13 yaşlarındayken çorap örmeyi, halı dokumayı öğrenmekte ve ne yaparsa yeni evine onu götürmektedir (Köse, 2014: 334).

Urba düzme: Urba elbise anlamındadır. Düğün tarihi yaklaşınca çarşıya gelin ve damat için elbiselik kumaş almaya gidilmektedir. Alınan kumaşlar terziye

verilirdi. Terzi ölçüleri aldıktan sonra dikime başlardı. Düğün esnasında verilecek yemeklerin masrafını her iki ev ayrı ayrı karşılamaktadır. Ayrıca “gelin hamamı” geleneği de vardır. Bu eğlence sadece kadınlar arasında yapıldığı için gelin hamamı adını alır. Gerçekten hamama gidilmemektedir. Eğlence yapılan mekana herkes hediyeleri ile gelmektedir (Köse, 2014: 335).

Kına yakma: Erkekler çalgıcılarla birlikte ikindiden sonra kız evine gitmekte ve gündüz kınası götürülmektedir. Kız evinin önünde yarım saat kadar oynanılmaktadır. Olgun bir kadın ikindi olmadan gelini önüne alır, avucuna, ensesine kına konur. Kına süresince gelin kız avucunu açmamaktadır. Kayın valide ona bahşiş verdikten sonra avucunu açmakta ve kına yakma işlemi başlamaktadır. Mani ve türküler söylenerek gelin kız ağılatılmaktadır. Kına yakma bitince oğlan evinden gelen herkes geline yemeni vermektedir. Bu yemeniler üçgen şeklinde katlanıp, bavula koyulmaktadır. Sonra bunlar biriktirilir ve bohçalar halinde oğlan evine götürülmekteydi. Ayrıca, şerbet ikram etme geleneği Nevşehir’de çok yaygındır. Nişanda, kınada, gelin geldiğinde gelen misafirlere şerbet verilmektedir (Bayram, 2013: 26).

Düğün öncesinde bayrak dikme geleneği vardır. Erkek tarafının akrabaları ve arkadaşları köy meydanında toplanmaktaydı. Düğün bayrağını taşıyan bir bayraktar liderliğinde geleneksel çalgılarla yapılan müzikle damadın evine varılmaktadır. Eve varır varmaz bayraktar, damadın evinin çatısına çıkarak bayrağı diker ve bu düğünün başladığının resmi göstergesi olmaktaydı. Düğünler yemekli organize edilmekte, yemeklerin yanında kuruyemişler, bisküviler ve içecekler de ikram edilmekteydi (Kopp, 2002: 72).

Düğün organizasyonu Anadolu’nun diğer bölgeleri ile benzerlik göstermektedir ve eğlenceler yapıldıktan sonra damat diğer erkeklerle birlikte yatsı namazı için camiye gitmektedir. Namazdan sonra hoca imam nikahını kıyardı ve eve dönülürdü. Damadın sırtına vurularak damat gerdek odasına sokulmaktaydı. Odada yaşlı bir kadın bulunur ve kıza 2 rekat namaz kıldırırdı. Erkek de iki rekat namaz kılmaktaydı (Köse, 2014: 337). Günümüzde ise kız bakma hadisesi devam etmektedir. Kına gecesi hala düzenlenir, gelin at yerine arabayla alınır ve bu bir müzik eşliğinde olmak yerine damadın arabasının kornası ile olmaktadır. Damadın

akrabaları ve arkadaşları damadın yanında yürümek yerine araçları ile konvoy oluştururlar ve günümüzde müzisyenlerin yerini yavaş yavaş CD ve Mp3 oynatıcılar almaktadır (Kopp, 2002: 80).

2.1.3.2.1.4. Harman Geleneği

Bıçer-döver makinesi çıkmadan önce çok yaygın bir adet olan ekin biçme faslı toplumsal ilişkilerin yozlaşması ve imece olgusunun zayıflaması nedeniyle artık giderek yok olmaktadır. Harman gelenekleri, bıçerdöver ve patoz icat olmadan önce köylü harmanını döven denen basit bir tarım aleti ile yapmaktaydı. Tahıl ürünlerinin saman ve tınaz haline gelmesinin ardından rüzgar beklenir, tınazlar yaba ile savrulur ve sapla saman birbirinden ayrılırdı. Bu işlemden sonra tahıl tanelerinin altına bereketli olması için bir adet tezek konurdu. Daha sonra temizlenen tahıl çuvallara doldurulmakta ve eşeklerle eve taşınmaktadır. Harman sezonunda kavun, karpuz ve üzüm de çıkmış olduğundan bunlar tarlalardan harman yerine taşınırdı. Saman yığınları saklanılmakta ve gerektiği zaman çıkartılmaktaydı (Güçlü, 1994: 59-63).

2.1.3.2.1.5. Giyim-Kuşam

Toplumsal yapıdaki renklilik ve toplumdaki etkileşim, giyim kuşam şekillerinde de görülmektedir. Kozaklı, Gülşehir ve Hacıbektaş yörelerinde Türkmen kültüründen yerleşik hayata geçiş aşamaları giysilerde görülmekteydi. Avanos ve Ürgüp çevrelerinde yerleşik tarım toplumunun etkileri görülmekte ve keten dokumalar kullanılmaktaydı. Günlük giyimde kadınlar vücut hatlarını belli etmeyen, rahat çalışma imkanı veren, bol kesimli kıyafetleri tercih etmişlerdir. İç giyim üzerine kumaş arasına pamuk konularak kapitone ile yapılan uzun kollu, yakasız, üç düğmeli pamuklu hırka giyilmiştir. Bunun üzerine ise yün veya pamuk ipliğinden ördükleri kolsuz kazağı giymişlerdir. Ayrıca uzun kollu işlemeli entariler, önlükler ve kuşaklar tercih edilmekteydi. Yas günlerinde siyah örtü kullanan Nevşehir kadını, nişanlanıp evlendikten sonra dışarıya çıkarken başörtülerinin üzerine 'çarşaf' veya 'car' denen koyu renkli örtüleri bağlamaktaydılar (Koç ve Saatçioğlu, 2017: 657).

1923'den sonra erkeklerin giyimindeki ayırt edici özellikler oldukça azalmıştır. Kadınların giyim kuşamında ise geleneksel yapı korunmuştur ve kadın giyiminde dikkat çeken nokta olarak yerleşik hayatı temsil eden "dimi" adı verilen şalvar hakim olduğu görülmektedir. Türkmen giyimlerinde görülen kırmızı ve yeşil gibi doğanın renklerinin yerini, gri, siyah, kahverengi ve bordo gibi koyu renkler almıştır. Üstte üçetek kol ağzları dar, diğer kısımları geniş bir entari giyilir, bele kuşak sarılmaktadır. Dışarıya çıkınca ise entari üzerine hırka benzeri bir palto giyilmekteydi. Bunun da üzerine yine 5 kuşak sarılırdı. Bölgede rastlanan başlıklara bakıldığında ise kefiye dikkat çekmektedir. Omuzdan aşılarak bele örtülmektedir. Kefiyenin arkasının öne alındığı ve yüzü örtecek şekilde bağlandığı da görülmektedir. kundura ve yemeni sık kullanılan ayakkabılardandır. Günümüzde ise kadın giyimi, modern özelliklerle beraber geleneksel unsurları da devam ettirmektedir. İl merkezlerinde başı örtmek için başörtüsü yaygınlık kazanmıştır. Entari artık tercih edilmemektedir. Bunun yerini gömlek ve kazak benzeri kıyafetler almıştır. Bele bağlanan bez kuşak artık kullanılmamaktadır. Ayakkabı tercihinde ise modern deri ayakkabılar uzun süredir kullanılagelmiştir (www.fibhaber.com; Gülyaz, 2004: 120).

Erkek giyimi incelendiğinde yıllar öncesinde şalvar benzeri giysiler görülmektedir. Şalvarlar, dimi ile kıyaslandığında dar kalmakta pantolona benzemektedirler. Belleri ve paçaları lastiklidir ve sıklıkla siyah kumaştan dikilmektedir. Yörenin geleneksel giyiminde yakasız, uzun kollu mintanlar ve renkli ibrişim ya da sırma ile işlenmiş çuha cepkenler özgündür. Bele kuşak sarılır. Cumhuriyet Dönemi'nde kasket yaygınlaşmıştır. 1950'lerden başlayarak kırsal kesimde lastik ayakkabıların yaygınlaştığı görülmektedir. Bugünün Nevşehir'inde erkek giyimi incelendiğinde gömlek, pantolon ve ceket hemen hemen ülkenin her bölgesinde olduğu gibi geleneksel kıyafetlerin yerini almıştır ve yine aynı şekilde modern ayakkabılar tercih edilmektedir (Gülyaz, 2004: 120).

2.1.3.2.1.6. Bölge Mimarisi

Yerel mimaride bölgenin iklimi, tasarımı şekillendiren etmenlerin en önemlilerinden biridir. Soğuk iklimlerde binalar daima yüksek ısı yalıtımı sağlayacak

şekilde yapılmaktadır. Isı kaybını en aza düşürülmesi için, pencere gibi açıklıklar küçük tutulur veya hiç yapılmamaktadır. Kapadokya mimari tarihinde tamamı veya bir bölümü kaya içine oyulmuş olan evler ve bağımsız evler gibi çeşitli konutlar görülmektedir. Farklı dönemlerde inşa edilen bu mekanlar doğal yapıya uyumludur. Tamamı kayaların içerisine oyulmuş olan Kapadokya evleri bölgeye hastır ve rutubetsiz bir ortam sağlarlar (Yüksel, 2012: 355).

Bölgenin otelleri incelendiğinde de fark edilebileceği gibi Kapadokya'nın geleneksel konut mimarisinde tercih edilen yapı malzemeleri taş, ahşap ve demirdir. Burada ahşap malzeme olarak sık kullanılmamaktadır. Çoğunlukla seki, dolap, musandra, tavan ve zemin kaplamasında kullanılır. Ahşabın tercih edildiği alanlarından birisi de "hezen" adı ile anılan üst örtüdür. Demir ise pencere parmaklıklarında, kapı bölümlerinde ve taş duvarın dayanıklılığını sağlamak adına yatay bağlayıcı şeklinde kullanılmaktadır. (Solmaz ve Güçhan, 2012: 239)

Odalar, alt katlarda ve üst katlarda bulunabilir. Konutun genişliğine göre sayısı değişebilmektedir. Nasıl belirleneceği ailenin ekonomik durumuna ve hane halkı sayısına göre farklılık gösterir. Zemin kat odaları ağırlıklı olarak kışın tercih edilmektedir. Üst kat odalarının yeri sokağı ya da avluyu görebilecek şekilde ayarlanır. alt kat planına göre tasarlanan üst odalar yapılırken sokağa ya da avluya çıkması olabilir. Yığma yapım yöntemi ile inşa edilen odaların üst örtüsü kemerlerle oluşturulan tonozlar veya hezen kirişlemedir (Solmaz ve Güçhan, 2012: 243).

Tasarım sürecine gelindiğinde, var olan bu çeşitlilik göz önüne alınarak, sahip oldukları özelliklere göre yapının farklı kısımlarında kullanılmıştır. Isı yalıtımı konusunda çok etkili olan bu taşlar, karasal iklim şartlarına uyumlu mekanlar oluşturma konusunda son derece verimli olmuşlardır. Kapıların üst kısımlarında kemer bulunur ve çeşitli motiflerle süslenir.

Bu yapı malzemelerinin bolluğu ve bunun yanında kolay işlenebilmesi, taş işçiliğini oldukça geliştirmiştir (Yüksel, 2012: 355-356). Yerel kültür unsurları hakkında bilgiler sunulurken turizmde kullanımlarına da değinilmiştir ancak alanyazında sunulan bazı somut örnekler oldukça ilgi çekmektedir.

2.1.3.3. Kapadokya Bölgesi'nde Yerel Kültürün Turizmde Kullanımı

Özünel (2011: 95-98) konu ile ilgili Türkiye'deki genel görünümü açıklarken turistlere beş yıldızlı otellerde, sahte geleneksel yemeklerle doldurulmuş açık büfelerin sunulduğunu ve kendilerinin kültürel bazda aç bırakıldıklarını vurgulamaktadır. Otantiklik ve yöresel olmak için ülkenin turistik destinasyonlarında organize edilen "Türk geceleri", konaklama tesislerindeki göbek taşı soğuk ve plastik terlikli "Türk hamamları", deniz kenarında plastik ve bambu sandalyeli "gözleme çadırları" ve safari olarak anılan at ve deve üzerinde organize edilen sözde yöresel turlar, hediyelik eşya tezgâhlarında bulunan Çin malı "yöresel ve otantik" eşyaların bu kapsamda değerlendirilebilecek problemler olarak öne çıktığını ifade etmektedir.

Kapadokya bölgesinde özellikle gastronomi alanında yerel kültürün kullanımı konusunda daha olumlu bir hava var olduğu görülmektedir. Yerel kültürü yansıtmaya çalışan yerler yapılmaya çalışılmaktadır. Kayaların içerisinde olan restoranlar, bazı butik evler bulunmaktadır. Yerel kültüründen ürününü alan, o bölgenin geleneksel ortamında yaşayan bir kadının marifeti ile yapılan yemekleri sunan yerler vardır. Kullanılan malzemeler de yerel olmaktadır. Bu restoranlar misafirlere yöresel ev yemeklerini sunabilmektedirler. Bu bölgede üretilen bulgurundan kayısına, bölgenin mantısına, yaprak dolmasına, fasulyesine, fırından taze çıkarılmış ekmeğine, çömlük peynirine ve etine kadar servis edilebilmektedir. Ancak, yerel yiyecekler restoranların menüsünde yeterince sunuluyor mu sorusuna olumlu cevap vermek zordur (Yılmaz, 2015:133-135).

Nitekim aynı yaklaşım hediyelik eşya satışı konusunda söz konusu değildir. Kapadokya bölgesinde her turistik noktada karşımıza çıkan hediyelik eşya dükkanlarının yerel kültüre çok uzak olduğu aşikardır. Kovboy şapkası takan yerli kadınlar, el örgüsü şallarını satmaya çalışırken kendi kültürlerinden tamamen uzaklaşmaktadırlar. Bunun yerine Nevşehir halkının kültürel değerleri ile uyumlu bir mekânda satış yapmalarının sağlanması daha isabetli olacaktır. Ülke genelinde var olan ithal ürünlerin satışı sıkıntısı burada da mevcuttur. Çin'de üretilmiş Hint işi masa ve yatak örtülerinin tezgâhlarda bulunması dokumacılık konusunda bu kadar ilerlemiş Türk kültürü için çok kötü bir manzardır. Ayrıca, Hindistan cevizi kabuklarından yapılan para keselerinin Türkiye logoları ile satılması, Hindistan

cevizi yetişmeyen bir ülkede ironik durmaktadır. Peçeli ve Noel Baba şeklinde yapılmış matruşkalar ise artık en uç örnekler olmaktadır (Özünel, 2011 : 98-99).

Eko Turizm kapsamında yer alan faaliyetlerden olan tarım ve çiftlik turizmi de son yıllarda bölgede popülerleşmeye başlamış ve yerel kültüre dair unsurları içermektedir. Agro turizm olarak da adlandırılabilen bu faaliyetleri yapan işletmelerde misafirler geleneksel evlerde konaklamaları süresince tarım faaliyetlerini yerine getirmektedirler. İçinde bulunulan mevsime göre misafirler her türlü tarımsal aktiviteyi bir liderin yönlendirmesiyle gönüllü olarak yapmaktadırlar. Bu tarz işletmelerde, Kapadokya'nın yerel kültürünün bir parçası olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerine yönelik bilgiler uygulamalı olarak gelen misafirlere aktarılmaktadır. Bu tarz işletmelerin olması Kapadokya yerel kültürünün aktarılması için önemli bir gelişmedir. Aşırı ticarileştirmeden kaçınılarak bu tarz işletmelerin sayısının artması yerel kültürün aktarılması yolunda önemli bir adım olacaktır.

Yerel kültürün önemli bir parçası da yerel mimarinin sergilendiği bölgedeki butik otellerde yaşatılmaktadır. Ev inşaatlarında tercih edilen taş, butik otellerin inşasında da kullanılmakta olup bölgenin volkanik dokusu ile alakalı olarak taş ocaklardan çıkarıldıktan sonra yumuşak yapıda ama hava ile temasının ardından sertleşen yöreye özgü bir yapı malzemesidir. Taşın bu niteliği sebebiyle yapılarda yapım ve süslemelerde bolca kullanılmaktadır. Taşlar, içerdikleri elementlere göre beyaz, gri, kahverengi ve sarı renklerde olabilmektedir.

Yerel halkın çoğunluğunun betonarme apartmanları tercih ettikleri bu dönemde konaklama işletmelerin geleneksel mimariyi kullanması bölgenin önemli bir kültür öğesinin yaşamını sürdürmesini sağlamaktadır. İçerisinde bulunduğu bölgenin tarihi ve doğal çevresi ile uyum sağlamış ve çevreye zarar vermeden yapılabilen ve ya eski ev ve benzeri yapıların restorasyonu ile turizm sektörüne dahil edilen tesis türüne örnek oluşturan butik oteller; turistlerin seyahatleri esnasında tercih ettikleri oteller incelendiğinde ağırlıklı olarak üst gelir grubundan yerli ve yabancı turistlerin seçimi olduğu görülmektedir (Buyruk, 2012: 391). Bu veri de bizlere hem yerel kültürün korunması hem de turizm açısından bir “kazan-kazan” ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Bölgede yerel kültürü oldukça iyi yansıtan başka bir yapı ise Kültür Müze'dir. Ortahisar'da bulunan Kültür Müze isimli yapıda kayaların kilise ve mesken şekline dönüştürülmesi, tarım, mutfak, pekmez yapımı, dokuma odasında yünden ipin elde edilişi, halı ve kilim dokumacılığı, baskı teknikleri, eski bir köy meydanı, kız isteme, köy odası, kına gecesi ve gelin odası canlandırmalarıyla Kapadokya'daki genel hayata dair bilgiler aktarılmaktadır (İşçen, 2007: 31).

Tarım odasında Kapadokya'nın tarım hayatı ve faydalanılan alet ve edevatlar konusunda bilgi panoları vardır. Yapı odasında Kapadokya'nın taş çeşitleri, kemer mimarisinin yapımı, kayaların şekillendirilmesi ve çalışılan aletler üzerine bilgiler yer alırken geleneksel mutfak bölümünde Kapadokya mutfağı ve mutfakta yararlanılan aletler ile ilgili bilgiler vardır. Türk hamamı odasında, Türk hamamı ve hamamda kullanılan malzemeler; köy meydanı bölümünde, köy meydanında toplu yaşam şekli ve meydanın genel özellikleri anlatılmaktadır (www.culturemuseum.com).

Bölge turizminde el sanatları arasında çanak- çömlek yapımı öne çıkmaktadır. Sayıları her geçen yıl azalan atölyelerin büyük bir çoğunluğu sadece turizm sektörü için çalışmaktadırlar. Bu atölyelerde ziyaretçilere hemen hemen istenilen her dilde üretim süreci hakkında bilgiler verilmekte ve arzu eden misafirler bu ürünlerden satın alabilmektedirler. Fabrikasyonun el yapımı ürünlerin önüne geçtiği günümüz piyasasında bu atölyeler arasından dürüst bir şekilde ticaret yapanlar varlıklarını sürdürerek, Kapadokya'nın bu önemli kültür unsurunu başarıyla tanıtmaktadırlar.

Yöredeki turizm faaliyetlerinde yerel kültürün incelendiği bu bölümü Oryantalist yaklaşımların hala bölgedeki turizm hareketlerini etkilemesi ve Kapadokya'nın bir şark bölgesi olduğu algısının devam etmesini vurgulayarak sonlandırmak yerinde olacaktır. Başka bir üzücü olan nokta ise söz konusu algının Türkiye'nin turizm politikalarıyla da desteklenmesi olmuştur. Örnek verilecek olursa karayolu kenarlarında turistlerin develere bindirilmesi, devenin "safari" rotasının üzerinde bulunan ve hediyelik eşya olarak fesler, dansöz kıyafetleri ve nargileler satılmasıdır (Özünel, 2011: 100).

3. YÖNTEM

Kapadokya bölgesinde yerel kültürün aktarılmasında turist rehberlerinin rolünü keşfetmek ve yerel kültür ile ilgili görüşlerini öğrenebilmek amacıyla nitel araştırma yönteminden faydalanılmıştır. İnsanların hissiyatlarının, fikirlerinin ve davranışlarının yüzeysel olarak araştırılması ve bunların rakamlarla ifade edilmeye çalışılmasına yönelik eleştiriler nitel araştırma yöntemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Kozak, 2017: 86). Strauss ve Corbin (1990) ve Storey (2007) bireylerin ve toplumların hayat şekillerinin, hayat hikâyelerinin, kendi çabalarıyla şekillendirdikleri toplumsal örgütlenmelerinin ve bunların değişim süreçleri ile üretilen bilgilerin nitel araştırmalar ile sağlanabileceğini belirtmektedir. Başka bir şekilde ifade edilecek olursa nitel araştırma olaylara ve onların anlamlarının nasıl değerlendirildiği konusuna eğilmektedir (Dey, 1993).

Nitel araştırmalarda özellikle araştırmacının rolü üzerine vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın araştırmacının kendi yorumlarını içermesi ve böylece geniş veri çeşitliliği sağlanması gerektiği belirtilmektedir (Creswell, 2014: 183-184). Bu bağlamda araştırmacı altı senedir bu konuda bilgi sahibi olan rehberler ve bölgenin köylüleri ile iletişim kurmakta ve bilgi edinmeye çalışmaktadır. Nitel çalışma özetlenecek olursa araştırmacı verileri toplamakta ve sonrasında verilerin içerisinde farkına varılamayan bilgileri tespit etmektedir (Özdemir, 2010: 323; Bogdan ve Biklen, 1992). Nitel veri elde etme yöntemlerinden birisi de görüşme yöntemidir.

3.1. Görüşme

Görüşme, araştırılan konu hakkında fikir ve tutumların öğrenilmesi adına katılımcılara birtakım açık uçlu soruların yöneltmesi olarak tanımlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 147). Öncelikle sorular sorulup yanıtları alınmakta ve yazılı ya da sözlü olarak kaydedilmektedir (Kozak, 2017: 89). Briggs (2007)

görüşme yönteminin kişilerin tecrübeleri, davranışları, olaylara bakış açıları ve tepkilerine ilişkin bilgi edinmek için çok önemli olmasından bahsetmektedir. Görüşmenin güçlü yönleri; görüşme esnasında ek soruların sorulabilmesi ve ya soruların sırasının değiştirilebilmesi, araştırmacının katılımcıların hal ve hareketlerini gözlemleyebilmesiyle alakalı olarak geçerlilik oranının artması, detaylı bilgi elde edilebilmesi olarak görülebilir. Görüşme yönteminin birtakım zayıf yönleri olduğu da araştırmacılar tarafından dile getirilmektedir. Bunlar; örneklemin büyük olması halinde masraflı bir yol olabilmesi, öznellik olasılığının yüksek olması, katılımcılardan randevu almada yaşanabilecek zorluklardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:151-155).

Araştırma kapsamında görüşme yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Söz konusu yöntemde araştırmacı mülakat sorularını içeren görüşme formunu önceden hazırlamaktadır (Ekiz, 2009: 63). Ayrıca, araştırmacı bu soruları sorabilmesinin yanında detaylı bilgi almak adına ek sorular da yöneltebilmekte ve bir esneklik söz konusu olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013. 150). Araştırmacı konu üzerinde detaylı alanyazın incelemesini tamamladıktan sonra söz konusu araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır ve form dokuz adet temel soru içermektedir. Bu sorular hazırlandıktan sonra taslak görüşme formunda turizm alanında çalışan iki akademisyenin ve dört turist rehberinin sorular hakkındaki fikirlerini aldıktan sonra belirli düzeltmeler yapılmıştır. Taslak soru formunda uzman görüşleri çerçevesinde gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra Kapadokya bölgesinde faaliyet gösteren 2 senelik tecrübeye sahip 2 turist rehberi ile ön görüşme yapılmıştır. Ardından görüşme formuna iki soru daha eklenerek nihai görüşme formu elde edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda örnekleme dahil edilebilecek kişilerin gönüllülük esasına göre seçilmesi temel konulardan biridir. Bu bağlamda örnekleme dahil edilecek turist rehberlerinin gönüllülük esasına göre katılımlarının sağlanmasına özen gösterilmiştir. Diğer taraftan araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Araştırmaya dahil edilecek turist rehberlerinin bölgede en az 5 yıldır aktif olarak görev yapması,

bölgenin yerel kültürüne hakim olması gibi ölçütler dikkate alınmıştır.

Araştırmacının Kapadokya bölgesinde uzun yıllar turist rehberliği ve seyahat acentası işletmeciliği yapmış olması, konu ile ilgili bilgi sahibi olabilecek ve görüşlerini paylaşabilecek rehberleri seçmesinde önemli bir rol oynamıştır. Dolayısıyla araştırmacı ile görüşülen turist rehberleri arasındaki tanışıklık ve samimiyetten dolayı görüşmeler rahat bir ortamda gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu kişilere telefon ile ulaşılarak araştırmanın içeriğinden bahsedilmiş ve birebir görüşme yapılabilmesi için randevu talep edilmiştir. Her bir görüşme sonunda konu hakkında derin bilgilere sahip, beş seneden fazla tecrübesi olan ve görüşlerini paylaşmaya gönüllü olabilecek diğer turist rehberleri de sorulmuş ve bu şekilde kartopu örnekleme yöntemiyle yedi kişiye daha ulaşılmıştır. Görüşme yapılan turist rehberlerine ilişkin detaylı bilgiler Çizelge 1’de yer almaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Turist rehberlerinin yaş aralığının 30 ile 64 arasında değiştiği ve bölgede 6 ile 28 yıldır rehberlik yaptıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, rehberlerin İngilizce, İtalyanca, Fransızca, Portekizce, İspanyolca ve Japonca gibi farklı dillerde rehberlik yaptığı göze çarpmaktadır. Son olarak rehberlerin genellikle serbest çalıştığı görülmektedir. Demografik bilgileri Çizelge 1’de görülen 15 rehber örnekleme dahil edilmiştir.

Çizelge 2. Görüşülen Kişilere İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Tecrübe	Dil	Çalışma Şekli
R1	Erkek	54	28	İngilizce	Acenta Sahibi Rehber
R2	Erkek	46	19	Almanca	Serbest Rehber
R3	Erkek	62	35	İtalyanca, Fransızca	Serbest Rehber
R4	Erkek	30	6	Port.,İsp., İng.	Serbest Rehber
R5	Erkek	52	20	İngilizce	Serbest Rehber
R6	Erkek	40	15	İngilizce	Acenta Sahibi Rehber
R7	Erkek	64	37	Almanca	Acenta Sahibi Rehber
R8	Erkek	38	16	Japonca, İngilizce	Oda Başkanı
R9	Erkek	33	7	İngilizce	Maaşlı Rehber
R10	Kadın	30	7	İngilizce	Serbest Rehber
R11	Erkek	55	28	İngilizce, Almanca	Eski Oda Başkanı
R12	Erkek	50	28	İngilizce	Serbest Rehber
R13	Kadın	45	15	İspanyolca	Serbest Rehber
R14	Kadın	40	10	İspanyolca, İngilizce	Serbest Rehber
R15	Erkek	32	8	İngilizce	Serbest Rehber

Görüşmeler 08-23 Temmuz 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden turist rehberleri ile seyahat acentaları, evler veya restoranlarda görüşülmüştür. Ev ya da restoranlarda görüşme yapılmasının nedeni görüşülen tarihin görüşülen rehberler için yoğun bir sezon olması ve dolayısıyla rehberlerin aktif olarak çalışmasından kaynaklanmaktadır. Görüşmeler esnasında kartopu örnekleme yöntemiyle daha büyük bir örnekleme ulaşmak hedeflenirken önerilen rehberlerin zaten görüşme yapılmış olan rehberler olduğu ve verilen bilgilerin ve ifade edilen görüşlerin tekrarlandığı ve bu bağlamda verilerin belli bir doygunluğa ulaştığı görülmüştür.

Görüşmelere geçilmeden önce katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği tekrar anlatılmış ve ardından gönüllü katılımcı bilgilendirme formu doldurmaları istenmiştir. Gönüllü katılımcı bilgilendirme formu görüşmeye dahil edilecek kişilerin

çalışmaya gönüllü olarak katılım gösterdiği ve paylaşılan görüş ve fikirlerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağını gösteren bir form olma özelliği taşımaktadır. Araştırmaya katılmayı kabul eden tüm katılımcılara gönüllü katılımcı bilgilendirme formu doldurtulmuştur. Bu süreçlerin ardından turist rehberleri ile yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Söz konusu gönüllü katılımcı bilgilendirme formu Yılmaz'ın (2015) çalışmasından alınmıştır ve Ek 1'de verilmiştir. Görüşmelerin gerçekleştirildiği yer ile görüşme süresi Çizelge 3'de verilmektedir. Katılım sağlayan rehberler R1, R2, R3.... şeklinde kodlanmıştır.

Çizelge 3. Görüşmelere İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Görüşme Yeri	Görüşme Süresi
R1	Nevşehir	33:05
R2	Nevşehir	19:02
R3	Ürgüp	34:01
R4	Göreme	35:00
R5	Nevşehir	22:25
R6	Nevşehir	19:50
R7	Uçhisar	40:24
R8	Uçhisar	25:45
R9	Nevşehir	20:09
R10	Nevşehir	29:28
R11	Avanos	38:34
R12	Avanos	21:05
R13	Nevşehir	27:00
R14	Nevşehir	20:12
R15	Nevşehir	32:41

Turist rehberleri ile yapılan görüşmeler incelendiğinde görüşmelerin ortalama süresinin 27 dakika civarında olduğu görülmektedir. Geray (2006: 167) 30 dakikaya kadar olan görüşmeleri kısa, daha fazlasını ise uzun görüşmeler olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda görüşmelerin ortalamasına bakılarak kısa görüşmeler olduğu söylenebilir. Görüşme süreleri arasında yüksek farklılıklar olmasının sebebi rehberlerin konu hakkındaki bilgi birikimleri ve yorumlama kabiliyetleri arasındaki

farklar olmakla beraber rehberlerin bilgi birikimlerini aktarmama isteği olduğu da tavrı, jest ve mimiklerinden gözlenmiştir. Söz konusu sıkıntı araştırmacının rehberlik yaptığı sürede de gözlediği bir durumdur. Rehberler bu konudaki bilgilerinin kendilerini diğer rehberlerden farklı kıldıklarını düşünmekte ve yerel kültür ile alakalı bilgi birikimine yönelik sorular yöneltildiğinde duraksamakta ve genelde herkesin bilebileceği bilgileri paylaşmakta ve nadir bilinen ve kendisinin silahı olarak gördüğu bilgileri paylaşmamaya özen göstermektedir.

3.3. Analiz

Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin düzenlenmesi, kategorileştirilmesi, temalara ayrılması, değişkenlerin belirlenmesi, sentezlenmesi ve sonucun ortaya konulması gerekmektedir. Nitel verinin analiz edilmesiyle toplumda zaten var olan ama fark edilmeyen gerçeklik bilimsel olarak anlatılabilmektedir. Bu aşamada araştırmacı kendi bakış açısıyla toplumsal gerçekliği tümevarımcı bir yol ile elde etmeye çalışmaktadır (Özdemir, 2010: 323; Bogdan ve Biklen, 1992). Nitel araştırmalarda verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz sıklıkla kullanılan 2 yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ise betimsel analizin kullanılması tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Betimsel analiz, kaydedilen verilerin araştırmacıların belirlediği temalara göre özetlenerek yorumlanması ile gerçekleştirilen bir nitel veri analiz türüdür. Ancak, söz konusu analizde sadece temalara göre düzenleme olmak zorunda değildir; görüşme veya gözlem süresince sorulan sorular çerçevesinde de düzenlenebilir. Görüşme yapılan kişilerin fikirlerini etkili bir şekilde yansıtabilmek için doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmesi ve bu şekilde güvenilirliğinin artırılması ayırt edici özelliğidir. Bu analiz türünde temel hedef araştırmacıların bulgularını belli bir sisteme göre düzenledikten sonra yorumlayarak sunmasıdır. Bunun için dört basamak söz konusudur: Öncelikle, hazırlanan sorular, alanyazın ya da görüşmedeki boyutlar baz alınarak çerçevenin oluşturulması gereklidir. Daha sonra tekrar tekrar okunan veriler oluşturulan çerçeveye düzenlenerek yerleştirilir. Bu basamakta yapılabilecek direkt alıntılara da karar verilebilir. Üçüncü aşamada veriler bulgu haline getirilerek anlaşılır bir üslup ile tanımlanarak açıklanır. Son aşamada ise elde edilen bulgular

ilişkilendirilir, anlamlandırılır ve sonuca ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256; Altunışık vd., 2010: 322). Tüm bunların ışığında yerel kültürün turist rehberleri tarafından aktarılması ile ilgili olarak turist rehberlerinin görüşleri yukarıda anlatılan hususlar çerçevesinde analiz edilmiş ve kategorize edilmiştir. Bu kategoriler detaylı olarak Şekil 2’de gösterilmektedir. İlk aşamada araştırmacı verileri birkaç kez okumuş ve ardından ilk temaları oluşturmuştur. Bir sonraki aşamada ise 25-28 Kasım 2018 tarihleri arasında bağımsız bir araştırmacı ile transkripsiyonu yapılan metinler okunmuş ve ana kategoriler belirlenmeye çalışılmıştır. Son aşamada ise oluşturulan kategoriler iki araştırmacı tarafından karşılaştırılmıştır. Elde edilen kategoriler uzlaşma arayışı oluncaya kadar tartışılmış ve nihai kategoriler belirlenmiştir.

Yerel Kültür Bilgisi	Kazanımlar	Yerel Kültürün Paylaşımı
<ul style="list-style-type: none"> • Rehberin Bilgi Kaynakları • Miras Olarak Yerel Kültür 	<ul style="list-style-type: none"> • Rehberlerin Kazanımları • Destinasyon İçin Kazanımlar • Turist İçin Kazanımlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel Kültürün Aktarımı • Yerel Kültür Konusunda Bilinçlenme

Şekil 2. Yerel Kültürün Turist Rehberleri Tarafından Aktarımı

Sonraki aşamada 01-30 Aralık 2018 tarihleri arasında alt başlıklarla ilgili olan sorulara verilen cevaplar pek çok kez okunmuş ve katılımcıların çoğunluğunun verdiği benzer yanıtlar ayrılmıştır. Bu yanıtlar net bir şekilde özet olarak ifade edilmiştir. Ayrıca çoğunluğun verdiği farklı olan yanıtlar da doğrudan alıntı olarak sunulmuştur. Her bir alt başlığın sonunda ulaşılan bulgular ifade edilmiştir. En son aşamada ise bulgular arasında ilişkilendirme yapılarak sonuca ulaşılmıştır. 20-30 Aralık 2018 tarihleri arasında bulguların ve sonucun yazılması aşamasında başka bir araştırmacının da verileri değerlendirerek yorumlaması farklı bir bakış açısının da görülmesini sağlamıştır ve olumlu bir katkı olmuştur.

Güvenilirlik ve inandırıcılık konuları nitel araştırmalarda oldukça önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 293). Araştırma evrenindeki paydaşlara çalışmanın

bulgularının anlatılması ve fikirlerinin alınması da inandırıcılığı arttırmaktadır. Tez yazarının kendisinin veri toplama sürecini gerçekleştirmesi, gerekli gözlemleri yapması ve notları alması toplanan verilerin güvenilirliği konusunda temel etmenlerden biridir (Kozak, 2017). Güvenilirliği arttırmak adına araştırmacı tezin tüm aşamaları hakkında detaylı bilgiler sunmaya çalışmıştır. Son olarak aynı amaçla bulgular kısmında katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilerek güvenilirlik oranı yükseltilmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 295). Belirtilen unsurlara ek olarak araştırma evrenindeki paydaşlara çalışmanın bulgularının anlatılması ve fikirlerinin alınması da inandırıcılığı arttırmaktadır. Bu bağlamda 15-25 Ocak 2019 tarihleri arasında görüşme yapılan rehberlerin 9 tanesine ve Ekim ve Kasım ayları süresince kartopu örneklem yöntemiyle konu hakkında bilgisi olan 5 farklı rehberle daha ulaşılmıştır. Kendilerine ulaşılan bulgular ve sonuçlar anlatılmıştır ve sonrasında değerlendirmeleri istenmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Söz konusu uygulamanın sonunda bir rehber haricinde toplamda 13 rehber bulguların tamamının kendileri için de doğru olduğunu belirtmişlerdir. Aksi yönde görüş belirten rehber ise bulguların yarısına katılmamaktadır. Katılmadığı noktalar genellikle yerel kültürün günümüz dünyasında önemini yitirmesi ve globalleşmeye karşı direnemeyeceği fikrine sahip olmasıdır. Söz konusu görüşmelerin süresi 9-15 dakika arasında değişmiştir. Görüşmeler ile ilgili bilgiler Çizelge 4’de bulunmaktadır. Veri sağlamış olan rehberler önceden almış oldukları kodlar ile diğer rehberler ise DR16 ile DR20 arasında kodlar ile tanımlanmıştır. DR kodunun açılımı Danışılan Rehberdir. Bulguların doğrulanmasına yönelik rehberlerle yapılan görüşmelerin katılımcılarına ilişkin kullanılan görüşme formu Ek-3’de verilmiştir. Demografik bilgileri Çizelge 1’de verilen rehberlerin hepsi Kapadokya bölgesinde çalışmaktadırlar. Bunun yanında hepsinin turizm sektöründe restoran işletmeciliği, personeli, otel işletmeciliği ve personeli gibi rehberlik alanı dışında tecrübeleri de bulunmaktadır.

Çizelge 4. Bulguların Doğrulanmasına Yönelik Rehberlerle Yapılan Görüşmeler ile İlgili Bilgiler

Katılımcı	Görüşme Yeri	Görüşme Süresi
R1	Nevşehir	09:50
R2	Nevşehir	09:58
R3	Nevşehir	10:11
R5	Göreme	12:00
R6	Göreme	14:55
R7	Ürgüp	09:21
R8	Nevşehir	12.10
R10	Uçhisar	12:45
R14	Uçhisar	13:03
DR16	Avanos	11:12
DR17	Avanos	12:07
DR18	Nevşehir	11:58
DR19	Avanos	09:57
DR20	Ürgüp	10:18

4. BULGULAR

Araştırmada katılımcıların yarı yapılandırılmış mülakat ile görüşleri alınmıştır. Verilen yanıtlardan elde edilen bulgular temalar ve alt temalar altında doğrudan alıntıları da içerecek şekilde verilmiştir. Kapadokya bölgesinde yerel kültürün aktarılmasında turist rehberlerinin rolünü anlamaya yönelik yapılan çalışmada turist rehberlerinin görüşlerinin üç ana kategori etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu bağlamda ana kategorilerden olan yerel kültür içeriğinde turist rehberlerinin yerel kültür bilgi kaynakları konusuyla bulgular irdelenmeye başlanacaktır.

4.1. Yerel Kültür Bilgisi

Yerel kültür bilgisi başlığı altında rehberin bilgi kaynakları ve miras olarak yerel kültür konularında bulgular sunulacaktır.

4.1.1. Rehberin Bilgi Kaynakları

Görüşme kapsamında rehberlerin gezdirdikleri turistlere aktardıkları yerel kültür ile ilgili bilgileri nereden öğrendikleri sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yörenin insanı olduklarını ve burada doğup büyüdüklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda kültürün içerisinde yaşayarak anne, baba, komşu ve akraba gibi çevrelerindeki herkesten zamanla bu bilgileri edinmişlerdir. Bu yönde yanıt veren R1 kodlu katılımcı bilgi kaynağını ve söz konusu bilgiler hakkındaki görüşünü şöyle ifade etmiştir.

“Yerlisiyim, babalar ninelerden öğrendik. Turizmi meslek olarak seçtikten sonra yurtdışından gelenlerin sordukları sorularla yeniden yerel kültürlerin ne kadar değerli olduklarını anladık. Bildiklerimizin karşı tarafta ne kadar etki yaptığını bilmiyormuşuz.”

Diğer rehberler ise birden fazla kaynak kullanarak bilgiler edinmişlerdir. R3, R4, R6, R12 kodlu katılımcılar halk ile iletişim sonucunda bilgi edinirken, R5 ve R14 kodlu katılımcılar yerel rehberler ile diyalog sonucu bilgi edinmiştir. R9 ve R15 kodlu katılımcılar da dergi, makale ve kitaplardan konu hakkında pek çok şey öğrendiklerini belirtmişlerdir. R10 kodlu katılımcı yerel kültür bilgisinin hayatın içerisinde kendiliğinden edinilmediği durumlarda nasıl öğrenilebileceğini anlatırken en temel ve can alıcı noktaya değinmekte ve bunun ‘merak’ olduğunu belirtmektedir.

“Merak ettim ayrıca burada okudum, burası ufak bir yer. Halk ile iletişim halindeyim, tura çıktığım kaptan buralı bir insan. Kaptana sorduğumda bana anlatıyor. Mesela, Eylül’de üzüm toplanması, pekmez, şarap yapımını anlatıyor. Çanakçılardaki ve halıcılardaki anlatımlarda da kültüre dair şeyler öğreniliyor.”

R5 kodlu katılımcı tecrübeli rehberler ile diyalogu sonucu sağladığı kazanımları şu şekilde ifade etmektedir.

“Benim jenerasyonumdan gelen turist rehberlerinde tecrübeli rehberlere karşı bir tepki görüyorum. Tecrübeli rehberler meslekte yeni olan rehberlere biraz yukarıdan bakıyorlar. Yeni rehberler ise tecrübeli olanların anlatımlarına kulak verdiklerinde dil bilgilerinin kendilerinininki kadar yeterli olmadığını ve eski moda bir üsluba sahip olduklarını bu yüzden genç turistler ile iyi iletişim kurduklarını zannetmelerine rağmen bunu başaramadıklarını gözlemlediklerini anlatıyorlar. Şahsen hiçbir önyargıya sahip değilim ve paylaşımına açık olan tecrübeli rehberler ile iletişim kurmaya çalıştım. Bunun sonucunda birkaç tanesinin turlarına katıldım ve onlarla iletişimimi sürdürerek yerel kültürleri konusunda detaylı bilgiler edindim.”

Kültürün içerisinde yaşanarak özümsemesinin en etkili yol olduğu aşıkardır. Diğer öğrenme yöntemlerinde temel unsur merak olmakla birlikte etkili iletişim kurma yöntemlerinin de bilinmesi gerektiği görülmektedir. Bilgilerini, dergi, makale ve kitaplardan edinen rehberler özellikle Nevşehir’de basılan dergilerden ve Nevşehirli yazarların yazdıkları kitaplardan bahsetmektedirler. Ayrıca konu üzerinde özellikle başta Nevşehir Hacı Bektaşî Veli Üniversitesi olmak üzere İç Anadolu’da bulunan üniversitelerin akademisyenlerinin yaptıkları çalışmaların yararlı olduklarını belirtmektedirler.

4.1.2. Miras Olarak Yerel Kültür

Katılımcıların istisnasız hepsi bölgedeki yerel kültürlerin kaynaklarını Anadolu'da yaşamış medeniyetlerin bir mirası olarak görmektedirler. Kendilerine konu hakkında örnekler sorulmuştur ve önemli yanıtlar alınmıştır. R5 kodlu katılımcı söz konusu miras içerisindeki uygarlıkların kimler olduklarından bahsetmiştir.

“Anadolu'da Hitit, Frigya, Lidya, Urartu, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı uygarlıkları kesintisiz olarak iz bırakmışlardır. Her yeni gelen kavim zaten güçlü olan kültürü benimsemiştir ve kendi kültürleri içinde zenginleştirmiştir.”

R3 ve R14 kodlu katılımcılar sırasıyla zengin örnekler vererek olumlu bir katkı yapmışlardır.

“Tahtaya vurmak, Hititler döneminde tedavi edilemeyen hastalıkları olanları bir tahtanın üzerine yatırıp, o tahtaya vurarak içindeki kötü ruhların gitmesine çalışmışlardır. Bizde de Allah korusun, Allah esirgesin şeklinde tahtaya vurulur. Başka bir örnek ise; aşık oyununu benim kuşağım oynadı. Hititlerden kalma bir oyundur. Anadolu Medeniyetleri Müzesinde de r lyepler var oynandığını gösteren. Boyanmış aşıklar var, bizde soğan kabuğuyla boyardık. Ayrıca, Hititlerin bağlamaya benzer  algıları var.”

“ şu an çok klasik örnekler hatırlayabiliyorum ancak kilit taşının Roma'dan alınması ve takip eden uygarlıkların da kullanması çok ilgi çekicidir.”

R4 kodlu katılımcı ise Rumların varlığından söz ederek şu açıklamayı yapmıştır.

“ zellikle bölgede Türklere önce ve Türklere gelmesinden sonra bile çok fazla Rum bu bölgede yaşamışlardır. Oyma yapı inşa tekniklerinden, üzüm yetiştirmeye önemli gelenekler aktarmışlar,  anak Hititlerden bu yana gelişerek devam etmiştir.”

R12 kodlu katılımcı ise bölge dışından olan etkiyi vurgulayarak ilginç örnekler vermiştir.

“Elbette yerel kültürlerin kaynakları ulaşabildikleri kadar eski k lt rlerdedir. Ama daha çok farklı coğrafyalardan taşınmış olup günümüzde Anadolu'da yaşayan pek çok millet ve halkın farklı coğrafyalardan kattıkları ve geliştirdikleri kültürlerdir.”

Burası tam bir kesişme noktası olmuş ve baskın gelen güç genellikle kültürünü kabul ettirmiştir. Hititlerden gelen çömlek yemekleri, at ile gelin götürme, kelle atma geleneği, davul ile toplanma ve iletişim geleneği örnektir.”

R13 kodlu katılımcı yerel kültürleri miras olarak kabul etmekle beraber konu üzerindeki ilginin turist milliyetlerine göre farklı olduğundan bahsetmektedir.

“Höyüklerin geldiği dönemden beri burada yaşamış olan kültürler her alanda bilgi birikimlerini birbirlerinin üzerine koyarak var olmuşlardır. Yabancı misafirler bunun farkında ancak Türk misafirlerimizle bu konuları konuştuğumuzda önceki uygarlıklar için mağara adamları, gavurlar gibi laflar kullanıyorlar. ‘Hititler Türk müydü?’ sorusu ile karşılaştım. Bazen de bu konuları anlatma şevkim kırılmıyor değil.”

Tarihi kaynaklar kültürlerin kökenleri ve birbirleriyle etkileşimleri konusunda detaylı bilgiler sunmaktadırlar. Görüşülen rehberler Anadolu’da kültürlerin görece eskiliği, çeşitliliği ve etkileşimi konusunda hemfikirdirler. Verilen örneklerde genel olarak tarihin bir uygarlığın diğerini ortadan kaldırdığı, sadece kazanan tarafın yaşama hakkına sahip olduğu bir süreç olmadığı üstü kapalı olarak hatırlatılmaktadır. Bahsedilen uygulamalarda geçmiş uygarlıklar arasındaki kültürel bağlantı görülmekle beraber günümüzde de kullanılan hangi uygulamaların kimlerin mirası olduğu gösterilmektedir.

Kapadokya bölgesinde ve genel olarak Anadolu’da var olan zengin kültürün tek bir millete atfedilemeyeceğinin çalışmaya katılan rehberler tarafından çok iyi bilindiği görülmektedir. Bu konuda verilen örnekler konuya tam hakim olmayan yeni rehberlerin bilinçlenmesini sağlayabilir ve meslek hayatlarında bu örnekleri anlatarak sunumlarını zenginleştirebilirler. Bu fayda görüşülen rehberlerin çoğunluğu tarafından da vurgulanmıştır ve rehberin mesleğinde bir basamak daha çıkmasını sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Kazanımlar

4.2.1. Rehberlerin Kazanımları

Kazanımlar başlığı altında turist rehberlerinin yerel kültürler konusunda bilgili olmalarının kendilerine ne tür faydalar sağlayacağı analiz edilmeye çalışılmıştır. Katılımcılardan R6, R9, R10 ve R2 misafirlerine yerel kültürle ilgili bilgi verdiklerinde bahsettikleri bazı unsurlara yönelik olumsuz eleştiriler aldıklarını söylemişlerdir. Ancak, bu eleştiriler rehberin yerel kültür ile ilgili bilgi vermesine değil, uygulamalara yöneliktir. Geriye kalan katılımcılar herhangi bir olumsuz tepki ya da eleştiri ile karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu tarz bilgiler sunmanın Kapadokya'yı ziyaret edenlerin tekrar gelmelerine ve müşteri sadakatine bir katkısı olup olmadığı yönünde görüşleri alınan katılımcılardan R15 ve R8 etkili olmadığını ifade etmiştir. Diğer katılımcılar orta ve ileri seviyede önemli bir katkı yaptığını vurgulamışlardır.

R1 kodlu katılımcı yerel kültür konusunda verdiği bilgilerin rehber-misafir ilişkisini nasıl etkilediğini ve olumsuz tepki gelirse ne yönde olduğunu açıklamıştır.

“Kendi ülkelerinden ve iş alanlarından çıktıkları hissini gerçekten farkına varıyorlar. Aramızdaki ilişki patron-çalışan, usta-çırak ilişkisi değil de bir arkadaşlık halini alıyor. Aradaki duvar kalkıyor, onlarda bizleri kendi ülkelerine kendi kültürlerini anlatmak üzere davet ediyorlar. Yerel kültür konuşulduğunda, ülkemizle ilgili kafalarındaki önyargıları bazen siyasi, ırkçı ve dini konularla sık bağdaştırarak olumsuz tepki veriyorlar, ancak bizler sakın kalarak kendi fikrimizi belirtip, neyin doğru olduğunu göstermeye çalışıyoruz.”

R13 kodlu katılımcı Kapadokya ve Türkiye'nin batı bölgelerinde yaptığı rehberliği kıyaslamaktadır.

Ben rehberliğe Batı'da başladım. Orada arkeoloji, mitoloji, tarih vb. alanlarda verdiğimiz bilgilerle rehberlik yaptım. Burada ise ikonografi, dinler tarihi ve jeoloji üzerinde bilgiler vererek rehberliğe devam ettim. Ancak ne zaman yerel kültürler ile ilgili detaylı bilgi edinip, bu bilgileri ilgili ve entelektüellik seviyesi görece yüksek misafirlerime aktardım, o zaman rehberlik yaptığının farkına vardım. Misafirlerimin araştırmaları sonucunda yıllar sürecektir bir süreçte bir araya getirebilecekleri bilgileri kendimin derleyerek anlattığımı fark ettim. Aramızdaki tek

fark benim bu derlemeyi yapıp onlara belli bir ücret karşılığında satmamış. Yerel kültürle ilgili görsellik katarak bilgi vermemin karşımdakinde yarattığı etkiyi burada anlatamam. Jest, mimikler ve diğer tepkilerini görmeniz gerekli.

İlgili kişilerden bu yönde tepki alıyorum. Ancak diğer bahsettiğim ilgisiz grup hiçbir tepki vermeyerek aslında tepkisini gösteriyor. Bu tarz bilgileri vererek memnuniyet sağlama konusunda şöyle diyebilirim; İlgili olanlardan geri dönüş alıyorum, tavsiye ediliyorum ama tabi bu sadece yerel kültür ile ilgili bilgi vermemden değildir ama en az %30 etkilidir.

R3 kodlu katılımcı yabancı misafirleri tarafından olumsuz karşılanan bir örnek vererek kendisini ifade etmiştir.

“Ben bunları anlatırken keyif aldım. Kültürümüzün doğru-dürüst ve tarafsız bir şekilde yansıtılması bizim halkımıza olan sempatiyi arttırtır. Kültür müzedeki anlatımlarda söz, nişan durumlarındaki görücü usulü pek hoş karşılanmıyor. Ama çok agresif bir tepki gelmiyor.”

R14 ve R4 kodlu katılımcıların yerel kültür bilgisini baskın bir şekilde kullandıkları görülmekte ve bunun somut getirilerinin neler olabileceğine örnekler vermektedirler.

“Turlarıma acenteciler de katılıyor, beni diğer rehberlerle kıyaslıyorlar ve daha ilgi çekici konulara değindiğimi söylüyorlar ve tercih ediliyorum. Ben bu bilgilerim sayesinde daha farklı kültürel rotalar oluşturabiliyorum, bu yüzden misafirlerime tekrar gelmeleri halinde neler yapabileceklerimizi anlatıyorum ve geri gelenler oluyor.”

“Gezilen ören yerleri ve müzeler de dahil daha farklı bir anlatım tarzına sahip olmamı sağladı. Bu farklılık müşteri memnuniyeti sonucunda tavsiyeleri ve acenteler tarafından daha sık aranmamı sağladı. Olumsuz tepki almadım, örneğin özel bir turda yerel kültürle ilgili bilgi vermeye başladığımda misafirler çok ilgisiz kalırsa devam etmem. Olumlu olarak düşünecek olursak rehberlerin önemli gelirlerinden olan bahşışlere etkisi olumludur. Ayrıca, tavsiye de söz konusu. Ancak tekrar gelen müşterim çok nadir ama bu tarz anlatım yapan diğer rehberlerde tekrar gelme olayı daha sık oluyor.”

R5 kodlu katılımcı yerel kültür bilgisine sahip olmanın mesleki özgüveni arttırmış ve bölgedeki konaklanan gün sayısına olumlu etki edebileceğinden söz etmektedir.

“Bölgemdeki kültürel zenginliğinin farkında olmam ve turistlerle paylaşmam mesleğime ne kadar hakim olduğumu gösterdi. Rehberlerin Kapadokya'nın geleneksel köy yaşamını bilmeleri, ören yerlerini daha iyi bir şekilde algılamalarına yardımcı olduğu da bir gerçektir. Anlatımlarım esnasında bu kültürün gittikçe kaybolmasından duyulan üzüntü olabiliyor. Misafirlerimizin yörede kaldıkları gün sayısının yetersiz olduğu, daha fazla vakit harcamaları gerektiği hissettiriliyor.”

R6 kodlu katılımcı olumlu ve olumsuz aldığı tepkileri açıklamıştır.

“Bu kültürü anlattığım turistler hakkında çok iyi anketler verdiklerinden sonraki turlarda acenta tarafından tercih edildim. Aldığım olumlu tepkiler genel olarak aile bağlarının kuvvetli olması, komşuluk ilişkilerinde herkesin birbirini gözetmesi, büyüklere saygı ve güven. Olumsuz tepkilerin çoğunluğu evlilik yaşı ve görücü usulü evlilikle ilgili oldu. Zaman zaman gezdirdiğim turistlerle ailemi tanıştırdım ve şu ana kadar evime gelen her turistle hala iletişimin devam etmektedir ve gelen her arkadaşlarına beni tavsiye etmişlerdir.”

R7 kodlu katılımcı yerel kültürü bilmenin yanında nasıl bir anlatımla aktarılması gerektiği konusunda özellikle genç rehberlere kılavuzluk edecek öneriler vermektedir .

“Bu bilgileri vermem saygıyı arttırdı. Yerel kültürle ilgili bilgi verdiğimiz an, misafir bizim işe yönelik ciddiyetimizi görüyor. Yunanlılarla, Makedonlarla sürekli yemeklerimizle ilgili bir çekişme vardır. Biz de kendimize mal etmeye çalışırız. Şarabın Hititlerden geldiğini olan ticaret anlaşmalarından vs. biliyoruz. Burada milliyetçi bir yaklaşımla şarap bizindir diyemeyiz. Bizim nomad olduğumuz ve hayvancılıkla uğraştığımız biliniyor. O yüzden örneğin yaprak sarması konusunda da kalkıp bizindir diyemeyiz. Şarapçılık bu kadar eskiye gidiyorsa belki bugünküyle birebir benzer olmasa da ilk örnekleri bizden çok önceki uygarlıklar tarafından yapılmış olabilir. Kültür mirasının bayrağını taşıyor olmak ayrı, kültür mirasının sahibi olmak ayrıdır. Biz sahibi değiliz, bayrağını taşıyoruz. Yani, eğer gerçekçiysen ve bu tarz anlatıyorsan 'benim demeden' Anadolu topraklarının diyorsan sana realist biri diye bakıp saygı gösteriyor ve bu da olumlu geri dönüşler sağlıyor.”

R9 kodlu katılımcı kişisel gelişimine olan katkıdan kısaca bahsetmiştir.

“Konu üzerine yaptığım araştırmalar sonucunda turistlerinki ile kendi kültürümüzü karşılaştırdım. Bilgi dağarcığım oldukça genişledi. Aldığım tepkiler ise genelde şaşkınlık oldu ama olumsuz değil.”

R10 kodlu katılımcı yerel kültürü anlatma ile diğer konuları anlatma arasındaki ilişkiye değinerek yerli misafirlerinin yaklaşımından bahsetmektedir.

“Tarih ve coğrafyayı öğretmen gibi anlatmaktansa yerel kültürü anlatarak müşterinin ilgisini daha çok çekiyorum, sonuçta grupta aramda çok müthiş bir bağ kuruluyor. Yabancılarda olumsuz bir tepki olmadı, yerlilerde oldu. Kendi geldiği yerin kültürüyle burayı kıyaslama gereği duyuyor, sahil şeridinden gelenler için buranın kültürü biraz daha bağnaz gelebiliyor.”

R12 kodlu katılımcı tecrübelerini şu şekilde açıklamaktadır.

“Yerel kültürle ilgili bilgili olmak, o konularla ilgili daha dikkatli ve hassas olmamızı sağlıyor. O konularla ilgili daha fazla bilgi edinmek için bir teşvik sağlıyor. Kurduğumuz iletişim sonucunda halkın kendi kültürlerini koruma eğilimleri de artıyor. Bu tarz anlatımlarda objektif olan ziyaretçiler keyifle dinliyorlar ve zevk alıyorlar. Bazı gelenekler ve kültürel konular doğu gelenekleriyle çokça uyuyor. Batı ile de kısmen uyuyor.

Kültürel anlatımların müşteri sadakatine etkisini uzun süren rehberlik hayatımda gözlemleme fırsatım oldu. 1990 yılında gezdirdiğim bir İtalyan aile ile 1997’de tekrar buluştum. İhlara vadisi’nde bebekler için kavak fidanı dikme geleneksel birikim kültürü idi. Sen bu konuyu anlatmıştın ve çok hoşumuza gitmişti dediler. Bu kavaklar bebek ile birlikte 20-25 yıl büyür.”

R11 kodlu katılımcının uzun rehberlik tecrübesinde konu ile ilgili gözlemleri şu yönde olmuştur.

“Yerel kültürü anlatmamın bana sağladığını iki kelime ile özetlerim: Samimiyet ve dostluk.”

R15 kodlu katılımcı rehberin kazanımlarından bahsetmekle beraber genel ortalama düşünüldüğünde şu ana kadar müşteri sadakatinin yerel kültüre hakimiyet ile sağlanmadığı gerçeğini de vurgulamıştır.

“Bu noktada her şeyden öte kendisini bu topluma ve kültüre mal eden birisi bunu yaşayan ve bunun büyük bir değer olduğunu anlayan bir rehberin elinde büyük bir hazine vardır. Karşı tarafta ise misafirlerimizin gözünde bizler bölgede yaşayan birinden daha ziyade bölgenin bir parçası olarak yer etmekteyiz ve anlatımlarımız Kabul bulmaktadır. Günümüz dünyasında sosyal medya, teknoloji, eğitim, küreselleşme maalesef birçok kültürün de kaybolmasına neden olmaktadır. Olumsuz öngörüler genelde birçok şeyin dünyanın birçok noktasında benzerlikler göstermesi ama var olan kültürümüzün etkileyciliği halen devam etmektedir bu da misafirlerimizin beklentilerini karşılamakta ve farklılıklar memnun etmektedir.

Kapadokya’da sadakati şu anda daha çok sıcak hava balonları oluşturmaktadır. Üzücü olan balon aktivitelerinin kültür turlarının önüne geçmesidir. Geçmişte kültür turlarının başını çeken Kapadokya misafirlerimize günümüzde balonların uçtuğu günlerde mutluluk uçmadığı takdirde hayal kırıklığı vermektedir. Değişmeyen şey ise kültürün, coğrafyanın ta kendisidir. Bununla beraber şu da bir gerçek balon artık Kapadokya’nın kültürel bir parçasıdır. Bunu iyi değerlendirip bununla beraber bölgenin isminin kültürünün önüne geçmesine engel olmak gerekir.”

Katılımcıların ifadelerinden yerel kültür bilgisine sahip olmanın rehber üzerinde yaratacağı olumlu etkilerin başında özgüvenin geldiği anlaşılmaktadır. Gezdirdikleri misafirlerin Kapadokya ile ilgili jeoloji, tarih gibi konularda kendilerinden bile bilgili olma olasılıkları oldukça yüksek olmasına rağmen yerel kültür konusunda bu olasılık çok düşüktür. Sağlanan bu özgüven ile yerel kültürün aktarılması rehberlerin müşteri memnuniyetlerini arttırmaktadır. Acentalar tarafından daha fazla tercih edilmektedirler, müşterilerden bahşiş almalarında olumlu katkı yapmaktadır, müşterilerinin tekrar Kapadokya bölgelerine gelmesini ya da kendi rehberlerini başkalarına da tavsiye etmelerini sağlamaktadır. Rehberler bu bilgileriyle Kapadokya’da görece daha farklı rotalar oluşturabilmekte ve misafirlerin konaklama günlerini ya da bölgede geçirdikleri zamanı arttırmaktadır. Basit örnek olarak Kapadokya yerel kültürünün unsurlarının sergilendiği bir müzeyi donanımlı bir rehber iki saatlik bir anlatımla gezdirebilmektedir.

4.2.2. Destinasyon İçin Kazanımlar

R15 kodlu katılımcı haricinde katılımcıların hepsi yerel kültürler ile ilgili bilgilere sahip olmanın destinasyon ve ülke için doğrudan ve dolaylı olarak olumlu katkılar yapacağını düşünmektedirler.

R9 ve R13 kodlu katılımcılar sırasıyla söz konusu faydaları şu şekilde özetlemektedirler.

“Gelen turist sayısı artar; tur çeşidi artar. Köy yaşamını görmek isteyen turistlere yönelik turlar düzenlenir; konaklanan gün sayısı artar. Bu artış yerelden genele doğru gider.”

“Kapadokya’ya olacak olan katkı dolaylı yoldan ülke tanınırlığına da katkı sağlar. Kapadokya için zaten misafiri ne kadar fazla burada tutacak etmen varsa onları uygulamaya koymamız lazım. Mesela bir kültür müze gezilecek alanların başında gelirse tur programı otomatik olarak bir buçuk saat uzar.”

R4 kodlu katılımcı konuya şu örnekleri vererek katkıda bulunmaktadır.

“Rehberler arasında böyle bir farkındalığın oluşması ile köy hayatının unsurlarını tanıtan daha fazla turistlere yönelik alanlar inşa edilir. Yani, buğdayın darasından ayrılmasından bulgurun kaynatılmasına kadar olan süreç gösterilebilir. Pekmez ve köftür yapımı gösterilir. Bu şekilde daha fazla gezilecek nokta tur programlarına eklenerek kalış süresi uzar. Aynı zamanda hali hazırda gezdirilen yerler yerel kültür unsurları eklenerek anlatıldığında daha fazla süre alarak gezilir; bu da turistlerin bölgede daha fazla süre geçirmesini sağlar. Örneğin: 4 kişiyi gezdiren bir normal rehber Derinkuyu gezisini ortalama bir saatte tamamlarken, sadece yerel kültür unsurunu katarak anlatan iki buçuk saatte tamamlar. Ülke tanınırlığına katkısı çok fazla olur. Çünkü biz ne kadar reklamlar için çok fazla harcama yaparak ülkemizi tanıtsak da tartışmasız en iyi reklamı ülkeyi gezenler yapar. Onların daha olumlu tanıtımları bize çok olumlu yansır.”

R3 kodlu katılımcı kültürlerin daha iyi karşılaştırılmasını sağlayacağını baz alarak olumlu katkılar olacağını belirtmektedir.

“Ülke tanınırlığına katkısı olur; bizim kültürümüzü Müslüman olmamız sebebiyle Arap kültürüyle aynı görüp, eş değer tutuyorlar. Tabi ki Müslüman olduktan sonra o kültürden etkilendik, ama bizim bir öz kültürümüz var. Bunların

bilinmesi ülke turizmine büyük ölçüde katkı sağlar. Rehberlerin ne kadar daha fazla bilgisi olursa, sorulara çok daha net cevaplar verirler. Rehberin anlattıkları konuların içerisinde çok önemli bir yer tutar.”

P8 ve P12 kodlu katılımcılar sırasıyla konu üzerindeki fikirlerini şöyle ifade etmektedir.

“Köy hayatı insanların hangi ülkeye giderse gitsin merak ettiği konuların başında geliyor. Değişik bir hayat tarzı turistleri daha çok etkiliyor diye düşünüyorum. Akılda kalıcılığı da olduğundan tanınırlığa pozitif etkisi var.”

“Köy hayatı ve kültürü Anadolu'nun vazgeçilmez bir parçasıdır. Ancak şehirleşen köylerde köy hayatını yeterince aktaramayız. Geleneksel yaşamın devam ettiği yerleri programlara alıp göstermek gerekir. Bu tarz yerleri gezenlerin daha memnun ayrıldıklarını bildiğimize göre hem bölge hem de ülke turizmine katkı sağlayacaktır.”

R15 kodlu katılımcı konuya farklı bir bakış açısı ile yaklaşmaktadır.

“Artık bu tarz uygulamalar genel de zayıf fakat konsept turlarda uygulanabilir. Örneğin Göreme küçük bir köy iken şu anda turizm merkezidir. Bu, geleneğin o bölgedeki varlığı sonrasında olmuştur. Ancak, artık mistik köy havasından eser kalmamış, sokaklarında bir tane otlak hayvanı kalmamış, evleri boşalmış ve otel olmuş. Bu bir katkı mıdır? Turizm açısından belki de evet ya köy yaşamı ve yerel kültür? Dolayısı ile görülecek köyler, anlatılacak köy hayatları var ancak bu yerlerin turizm destinasyonu haline gelmesi yığınlarla beraber kimliğini kaybetmesine neden olmaktadır. Görmediği bir şeyi ‘mış’lı’ ifadelerle anlatmak bölgenin onu artık yaşamadığının gerçeğidir. Her gün binlerce aracın önünden geçtiği Aktepe köyü’nü kaç kişi ziyaret etmiştir? Yüzlerce aracın yakınından geçtiği Güzelyurt kaç aracı misafir etmektedir? Dolayısı ile ilginin o yönde olmaması tanıtımı noktasında katkı sağlamamaktadır. Bunun tanıtımı rehberden daha ziyade görsel yollarla yapılmalıdır.”

Katılımcıların ifadeleri genel anlamda olumlu olmuştur. Bu ifadelerden anlaşılan aslında yerel kültürün destinasyonun temel çekicilik unsurlarından biri olması gerekirken şu an bölge turizmine sadece ek bir katkı sağlayacağıdır. Özet

olarak bu katkılar bölgede konaklanan gün sayısı ve geçirilen süre zarfının artması, turların çeşitlendirilmesi, etkili bir reklama olanak vermesi ve bölgenin imajının daha iyi konumlandırılmasıdır.

4.2.3. Turist İçin Kazanımlar

Konu hakkında R2 ve R9 kodlu katılımcılardan kayda değer bir yanıt alınamamıştır. Diğer katılımcılar bu konuda çok zengin örnekler vererek turistlerin çok olumlu kazanımlar edineceğini düşünmektedirler.

R9, R14, R4 ve R15 kodlu katılımcılar sırasıyla kültürlerarası karşılaştırma ve bakış açılarının zenginleşmesi çerçevesinde değerlendirmişlerdir.

“Turist kendi kültürüyle kıyaslar, diğer insanların hassasiyetlerini öğrenir, dünyaya bakışı açısı değişebilir.”

“Biz nasıl yurtdışındaki kültürleri öğrendiğimizde üzerimizde büyük etki uyandırıyor ve hayata bakış açımız değişebiliyorsa onlarda da aynısı olabilir.”

“Kendi kültürüyle ya da öğrendiği diğer kültürlerle karşılaştırma yapabilir. Kendi hayatına geçmişten gelen bilgiğe ait unsurları ekleyerek hayatını şekillendirebilir. Etkileyici bir anlatımla şehirdeki hayatını sonlandırarak kırsala göç bile edebilir.”

“Bakış açısını genişletir. Ön yargılarını yıkar. Kültürel zenginliğe yönelik farkındalığını arttırır.”

R1 kodlu katılımcı öğrenme odaklı bir yaklaşıma sahiptir.

“Eğitim seviyesi çok yüksek kişiler gezdiriyoruz. Kitaplarda bulamayacağı bir şeyi söylediğinizde ve onun çalışma prensibini anlattığınızda öğrenmenin yaşının olmadığını farkına varıyorlar.”

R3 kodlu katılımcı birkaç örnek vererek açıklamaktadır.

“İlginç karşılar, bir takım şeyler Anadolu’da çıkmış, Avrupa’ya gitmiş. Topaç

oyunu mesela, o da Hitit dönemi rölyeplerde var. Fransızlar da aşık oynamış. Meraklı olan insan kullanabilir bunları, meraksıza yaramaz.”

R7 kodlu katılımcı batı ile Anadolu'nun kıyaslamasını yaparak verdiği bilgilerin turistte uyandırdığı farkındalıktan bahsetmektedir.

“Benim annem, babam, ninem şunu anlatırdı derler hep. Sıklıkla şuna rastladım: Bizdeki yemek adetleri de böyleydi, bizde tek tasta çorba içerdik, atı bu şekilde nallardık, nalbantlar vardı, köylere giden berberler vardı. Avrupa bunları modernleşme adına 50 sene önce bırakmış. Günümüzde biz onlardan 50 sene gerideyiz diyoruz. Bence ilerideyiz, çünkü geçmişten miras kalan o kültür çok çok daha iyiydi. Mesela şimdi baktığımızda çocuklarımız atari vs. oynuyorlar ama biz kendi oyunlarımızı, oyuncaklarımızı kendimiz yaratıyorduk. Avrupalıya gerçek Anadolu kültürünü verdiğin an, hemen kendisinin de atalarından duyduğu benzer şeylerin olduğunu söylerler. Bu bize kültürümüzün 100 sene öncesine kadar ne kadar benzer olduğunu gösteriyor. Ama artık bizde modern çağa giriyoruz diyerek pek çok adetimizi bıraktık.”

R11 kodlu katılımcı turistin fayda görebilmesi adına öncelikle doğru bilgilerin verilmesine değinmektedir.

“Edinilecek temel fayda merak giderme. Farklı bakış açıları ediniyorlar. Kahvehaneler oyun alanı diye anlatılıyor. Akşama kadar erkekler burada oturup zaman öldürüyorlar diye anlatılıyor. Öncelikle ağırlıklı olarak emekli kimselerin olduklarına dikkat edilmiyor. Sosyal bir alandır, paylaşımların olduğu bir alan. Dertlerini paylaşır, sohbet eder, çay ısmarlayarak samimiyet arttırdıkları bir alandır. Kadınlar da gün yaparlar, kapının önüne otururlar, biri çay biri börek vs. getirir ve kaynaşırlar. Önce bizim neyin ne olduğunu doğru algılamamız lazım ”

Katılımcılar ifadelerinde yerel kültüre dair turistin bilgi edinmesinin genel olarak hayata bakış açılarına bir çeşitlilik kazandıracaklarını vurgulamışlardır. Bu çeşitliliğin olumlu yönde olacağı tasavvur edilmektedir. Ayrıca, kendi kültürleriyle benzerlikler gördüklerinde önyargıları kırılabilmektedir.

Turistler hayatın artık çok hızlı olduğu günümüz dünyasında eskiyi ve yavaşı hatırlayarak düşünmeye sevk edilmektedirler. Bu bilgilerin paylaşımı konusu da

büyük önem arz etmektedir. Yerel kültürün paylaşımı başlığı altında yerel kültürün aktarımı konusu açıklanmaktadır.

4.3. Yerel Kültürün Paylaşımı

Yerel kültürün paylaşımı başlığı altında yerel kültürün aktarımı ve yerel kültür konusunda bilinçlenme konuları hakkındaki bilgiler sunulacaktır.

4.3.1. Yerel Kültürün Aktarımı

Katılımcılara Kapadokya’da yerel kültürün aktarımı konusunda görüşleri sorulmuştur. Katılımcılardan R3 R9 ve R10 belli şartlar altında yerel kültürün yeterli seviyede aktarıldığını düşünmektedir. Geriye kalan çoğunluk ise aktarıldığını ancak bunun çok yetersiz seviyede olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar yaptıkları gözlemler ve edindikleri tecrübeler paralelinde zengin açıklamalar yapmışlardır. Söz konusu aktarımın gerçekleşmesindeki temel unsur misafirde var olan ilgidir. Bu kapsamda hazırlanan soru ile de rehberlere bu ilginin ne düzeyde olduğu da sorulmuştur.

R1 ve R3 kodlu katılımcılar sırasıyla gözlem ve tecrübelerini şu şekilde aktarmaktadır.

“Rehberlik yapanların birçoğu 90’larda yerel olduğu için iyi aktarıyorlardı. Yeni gelenler üniversite kökenli oldukları için ağabeylerinden(eski rehberler) öğrendikleri kadarını aktarıyorlar. Sorular günlük ihtiyaçlardan birisi olması vesilesiyle yemek konusundan başlıyor. Çevredeki yaşam tarzları, gelir kaynakları, tarım alanları soruları da geliyor.”

“Şahsım aktarıyor diğer rehberleri dinlemediğim için bilemem. Ben kültür müzede aktarıyorum. Buğday, şarap, düğün adetleri. Restoranlarımızda, dükkanlarımızda aktarıldığını düşünüyorum.”

R14 kodlu katılımcı eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerde bulunmaktadır.

“İlk önce yerel kültürümüzü bilmiyoruz, öğrenmek de istemiyoruz, onlara geçmişte kalmış adetler, gelişmemiş zamanlarımızın zorlu anıları olarak bakıyoruz ve yeniye, teknolojiye ve geleceğe ilgi gösteriyoruz. Tek tip olmamız gelişmişlik düzeyi ile aynı görülüyor. Misafirlerimden sorular nadiren geliyor. Çünkü kısa süreli gelen turistler bölgedeki oluşumların büyümesi altında kalıyorlar ve ilgilendikleri konular oluşumların nasıl meydana geldiği, yer altı şehri gezilirken ise nasıl yapıldığı ve bölümler hakkında sorular geliyor. 2 gecedan fazla kalanlar da zaten temelden bölgeye daha derin bir ilgi olduğu için bu tarz soruları duyuyoruz.”

R4 kodlu katılımcı yerel kültürün nasıl aktarıldığını örnekler vererek açıklamaktadır.

“Burada yerel kültür aktarabilecek roldeki kişilerin bir kısmı kültürü tanımadığından, diğer bir kısmı da bilse bile bir kar elde etme durumu olmadığından yerel kültürü misafirlerimize aktaramıyorlar. Bu kültüre ait unsurlardan sadece halı, çanak ve kilden yapılan bazı süs eşyaları, restoranlarda servis edilen bazı yemekler ve kuruyemişler gelen misafirlerimize sunuluyor. Ancak bunlar yerel kültüre dair aktarabileceğimiz maddi unsurlar, yerel kültürü genel olarak değerlendirdiğimizde bütünü çeyreğini bile oluşturamazlar.”

R6 kodlu katılımcı rehberler ile arkadaşlığı sonucunda onlar hakkındaki görüşüyle beraber hangi turistlerin yerel kültüre meraklı olduklarından bahsetmektedir.

“Yeni nesil rehberlerin tanıdığım büyük bir bölümü Kapadokya halkının yaşam şekline yabancı. Bu yüzden bölge kültürünü tam olarak anlatabildiklerini sanmıyorum. Gezirdiğim turistin milliyeti bu konuda çok etkili. Amerikalı ve Avrupalı turistler kültürle ilgili her şeyi öğrenmeye çalışırken Güneydoğu Asya'dan gelen turistler daha çok manzara ve tarihle ilgililer.”

R7 kodlu katılımcı yerel kültürün rehberler tarafından yeterli aktarılmamasının sebeplerine değindikten sonra turistlerden yerel kültürle alakalı soru beklemek konusunda beklentilerin yüksek olmaması gerektiğini vurgulamaktadır.

“Rehberler ağırlıklı olarak Kapadokya dışından gelen burada üniversitede eğitim almış öğrencilerden oluşuyor. Ne öğreniyorlarsa okullarında kitaplarından ve öğretmenlerinden öğrendikleri bilgiler oluyor ve dışarıdan gelen kişilerin Kapadokya kültürünü tam özümseme şansları yok. Aktarım oranı olması gerekenin onda biri. Çünkü yerel kültür ile ilgili yazılmış eser yok, verilen bir eğitim yok. Burada kabahatli dışarıdan gelen rehberler değildir. Bir yöntem bulunup bu konuda eğitilmeleri gerekir.

Yerel kültür ile ilgili turistlerin ilgisi konusuna gelecek olursak; turist ne vereceğini bilmediği için talep etmeyebilir. Bahsedilecek yüzlerce konu vardır, aklına gelmeyebilir. Sürpriz olmayan sorular gelebilir; pastırma, şarap vs. ama bunun 10 katını rehberin anlatması gerekir. Bu konunun ne kadar derin olduğunu bilmediği için soru gelmez.”

R8 kodlu katılımcı durumun turun niteliğine göre değişebileceğini belirtmekte ve rehberlerin konu ile ilgili rolünü vurgulamaktadır

“Bence yerel kültürün aktarılması, yapılan turun özelliğine göre değişir. Küçük gruplarda özellikle misafirler tarafından o bölge insanların yaşam biçimleri, değer yargıları, gelenek ve görenekleri hakkında sorular gelebilirken, daha büyük gruplarda ise bu tur sorular fazla sorulmuyor. Burada iş rehberine düşüyor. Soru gelmese dahi tur yaptığı bölgenin yerel kültürü hakkında genel bir bilgi verildiğini düşünüyorum.”

R13 kodlu katılımcı ilgisiz olan turist profiline değinmektedir.

“Gezdirdiğim turistlerin profili pek kültüre meraklı diyemeyeceğim. Genelde balon turu yapmak ve birkaç manzara görüp alışveriş yaptıktan sonra gerisi onları pek ilgilendirmiyor. Çoğu için sosyal medyaya malzeme çıksın yeter. Buraya gelen yabancıların pek çoğu İstanbul+ Kapadokya yapıyorlar. İstanbul’da zaten yerel kültür aklının ucundan geçmiyor. Artık kendi ülkelerinde uluslararası mutfağı da tadabiliyorlar; onlar için farklı olarak camiler ve giyim tarzından dolayı Müslüman halk var. Gerisi bariz metropol, neyini soracak? Burada da köylü kadınlarını görmezse pek akıllarına gelmiyor.”

R11 kodlu katılımcı ise yabancı turistlerle grup turları yapmamakta sadece özel turlar yapmaktadır. Bu bağlamda kendi çalıştığı profile yönelik açıklamalarda

bulunmuştur.

“Talep etmiyorlar, zaten o merakla geliyor. Tarihi kendi memleketinden internet üzerinden öğrenir. Gelirken zaten beklentisi yerel kültürü bir şekliye rehberden, gözlemleyerek, yaşayarak öğrenmektir.”

Konu üzerinde görüşülen rehberlerin bir fikir birliğinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Rehberler arasından bölgenin yerel kültürüne derinlemesine hakim oldukları hissedilenler yerel kültürün turistlere aktarım oranının çok düşük olduğunu düşünmektedirler. Diğer rehberlerin yeterince aktarmadıklarını düşünmelerinin sebebi ise onlarla yaptıkları sohbetler ve ahbablıkları, diğer rehberlerle bölgede yerel kültürün en güzel aktarılabilceği yer olan Kültür Müze’de karşılaşmamaları ve turistik olmayan köylere turların uğradığını pek duymamalarıdır.

Katılımcıların ifadelerinden anlaşılanlar öncelikle rehberlerin bu konuda bir farkındalığa sahip olmaları, sonrasında kendilerini konu hakkında her yönüne başvurarak geliştirmeleri gerekliliğidir. Bu bilinç rehberlerde arttıkça çevrelerine de yayılacaktır. Bunun sonucunda özel turlarda köylere daha fazla uğranılacaktır ve yerel kültür öğelerinin sergilendiği müzelerin sayısı artacaktır.

Turistlerin konu üzerindeki ilgilerinin ise genele bakıldığında düşük olduğu görülmektedir. Zaten nesnel olarak bakıldığında hiçbir kültürün tüm dünya turistlerinin çoğunluğunun gözünde Kapadokya’daki doğal oluşumlar ve oyma yapılardan daha ilginç olamayacağı fikri edinilebilir. Otobüslerle grup turu yapan turistlerin ilgilerinin özel tur yapanlara göre daha düşük olduğu ifade edilmiştir. Ancak, bu noktada grup turu yapan rehberlerin yine de detaylı olmasa da yerel kültüre değinmesi faydalı olacağı vurgulanmaktadır.

İlgi konusunda turların niteliğinin yanında turistlerin milliyetlerinin de önemli bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Rehberler bu konuda bazı genellemeler yapabilmektedirler. Başka bir genelleme ise kültürün az derecede aktarıldığını düşünen rehberlerin de Kapadokya’daki el sanatları merkezlerinde maddi kazanca yönelik dahi olsa yerel kültür unsurlarının bir nebze aktarıldığıdır.

4.3.2. Yerel Kültür Konusunda Bilinçlenme:

Görüşme yapılan katılımcılar hem vatandaşların hem de rehberlerin yerel kültürler üzerinde nasıl detaylı bilgi edinebileceklerini anlatmaktadırlar. Söz konusu önerilerin büyük çoğunluğu kişinin kültürün yaşandığı bir köyde belirli bir süre geçirmesi olmuştur. Katılımcılara bu son bölümde yerel kültür konusunda belirtmek istedikleri başka nokta olup olmadığı da sorulmuştur ve oldukça faydalı ifadeler çalışmaya dahil edilmiştir.

R1 kodlu katılımcı yeni rehberlere yerel kültür konusunda donanımlı hale gelmeleri için yapmaları gerekenleri açıklamakta ve eleştiriler yöneltmektedir.

“ Turizmin girmediği köylerimiz var. Oralarda sokak aralarında dolaşır, yemek yer, yaşlılarla, çocuklarla sohbet ederlerse yararlı olur. Yerel düğünlere, sünnet düğünlerine, yemek şölenlerine katılmaları gereklidir. Yerel halk ile bir süre yaşamayı tercih etmelidirler.

Yurtdışında gittiğimiz fuarlarda şunu görüyoruz. Kendi ülkemizi ve kültürümüzü tanımıyoruz, yüzeysel olarak bildiğimiz bir şeyin tanıtımını nasıl yapalım. Yerel kültürün daha aktif aktarılması için büyük acentalardan çok yerel ufak acentalara da destek verilmeli. Yurtdışında 1 milyon turist getirene 1 milyon dolar ödeme yapılacağına, yerellere önem verilsin isterim.”

R13 kodlu katılımcı yerel kültürün bir rehber tarafından anlatımı konusunda çok yerinde bir tespit yapmış ve yine aynı düzeyde bir tavsiyede bulunmuştur.

“Bu konu en iyi büyüklerden öğrenilir. Yerli misafirlerimize anlatımlar için söylüyorum ne kadar uğraşırsak uğraşalım yerel rehberin anlattığı gibi anlatmamız imkansız. İçinde büyümek bambaşka bir durum.

Her ildeki rehber odaları aracılığıyla bu konularda yerel kişiler tarafından seminerler verilmeli. Yerel kültür konusunda biz de son yıllarda çok büyük bir değişim içerisindeyiz. Kültürümüze dair bildiğimizi iddia ettiğimiz pek çok şeyi aslında ya yanlış biliyoruz ya da içeriğini ve anlamını hiç bilmiyoruz. Kişisel araştırmalar sonucunda eminim bu kaniye kendileri de varacaklardır.”

R3 kodlu katılımcı Kapadokya bölgesi ile diğer bir destinasyonu karşılaştırarak rehberlerin anlatımının gelişimine yönelik önemli bir öneri de bulunmaktadır.

“Öncelikle Ortahisar’daki müze çok başarılı bir çalışma. Bölgedeki bir yemekhaneye girildi mesela, buraya yemekhane diyoruz ama masa şeklinde kaya olmasa kimse inanmaz. Yer altı şehirlerinde durum daha vahim, burası yatma yeriymiş, o zaman buraya bir görsellik koyalım, hayal güçlerini o kadar zorlayarak gezdirmeyelim, hasır, deri vs. bir şey koyalım oraya. Girne kalesini gezdim. İşkence yapıyorlarmış. O işkence gözlerinin önünde canlansın diye bir manken konulmuş mesela, rehber anlatırken hayalinde canlandırmaya çalışmak yerine işte bu şekilde işkence yapılmış deniyor. Değirmen taşı diyoruz ama yerde yatan küçük bir taş var, onu çevirmek için sopası bile yok, görsellikler katmak lazım.”

R4 kodlu katılımcı gözlemleri doğrultusunda yerinde tespitler yapmıştır.

“Öğrenmek isteyenler yerel kültürde yetişmiş 30 yaş üstü rehberlerden bilgi edinebilirler. Dokusunu koruyan hala oyma yapıların bulunduğu köyleri ziyaret edip halkla temas kursunlar. Müzemizin Etnografya bölümü ve Kültür Müze isimli yerel kültürlerin aktarılmasına yönelik müzelerimiz var. Ancak buralarda müze rehberi çalıştırılması ile insan faktörü de eklenerek daha verimli bir tanıtım yapılması gerekir. Şu an bilgi panoları var ancak panolardaki bilgiler yetersiz kalıyor, bu bilgileri daha derinleştirerek arttıralım desek bu sefer pano müzesi haline gelecek.”

R6 kodlu katılımcı turist rehberliği mesleğine yönelik birliğe bir tavsiyede bulunmaktadır.

“Rehber olduktan sonra en az 1 yıllık staj dönemi olmalı ve bu staj dönemi yoğun çalışılan her bölgede halkla iç içe olmalıdır.”

R7 kodlu katılımcı yerelliği özellikle vurgulamaktadır.

“Önerebileceğim şahsi araştırmalar yapmalarıdır. Bu konuda biraz duyarsızız. Bunu sadece akademisyenlerden de beklememiz yanlış. Zaten hangi ünvana sahip olursa olsun İstanbul’dan gelen bir akademisyen veya başkası, bu coğrafyada yaşayıp bu coğrafyayı hazmetmeden büyümüş birisidir. Var olan kaynaklardan bir şeyler bir araya getirerek bu yerel kültürü veremez. Yerel araştırmalar yapılmalı, buradaki yaşlılardan öğrenilmeli, adetleri, oyunları nelermiş

sorulmalıdır. Bu kişilerin de yaşı ilerlemektedir, o yüzden elimizi çabuk tutmamız gerekiyor.

R12 ve R9 kodlu katılımcılar sırasıyla çoğunluğun söylediğinden farklı öneriler de sunmaktadırlar.

“Gençlerin radikal bir karar alıp iş yerlerine yakın olan bir köye yerleşmesi gerekiyor. Burada boş zamanlarında yaşlılarla arkadaşlık kurması ve köydeki günlük faaliyetlere gönüllü olarak katılması gerekir. Hiçbir şey ve davranış yaşanmadan öğrenilmez. Bu konuda kültürünü muhafaza etmiş Babayan köyü’nü tavsiye ederim. Akşamları insanların sosyalleşmek için gittikleri kahvehanelerde sohbet ederek pek çok şey öğrenebilirler.(tarih, kültür, bahçe işleri, ekim, dikim vs.)”

“Köylerde vakit geçirilmeli, eski kitaplar okunsun, tecrübeli rehberle tura çıkılsın. Acentalar da turların içerisine köyleri ekleyebilir, bu konuda bilmediğimiz kitaplar daha fazla tanıtılmalı ve ulaşılabilir yapılmalıdır.”

R10 kodlu katılımcı yerel kültürlerle alakalı olarak geleceğe yönelik öngörülerde bulunmaktadır.

“Rehberin algısı açık olsun, iletişim kabiliyetini geliştiresin, ön yargıyla yaklaşmamaları lazım, yöre halkıyla hep iletişimde olunmalıdır, ben kaptanla ne konuşacağım denmemelidir.

Örneğin; cooking class turları olması iyi bir şey. Artık her şey bir tuşun ucunda olduğu için insanlar yavaş yavaş daha zoru, eskinin olanı seçmeye başlıyorlar. Makineleşen çevrelerinden uzaklaşarak doğaya dönmek istiyorlar. Mass turizmi ve gezdirdikleri yerleri insanlar artık tercih etmemeye başlayacaklar ve yerel acentalar tarafından satılan yerel kültürlerin daha aktif tanıtılabileceği turlar daha fazla satmaya başlayacak.”

R11 kodlu katılımcı eskiden yaptığı turlardan bahsetmekte ve günümüz rehberlerini eleştirmektedir.

“İlgililerin büyüklerinden dinlemesini öneririm, bu konuda kitaba rastlamadım. 80-90'larda yabancılara yaptığımız turlarda kahvelerde yaşlı amcalarla sohbet ederdik. Şu an bizler bir yerlerde eksik tanıtım yapıyoruz. Bilinen şeyleri(kitap ve internet üzerinden) vererek yani ağırlıklı olarak tarih anlatıyoruz

ama karşımızdaki genelde bu bilgilerle ilgili ön araştırma yapmadığı için bu konularda eksik kalıyor ve rehberler de ego tatmin ediyor.”

R15 kodlu katılımcı rehberlere yönelik tavsiyelerini adım adım sıralamış ve yerel kültürdeki değişim üzerine fikirlerini sunmuştur.

“Bölge insanlarının büyükleriyle zaman geçirsin, çay içsin, dertlerini dinlesin, düğünlerine katılsın. O toplumun duygularına kulak versin. Yemeklerinden yesin evine o insanları davet edip hasbihal etsin. Sonrasında kendi araştırmaları ile sentezlesin, yorumlasın ve anlamaya çalışsın. Bu süre zarfında zaten o rehber artık o kültürün bir ferdi olacaktır.

Yerel kültürü oluşturan ve yaşatan insandır. Bir şeyin kültür olarak kabul görmesi onun yaşanmasıdır. At üstünde gelin getirme bir kültürdü. Şimdilerde lüks gelin aracı süslemek bir kültür. Kültür kaybolmaz sadece onu yaşayan insanlar azalır ya da yok olur. Bununla birlikte kültür de yok olmaya yüz tutar. Kültürü canlı tutmanın yolu onun sürdürülebilirliğidir.”

Katılımcı rehberler yerel kültür konusunda bilinçlenmek için oldukça çeşitli öneriler sunmuşlardır. Sunulan önerilerin mantık çerçevesinde ve uygulanabilir olduğu görülmektedir. Günümüzde genç rehberlerin Kapadokya bölgesinde doğmuş ve büyümüş olsalar bile söz konusu konularda donanımlı hale gelebilmeleri için eskisinden misliyle daha fazla çaba göstermeleri gerekliliği aşıkardır.

Katılımcılar mülakat soruları ile yerel kültür konusu içerisine iyice girdikten sonra en son bölümde konu üzerine olan fikirlerini, gözlemlerini, eleştirilerini ve önerilerini sunmuşlardır. Her biri yerel kültür konusunda donanımlı rehberlerden seçilmiş olan katılımcıların konuya bakış açılarının oldukça farklılık göstermesi çalışmaya renk katmıştır. Bu önerileri şu şekilde özetleyebiliriz;

- Kapadokya bölgesi dışından gelen turist rehberlerinin kültürün korunarak yaşatıldığı bir köyde belirli bir süre geçirmesi
- Her ildeki rehber odaları aracılığıyla bu konularda yerel kişiler tarafından seminerler verilmesi
- Kapadokya bölgesinde yerel kültürü yansıtan eserlere görsellik katılması
- 30 yaş üstü ve yerel kültürün içerisinde yetişmiş olan turist rehberlerine

danışılması ve onlarla tura çıkılması

- Müze rehberleri çalıştırılması
- Ortahisar'da bulunan Kültür Müze'nin ziyaret edilmesi
- Kahvehanelere sosyalleşmek adına gidilmesi

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Çalışmada Kapadokya bölgesinde turist rehberinin yerel kültürün aktarılmasındaki rolünün ve görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Nevşehir Rehberler Odası'na üye olan rehberlerin Kapadokya'daki yerel kültür hakkındaki görüşlerini pek çok açıdan öğrenmek ve analiz ederek sistemli bir şekilde sunulması hedeflenmektedir. Alanyazında konu ile ilgili olarak kültür ve yerel kültür kavramları, somut olmayan kültürel miras ve algısının geçirdiği süreçler ve bu mirasın kullanımı ve korunması sıklıkla yer almaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde gerek kültür gerekse yerel kültürün çok farklı tanımlarına rastlanmaktadır ve bu yüzden net bir tanımlama yapılamamaktadır. Yerel kültürün maddi ve manevi olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Ayrıca, yerel kültür üzerinde fikir birliğine varılmamasına rağmen yerel kültürün nesilden nesile aktarılması özelliklerinden sıklıkla bahsedilmektedir. Yerel kültürün var olması veya uygulanması için belirli bir birey sayısı söz konusu değildir. Bir kasabaya ya da ülkeye ait olabilmektedirler. Sözlü ya da yazılı, toplumun alt ya da üst kesimlerine ait olmakla beraber geleneksel ya da moda'ya uygun olabilmektedirler.

Nevşehir Rehberler Odasına Bağlı 15 turist rehberiyle yapılan görüşmeler çerçevesinde katılımcılara ait demografik özelliklerden şu şekilde bahsetmek mümkündür. Görüşülen rehberlerin çoğunluğu erkek ve 30 yaş üzeridir. Mesleki tecrübeleri 6-37 yıl arasında değişmektedir. İngilizce, Almanca, Fransızca, Japonca, Portekizce, İspanyolca ve İtalyanca konuşmaktadırlar. Rehberlerle yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Ana kategoriler, yerel kültür bilgisi, kazanımlar ve yerel kültürün paylaşımı olmuştur. İlk ana kategori olan yerel kültür bilgisi içerisinde rehberin bilgi kaynakları ve miras olarak yerel kültür alt kategorileri yer almaktadır. İkinci ana kategori olan kazanımlar kategorisinde destinasyon için, turistler için ve rehberler için kazanımlar

irdelenmiştir. Son olarak yerel kültürün paylaşımı kategorisinde yerel kültürün aktarımı ve yerel kültür konusunda bilinçlenme incelenmiştir.

Rehberlerin yerel kültür konusunda söz konusu kültürün içerisinde yaşayarak ve tecrübeli turist rehberlerinden bilgiler edinerek konuya derinlemesine hakim olmalarının ardından yerel kültürün sergilendiği müzeleri gezdirerek işe başlamalarının gerektiği anlaşılmaktadır.

Turist rehberlerinin kendilerini yerel kültür konusunda geliştirmelerinin özgüvenlerini ciddi derecede arttıracakları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, anlatımlarına büyük zenginlik katacakları, gezdirdikleri turistlerden olumlu geri dönüşler alabilecekleri ve seyahat acentaları tarafından daha sık tercih edilebilecekleri kanaatine varılmıştır. Ayrıca, özellikle seyahat acentası sahibi olan rehberlerin farklı rotalar oluşturarak ürün çeşitlendirmesine gidebilecekleri görülmektedir. Ar (2015) yaptığı tez çalışması sonucunda turistlerin turist rehberini öncelikle kültür tanıtımcısı olarak gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde turist rehberlerinin yerel kültür konusuna hakim olmaları gerekliliği sonucunu desteklemektedir.

Yerel kültürün turizmde kullanımı ile destinasyon için kazanımların ise; destinasyonun tanınırlığına olumlu bir katkı sağlayacağı, destinasyon ile alakalı kötü bir intiba var ise bunun kırılması, konaklanan gün sayısının artışı, geçirilen süre zarfının artışı ve bunlara paralel olarak bölgede yaşayan esnafın gelir seviyesinde bir artış olacağı anlaşılmaktadır. Aynı şekilde, Silva ve Silva (2016), yerel kültürün etkili kullanımının özellikle ülkelerin iç kesimlere ve ufak şehirlere de gelir ve istihdam yaratılması konusunda katkıda bulunduğunu belirtmektedirler.

Turistlerin gezileri esnasında yerel kültür konusunda bilgi edinmelerinin kendilerine sağlayacağı faydalar ise şu şekilde özetlenebilir; öncelikle gezdikleri yörenin hassasiyetlerini öğrenebileceklerdir ve bu şekilde seyahatleri süresince ortaya çıkabilecek olan sıkıntıların önüne geçebileceklerdir. Ayrıca, dünyaya bakış açılarının değişmesi ve ufuklarının ve bilgi dağarcıklarının genişlemesine katkı sağlayacaktır. Aynı şekilde Ar'ın (2015) çalışmasında turist rehberlerinin yerel kültürler konusundaki aktarımlarının ardından turistlerin kültürel mirasın zenginliğini

keşfettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmaya katılan turist rehberlerinin ifadelerinden yerel kültürün aktarımının Kapadokya bölgesinde yeterli seviyede olmadığı anlaşılmaktadır. Bu yöndeki aktarımın gezdirdikleri grubun sahip olduğu ilgi ile alakalı olduğu sıklıkla ifade edilmiştir. Örneğin; turist rehberleri Kapadokya bölgesindeki doğal oluşumlar ve oyma yapıların yapım aşaması konularında sorularla sıklıkla karşı karşıya kalmışlar ve bu konularda oldukça detaylı bilgiler edinmişlerdir ancak aynı talep yerel kültür konusunda gelmeyince araştırmalarının sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yerel kültür konusunda bilinçlenme açısından incelendiğinde ise; yerel yönetimlerin ve büyük tur operatörlerinin konuya yaklaşımlarının çok önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belediyeler kültür turizmi kapsamında bir “mass turizmi” gelişimine imkan sağlayacak hamleler yapmamalıdır çünkü bunun sonucunda Moragas’ın (2001: 101-108) da belirttiği gibi kültüre şüpheli bir ilgisi olan yığınları büyük otobüslerle destinasyonlara taşıyarak yerel halkın hayatına müdahale ederek, sadece tur operatörlerine, rehberlere, hediyelik eşya satıcılarına ve diğer bazı işletmelere katkı sağlamış olacaklardır. Hükümetler de yerel kültürün ortaya çıkıp var olmasını kolaylaştırmalı, yerel kültürün diğer özel ve kamusal girişimlerin rakibi gibi görülmesini engellemeli ve bu girişimlerinde başrol oyuncularının muhafaza eden, yaratan, aktiviteleri düzenleyen, geçmişi aktaran üreticiler ve tüccarlar olarak görülen vatandaşlar olacağını unutmamalıdır.

Sonuç olarak globalleşen dünya içerisinde turizm için bir öngöründe bulunulacak olunursa turistlerin tüm tarih dalları ve coğrafya gibi alanlarda anlatımlar duymak istemeyeceği ve herkesin ve her kültürün tek tipleştiği zamanlarda artık farklı kültürler ve onların ürünlerini görmek isteyebileceği düşünülebilir. O yüzden gelecekte var olmayacak ya da orijinalliğini yitirecek dahi olsa yerel kültür unsurlarının tanıtılıp anlatılması görece daha fazla ilgi çekecektir.

Çalışmada yerel kültür konusundaki yeterli bilinç seviyesine henüz ulaşamadığı sonucu çıkarılmaktadır. Ayrıca Kapadokya’nın turist rehberi ihtiyacını başka illerden gelen turist rehberleri ile karşıladığı görülmektedir. Söz konusu rehberlerin yerel kültürün içerisinde yaşayarak özümsemeleri gerekliliği çalışmanın

sonuçlarından biri olmuştur. Ancak, bu süreci kolaylaştırmak adına başka illerden gelen turist rehberlerinin konu üzerinde iyi bir altyapıya sahip olması önemlidir. Bunun için bir ön eğitim gerekmektedir. Bu sonuç, Özünel'in (2011: 97) çalışmasında da benzer şekilde ifade edilmiştir. Türk imajı ve Türk kültürü, Turizm Lise ve Turizm Meslek Yüksek Okullarında folklorun turizmde nasıl kullanılabilceği konularında ortaöğretim veya yükseköğretim kurumlarında iyi bir eğitim verilmediğini belirtmiştir. Benzer bir şekilde Kutlu (2009: 15) ülkenin kültürel zenginliğini anlatan "Halk Kültürü" adı altında bir dersin güncel bakış açılarını da içererek müfredatlara konulmasının başarılı bir uygulama olacağı da belirtilmektedir .

Gerçekleştirilen çalışmanın Kapadokya'da veya diğer bölgelerde turizmin bir aracı olan turist rehberlerine yol göstereceği düşünülmektedir. Diğer bir ifadeyle bu çalışmadan elde edilen sonuçların rehberler için bir kılavuz olabileceği öngörülmektedir. Özellikle mesleğe yeni başlayan ve yerel kültür konusuna meraklı olan rehberlere tavsiye edileceği tahmin edilmektedir.

5.2. Öneriler

- Yerel kültür unsurlarının sergilendiği müzelerde ziyaretçilere mini anketler uygulanarak yapılan araştırmalar konu üzerindeki birikimi oldukça zenginleştirecektir. Ayrıca, yapılacak çalışmalarda nitel yerine nicel araştırmalarda kullanılan anketler yapılarak genellemelere ulaşılabilir. Bu şekilde elde edilen bulgular söz konusu çalışmanın bulguları ile karşılaştırılabilir.

- Konu üzerine yapılacak çalışmalarda farklı örneklemeler tercih edilebilir. Yerel kültür ve turizm ilişkisi kapsamında tecrübesi az olan rehberler, seyahat acentası sahipleri ve çalışanları ve otel işletmecileri örneklemelere dahil edilerek araştırmalar yapılabilir. Tüm bu paydaşların konuya bakış açılarında bir uyum olup olmadığının öğrenilmesi faydalı olacaktır.

- Her şehirdeki rehber odalarının şehrin kültürünü iyi bilen kimselere rehberlere yönelik bir seminer verdirmesi çok başarılı bir adım olacaktır.

- Kapadokya bölgesi dışından gelen turist rehberlerinin kültürün korunarak yaşatıldığı bir köyde belirli bir süre geçirmesi gerekmektedir.

- Turist rehberleri yerel kültürler üzerine yaptıkları araştırmalarda kültür unsurlarının kökenlerini irdelemelidirler.

- Her şehrin kültürünün detaylı bir şekilde Türkçe olarak anlatıldığı kitapların basılması ve e-kitap formatlarında dijital ortamlarda sunulması gerekmektedir.

- Rehberlerin ifadelerinin genelinden bir çeşit köy müzesi yapılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır. Her yapısı ve unsuruyla zaten var olan bir köyün düzenlenmesi ve köyde demircilik, bakırcılık, çömlekçilik, halıcılık, semercilik, yorgancılık ve yemenicilik işlerinin yürütülmesi, turistlerin bunların yapımını görmesi ve satın alma, köyde konaklama, yeme-içme imkanına sahip olması sağlanmalıdır. Dolayısıyla Kapadokya bölgesinde bu tür bina, tesis veya olanakların hayata geçirilmesi ya da gerekli etkinliklerin düzenlenmesi yerel kültürün korunması ve sürdürülmesi açısından önemli olacağı düşünülmektedir

- Buna paralel olarak kültür aktarımı için kültürel miras unsularının deneyimlenmesi sağlanmalıdır. Ziyaretçiler artık gezdikleri yerlerin kültürlerini sadece gözlemekle kalmayıp, denemek de istemektedirler. Yerel danslar, el sanatları, müzik aletleri, yemekler vb. kültürel unsurlar turistlere tecrübe ettirilerek pazarlanabilirler.

- Konu uzmanı olan müze eğitimcilerinin müze içerisinde rehberlik yapmalarının sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, O. (1985). Açık Hava Müzesinin Niteliği ve Fonksiyonu Ne Olmalıdır?, *Folklor Açık-Hava Müzelerinin Türkiye’de Kurulma İmkânları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ahmad, Y. (2006). The Scope and Definitions of Heritage: From Tangible to Intangible. *International Journal of Heritage Studies*, 12(3), 292–300.
- Aikawa, N. (2004). An Historical Overview of the Preparation of the UNESCO. International Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. *Museum International*, 56 (1-2), 137-149.
- Akyol, P. K. (2016). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Örgün Eğitime Uygulanması: Ağ Araştırması (Webquest) Örneği. *Millî Folklor*, 28(111), 151-163.
- Alonso, I.V. ve Marquez E. Z. (2012). Del Patrimonio Cultural Inmaterial o La Patrimonialización de la Cultura. *Culturay Representaciones Sociales*, 6 (12), 77-96.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Ap, J. and Wong, K. (2001). Case study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems. *Tourism Management*, 22 (5), 551–563.
- Ar, H. (2015). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Turist Rehberlerinin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Arioğlu, İ. E. ve Atasoy, Ö. A. (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geleneksel El Sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Turkish Studies*, 10(16),109-126.
- Avcıkurt, C. ve Karaman, S. (2002). Lisans Eğitimi Veren Turizm Okullarının Ders Programları Karşılaştırması. *Turizm Eğitimi Konferansı*, T.C. Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2002.
- Aytaç, Ö. (2002). *Sosyoloji-Bir Giriş Denemesi*. Elazığ: Dünya Matbaacılık.
- Barbieri, C. and Mahoney, E. (2010). Cultural Tourism Behaviour and Preferences Among the Live-Performing Arts Audience: And Application of the Univorous–Omnivorous Framework. *International Journal of Tourism Research*, 12, 481–496.
- Başaran, B. (2012). Geleneksel Nevşehir Kıyafetlerinden Faydalanarak Tasarlanan Turistik Amaçlı Giysiler. 1. *Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları.

- Bayram, P. (2013). Nevşehir'in Avanos İlçesi, Uçhisar ve Göreme Beldelerinde Evlilik Merasimleri. *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 17-37.
- Bedjaoui, M. (2004). The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. *Museum International*, 56(1-2), 221-222.
- Bens Culturais Registrados. (2018). Web:<http://portal.iphan.gov.br/bcrE/pages/conOrdemE.jsf?ordem=3> adresinden 21 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Blake, J. (2008). *The Implications of Community Involvement in 'Safeguarding' Intangible Heritage*. (Eds. L. Smith and N. Akagawa), Intangible Heritage London: Routledge.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research for Education: Introduction and Methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bouchenaki, M. (2003). The Interdependency of the Tangible and Intangible Cultural Heritage. Icomos 14th General Assembly and Scientific Symposium. Web: <https://pdfs.semanticscholar.org/> adresinden 21 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Bras, K. and Dahles, H. (1999). Pathfinder, Gigolo, and Friend: Diverging Entrepreneurial Strategies of Tourist Guides on two Indonesian Islands. *Tourism and Small Entrepreneurs: Development, National Policy and Entrepreneurial Culture - Indonesian Cases*. 128-145.
- Briggs, A. (2007). Kültür, (Çev. Sevim K.), *Milli Folklor*, 74, 99.
- Brumann, C. (1999). Writing for Culture: Why a Successful Concept Should Not Be Discarded. *Current Anthropology*, 40, 3.
- Buck, R. C. (1978). Boundary Maintenance Revisited-Tourist Experience in an Old Order Amish Community. *Rural Sociology*, 43(3), 221-234.
- Buyruk, L. (2012). Kapadokya'da Butik Otel İşletmeciliğinin Gelişimi ve Sorunları. *Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları.
- Canani, I.S.S. (1999). Guia de Turismo: o Mérito da Profissão Turismo em Allálise, *São Paulo*, 10(1), 92-106.
- Carvalho, F. R.T. (2015). Turismo e Patrimônio Cultural Material. *Cultur*, 9 (1), 145-157.
- Casson, L. (2008). *Antik Çağda Seyahat*. (1. Basım). İstanbul: MB Yayınevi.
- Castriota, L. B. (2009). *Paisagem Cultural e Sustentabilidade*. Belo Horizonte: IEDS/UFMG.
- Castro, E. M. R. (1998). Território, Biodiversidade e Saberes de Populações Tradicionais . *Papers do Naea*, 92, 5-16.

- Cayır, S. (2002). *Nevşehir Yöresi Halk Mutfağı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Churchill, C. N. (2010). La gestión del Patrimonio Cultural Intangible: la Experiencia del Carnaval Popular en la Ciudad de Puebla. (Eds. Nivón E., Mantecón, A.R., Pablos J.), *Gestionar el Patrimonio en Tiempo de Globalización*. México, Universidad Autónoma Metropolitana - Unidad Iztapalapa.
- Cohen, E. (1982). Jungle Guides in Northern Thailand: The Dynamics of Marginal Occupational Role. *Sociological Review*. 30(2):234 - 266.
- Cohen, E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. *Annals of Tourism Research*. 12, 5-29.
- Cohen, E., Ifergan, M. and Cohen, E. (2002). A New Paradigm in Guiding: The Madrich as a Role Model. *Annals of Tourism Research*, 29 (4), 919-932.
- Creswell J.W. (2014). *Araştırma Deseni*. (4. Basım). (Çev: S. Beşir Demir). Ankara: Eğiten Kitap,
- Cristinelli, G. (Ed). (2002). *The Krakow Charter 2000*. Principles for the Conservation and Restoration of Built Heritage, Venice: Marsilio.
- Cunha, D. F. S. (2004). *Patrimônio Cultural: Proteção Legal e Constitucional*. Rio de Janeiro: Letra Legal,
- Çakır, C. Ş. (2010). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak, T. F. ve Dinçer, F. İ. (2018). Turist Rehberliği Bölümleri Ders Programlarının Türk Kimliği Açısından İncelenmesi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2, 67-75.
- Çanak-Çömlek Atölyesi. (2018). Web.<http://www.avanos.gov.tr/canak-comlek-atolyeleri> adresinden 23 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- Çömlekçilik. (2018). Web: www.turktarim.gov.tr/Haber/82/insanlik-tarihi-kadar-eski-bir-sanat-comlekcilik adresinden 23 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- DeKadt, E. (1979) *Tourism: Passport to Development*. New York: Oxford University Press.
- Dewey, J. F., Pitman, W.C., Ryan, W.B.F. and Bonnin, J. (1973). Plate Tectonics and Evolution of the Alpine System. *Geol. Soc. Am. Bull.* 84, 3137-3180.
- Dey, I. (1993). *Qualitative Data Analysis: A User-Friendly Guide for Social Scientists*. London: Routledge Publications.
- Diegues, A. C. S. (1998). *O Mito Moderno da Natureza Intocada*. Editora Hucitec: São Paulo.

- Dünya Mirası Listesi. (2018). Web: <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-44423/dunya-miras-listesi.html> adresinden 22 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Ekici, M. (2004). Somut Olmayan Kültürel Miras Neden ve Nasıl Korunmalı ve Nasıl Müzelenmeli: Sorunlar, Çözümler ve Ülkelerden Örnekler. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: G. Ü. THBMER Yayını, 57-66.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elsa P. D. S. (2000). Patrimônio e Identidade. Os Desafios do Turismo Cultural. *Antropológicas*, 4, 218-223.
- Ergin, M. (1986). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Eroğlu, T. (1992). Turistik Ürün Çeşidi Olarak Nevşehir’de Açık Hava Köy Müzesi Kurulmasının Gerekliliği. *2000’li Yıllara Girerken Kapadokya’nın Turizm Değerlerine Yeniden Bir Bakış Hafta sonu Seminerleri VI*. Nevşehir: 1999, 82-85.
- Fine, E. C. and Speer, J. H. (1985). Tour Guide Performances as Sight Sacralization. *Annals of Tourism Research*, 12, 73-95.
- George, W. E (2010). Intangible Cultural Heritage, Ownership, Copyrights, and Tourism. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 40 (4), 376-388.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş: İletişim Alanından Örneklerle*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Giovanni, P. (2003). Intangible Cultural Heritage and Museums. *ICOM News*, 56(4), 22.
- Güçlü, F. (1994). *Nevşehir Folkloründen İzlenimler*. Ankara: Gün Orta Yayınları.
- Gülyaz, M. (2004). *Nevşehir’in 50. Yılı*. Nevşehir: Osmanlı Ofset Matbaası.
- Gürçayır, S. (2011). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Üzerine Eleştirel bir Okuma. *Millî Folklor*, 23(92), 5-12.
- Gronroos, C. (1978). A Service Oriented Approach to Marketing of Services. *European Journal of Marketing*, 12(3), 588-601.
- Hacıoğlu, N. (2016). *Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü*. (8. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hafstein, V. T. (2007). Claiming Culture: Intangible Heritage Inc. Folklore, Traditional Knowledge. *Studien zur Kulturanthropologie Europäischen Ethnologie*, Göttingen University.
- Harari, Y. V. (2015). *Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi*. İstanbul: Berdan Matbaacılık.

- Hernandez, H. (2002). *Francisca: El Patrimonio Cultural: La Memoria Recuperada*. Gijón: Ediciones Trea.
- Holloway, J. C. (1981). The Guided Tour: A Sociological Approach. *Annals of Tourism Research*, 8, 377-402.
- Howard, J., Thwaites, R. and Smith B. (2001). Investigating the Roles of the Indigenous Tour Guide. *The Journal of Tourism Studies*, 12(2), 33-38.
- Hughes, H. L. (2002). Culture and Tourism: a Framework for Further Analysis. *Managing Leisure*, 7(3), 164-175.
- Hughes, K. (1991). Tourist Satisfaction: a Guided Cultural Tour in North Queensland. *Australian Psychologist*, 26 (3), 166-171.
- International Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. *Museum International*, 56 (1-2), 137-141. 2003.
- Intangible Cultural Heritage. (2018). Web: <https://ich.unesco.org> adresinden 15 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- İstatistikler. (2018). Web: www.nevsehir.kulturturizm.gov.tr/ adresinden 21 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- İşçeli, Z. ve Kılıç, G. (2018). Lisans Düzeyinde Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Fakültelerin Müfredatlarının İncelenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(1), 51.
- İşçen, A. O. (2007). Ortahisar'da Geçmiş Zaman Kültür Müze. *Peri Bacası Dergisi*. Nisan Sayısı, 34-37.
- İşçen, Y. (2007). Tandır Geleneği. *Peri Bacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi*. Nisan Sayısı, 38-40.
- İşçen, Y.(2010). Avanos'ta Çömlekçilik. *Peri Bacası Kapadokya Kültür ve Tanıtım Dergisi*, 12, 47-56.
- Kafesoğlu, İ. (1992). *Türk Millî Kültürü*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Kapadokya. Web: <http://www.tanitma.gov.tr/TR-22783/kapadokya.html> adresinden 15 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- Kapadokya Tarihi. (2018). Web: <http://www.nevsehir.bel.tr/article-details.php?ID=3497:kapadokya-tarihi&catid=15>; adresinden 21 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- Karaaslan, M. (2009). Kapadokya Bölgesi'nde Yapılan Kışlık Hazırlıklar ve Gıda Maddelerinin Muhafazası. *II. Geleneksel Gıdalar Sempozyumu*, Van, 27-29 Mayıs.
- Katz, S. (1985). The Israeli Teacher-guide: The Emergence and Perpetuation of a Role. *Annals of Tourism Research*, 12, 49-72.

- Keesing, R. M. (1974). *Theories of Culture*. Institute of Advanced Studies, Australia: Australian National University Canberra A.C.T.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible Heritage as Metacultural Production. *Museum International*, 56,1-15.
- Koç, F. ve Saatçioğlu, K. (2017). 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi'nde Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortadoks Rum Kadınlara Ait Gelenekli Giysiler. *Turkish Studies*,12 (3), 647-668.
- Kopp, E. (2002). *Uçhisar Unfolding*. İstanbul: Çitlembik Ltd.
- Kozak, M. (2017). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köse, F. (2014). Nevşehir-Avanos'ta Evlilik Adetleri ve Bu Adetlerin Günümüzde Geçirdiği Değişimler. *Avanos Sempozyumu Bildirileri*. (Ed. Öger A.), Ankara. 231-238.
- Kutlu, M. M. (2009). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitime Yönelik İlk Adım: Halk Kültürü Dersi. *Millî Folklor*, 21(82). 14-18.
- Kültür Kavramı. Web:www.tdk.gov.tr adresinden 2 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Kültür Müze. (2018). Web: <http://www.culturemuseum.com/home.php?Sayfa=muzedetay&Id=2> adresinden 20 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Leclerc, D. and Martin, J. N. (2004). Tour Guide Communication Competence: French, German and American Tourists' Perceptions, *International Journal of Intercultural Relations*, 28(3-4), 181-200.
- Lenzerini, F. (2011). Intangible Cultural Heritage: The Living Culture of Peoples. *The European Journal of International Law*, 22(1), 101-120.
- MacCannell, D. (1973). Staged Authenticity: Arrangements of Social Space in Tourist Settings. *American Journal of Sociology*, 79, 589-603.
- MacCannell, D. (1976). *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*. London: Macmillan.
- McDonnell, I. (2001). The Role of the Tour Guide in Transferring Cultural Understanding. School of Leisure, Sport and Tourism. *Working Paper Series*. 3, 2-14.
- McKean, P. (1976). Tourism, Culture Change and Culture Conservation. In David J. Banks (ed.) *Ethnic Identity in Modern Southeast Asia*. Mouton: The Hague. 237-47.
- Mert, H. (2011). Nevşehir Yöresi Düğün Âdetleri, *Nevşehir Halk Kültürü Araştırmaları*, 1, 16-19.

- Molano, O. L. (2007). Identidad Cultural un Concepto que Evolucionan. *Opera*, 7, 69-84.
- Moragas, C. R. (2001). Ciudad, Cultura y Turismo: Calidad y Autenticidad. *PH Boletín*, 36, 100-109.
- Mortureux, V. (1999). Droits de Propriété Intellectuelle et Connaissances, Innovations et Pratiques des Communautés Autochtones et Locales. *Pappers do Naea*, 92, 4.
- Moscardo, G. M. and Pearce, P. L. (1989). *Ethnic tourism: Understanding the Tourist's Perspective*. Unpublished Manuscript, James Cook University of North Queensland, Australia: Townsville.
- Moscardo, G. M. and Pearce, P. L. (1999). Understanding Ethnic Tourists. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 416-434.
- Munjeri, D. (2004). Tangible and Intangible Heritage: From Difference to Convergence. *Museum International*, 56 (1-2), 12-20.
- Narin, Y. (2001). *Nevşehir Yöresinde Yemek Kültürü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Bilim Dalı, Konya.
- Nettekoven, L. (1979) *Mechanisms of Intercultural Interaction. Tourism: Passport to Development*. (DeKadt E. (ed.)), New York: Oxford University Press.
- Nevşehir Yöresel Kıyafetler. (2018). Web:www.fibhaber.com <http://www.fibhaber.com/nevsehir/nevsehir-yoresel-kiyafetler-h36822.html> adresinden 22 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Örgün, E. ve Keskin, E. (2014). Geleneksel Avanos Mutfağı ve Gastronomi Turizmine Kazandırılması. *Avanos Sempozyumu Bildirileri*. Ankara: Grafik-Ofset Matbacılık, 225-235.
- Öter, Z. ve Özdoğan, O. N. (2005). Kültür Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Selçuk-Efes Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 127-138.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-339.
- Özlem, D. (2000). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yayınları.
- Özünel, E. Ö. (2011). Peri Bacalarına Sihirli Değnek: Nevşehir Turizminin Kültürel Animasyon ve Uygulamalı Halkbilimi Bağlamında Değerlendirilmesi. *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları: 2, 94-102.

- Özünel, E. Ö. (2017). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Karanlık Yüzleri: Turistifikasyon, Bağlamından Koparma, Millileştirme, Müzeifikasyon, Otantifikasyon ve Aşırı Ticarileşme. *Kültürel Mirasın Korunması Uluslararası Bursa Sempozyumu Bildirileri*, Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi, 349-366.
- Pearce, P. L. (1982). *The Social Psychology of Tourist Behavior*. New York: Pergamon.
- Pelosi, C, Agresti, G., Andaloro, M., Baraldi, P., Pogliani, P. and Santamaria, U. (2012). The Rock Hewn Wall Paintings of Cappadocia. *E-preservation Science*, 10, 99-108.
- Profesyonel Turist Rehberliği Standardı. (2018). Web: <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/596-profesyonel-turist-rehberi-mesleinin-ulusal-standard-belirlendi> adresinden 05.05.2018 tarihinde alınmıştır.
- Pineroba, N. J. A. (1977). Turistas y Nativos: El Caso de Formentera. *Revista Espanola de Opinion Publica*, 47, 147-167.
- Pinna, G. (2003). Intangible Cultural Heritage and Museums. *ICOM News*, 56(4), 1-3.
- Pond, K. L. (1993). *The Professional Guide: Dynamics of Tour Guiding*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Poudel, S. and Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the Roles of Tour Guides in Trekking Tourism. *Tourism Travel and Research Association: Advancing Tourism Research Globally*. <http://scholarworks.umass.edu/ttra/2011/Visual/47>
- Quiroga, I. (1990). Characteristics of Package Tours in Europe. *Annals of Tourism Research*, 17(1), 185-207.
- Redner, H. (2004). *Conserving Cultures*. Oxford: Rowman, Littlefield Publishers.
- Reisinger, Y. and Steiner, C. (2006). Reconceptualising Interpretation: The Role of Tour Guides in Authentic Tourism. *Current Issues in Tourism*, 9(6), 481-498.
- Rızaoğlu, B. (2004). *Turizm Pazarlaması*. (4. Basım). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Richards, G. (2001). *Cultural Tourists or a Culture of Tourism: Developments in the European Cultural Tourism Market*. (Ed. J. Butcher). Tilburg. Atlas: Innovations in Cultural Tourism.
- Richards, G. (2007). *The Festivalization of Society or the Socialization of Festivals? The case of Catalunya*. New York: The Haworth Hospitality Press.
- Ryan, C. and Glendon, I. (1998). Application of Leisure Motivation Scales to Tourism. *Annals of Tourism Research*, 25(1), 169-184.
- Salazar, N. B. (2008a). *Envisioning Eden: A Global Ethnography of Tour Guiding*. (Doctoral Dissertation) University of Pennsylvania, Pennsylvania.

- Salazar, N. B. (2008b). Enough Stories! Asian Tourism Redefining the Roles of Asian Tour Guides. *Tourisme, Mobilités Et Altérités Contemporaines: Civilisations*, 7(1-2), 208-221.
- Santilli, J. (2002). *A biodiversidade de As Comunidades Tradicionais. Seria Melhor Ladrilhar? Biodiversidade Como, Para que, Porquê*. Brasília: Besunsan.
- Sarıkaya, M. A., Çiner, A. ve Zreda, M. (2015). Fairy Chimney Erosion Rates on Cappadocia Ignimbrites, Turkey: Insights From Cosmogenic Nuclides. *Geomorphology*, 234-182-191.
- Schmidt, C. J. (1979). The Guided Tour: Insulated Adventure. *Urban Life* 7(4), 441-467.
- Schuchat, M. (1983). Comforts of Group Tours. *Annals of Tourism Research*, 10, 465-475.
- Shils, E. (2004). Gelenek. (Çev. H. Arslan). *Doğu Batı*, 25, 101-131.
- Silva, A. P. ve Silva, P. S. (2016). O Registro Do Patrimônio Cultural Imaterial: As Práticas Do Iphan e Do Iepha/MG. *Geographos*, 7(87), 2-13.
- Solmaz, F. ve Güçhan, N. Ş. (2012). Kapadokya Geleneksel Konutlarının Mimari Özellikleri. *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 238-263.
- Storey, L. (2007). *Doing Interpretative Phenomenological Analysis*. E. Lyons ve A. Coyle (Eds.). *Analysing Qualitative Data in Psychology*. Los Angeles: Sage Publications.
- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. New Delhi: Sage Publications.
- Şamiloğlu, F. ve Karacaer, S. S. (2011). Kapadokya Yöresinin Turizm Potansiyeli ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri. *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 129-150.
- Şengör, A. M. C. (1980). Türkiye'nin Neotektoniğinin Esasları. *Türkiye Jeoloji Kurumu Konferans Serisi* 2, 40.
- Telles, M. F. P. (2007). O Registro Como Forma De Proteção Do Patrimônio Cultural Imaterial. *Revista CPC*, 4, 40-71.
- Tourist Guiding. (2018). Web: <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide> adresinden 26 Ağustos 2018 tarihinde alınmıştır.
- Tucker, H. and Emge, A. (2010). Managing a World Heritage Site: The Case of Cappadocia. *Anatolia*, 21(1), 41-54.
- Turan, Ş. (1994). *Türk Kültür Tarihi; Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Turist Rehberi.(2019). Web: [www. tureb.org.tr](http://www.tureb.org.tr) adresinden 12 Haziran 2019 tarihinde alınmıştır.
- Turhan, M. (1994). *Kültür Değişmeleri (Sosyal Psikoloji Bakımından Bir Teknik)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Tusiad. (2012). *Sürdürülebilir Turizm Raporu*. İstanbul: Sis Matbaacılık.
- Türker, A. ve Çelik, İ. (2012). Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak Geliştirilmesine Yönelik Alternatif Öneriler. *Yenifikir Dergisi*, 9, 88-95.
- Unesco (1972). *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*, Paris. <https://whc.unesco.org/en/conventiontext/> adresinden 08 Haziran 2018 tarihinden alınmıştır.
- Unesco (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. Paris. <http://unesdoc.unesco.org/> adresinden 6 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Unesco İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası (2018). <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50838/unesco-insanligin-somut-olmayan-kulturel-mirasinin-tems-.html> adresinden 23 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Upper Canada Village. (2018). [http://www.uppercanadavillage.com/](https://www.uppercanadavillage.com/) adresinden 18 Temmuz 2018 tarihinde alınmıştır.
- Usal, A. ve Kuşluvan Z. (1998). *Davranış Bilimleri: Sosyal Psikoloji*. (2. Basım). İzmir: Barış Yayın.
- Usal, A. ve Kuşluvan Z. (2002). *Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji* (4. Basım). İzmir: Barış Yayınları.
- Uygur, S. M. ve Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 30–49.
- Uysun, M. (2014). *The Guide to Iconography in the Rock-cut Churches of Cappadocia*. Kayseri: Doğu Ofset Matbaacılık.
- Van den Berghe. P. (1980). Tourism as Ethnic Relations: A Case Study of Cusco. Peru. *Ethnic and Racial Studies*, 3(4), 375-392.
- Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible. *Journal of Cultural Heritage*, 11, 321-324.
- Wang N. (1999). Rethinking Authenticity in Tourism Experience. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 349-370.
- Wang, Y. and Zhou, Z. (2016). The Details Exploration of Intangible Cultural Heritage From the Perspective of Cultural Tourism Industry: A Case Study of Hohhot City in China. *Canadian Social Science*, 12(7), 30-36.

- Weiler, B. and Davis, D. (1993). An Exploratory Investigation into the Roles of the Nature-Based Tour Leader. *Tourism Management*, 14(2), 91-98.
- Yafeng, W. and Zekun, Z. (2016). The Details Exploration of Intangible Cultural Heritage From the Perspective of Cultural Tourism Industry: A Case Study of Hohhot City in China. *Canadian Social Science*, 12(7), 30-36.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, S. ve Demirel, B. U. (2008). Türkiye’de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi Bağlamında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurs Programının İncelenmesi. III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi Kongre Bildirileri Kitabı, Balıkesir: Nobel Yayın Dağıtım, 257.
- Yılmaz, G. (2015). *Turizm Destinasyonlarında Restoran Biçimleşmeleri Üzerine Nitel Bir Araştırma: Kapadokya Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Yim, D. (2004). Living Human Treasures and the Protection of Intangible Culture Heritage: Experiences and Challenges. *ICOM News*, 4, 10-12.
- Yuan, W. (2008). The conservation of intangible heritage. 16th General Assembly and International Scientific Symposium, Canada. http://www.international.icomos.org/quebec2008/cd/toindex/77_pdf/77-TDHE-42.pdf adresinden 30 Haziran 2018 tarihinde alınmıştır.
- Yüksel, Ş. (2012). Kapadokya Yerel Mimarisinin Sürdürülebilirlik Açısından İrdelenmesi. I. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 351-359.

EKLER

EK-1 GÖNÜLLÜ KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU

Bu form “*Turizmin geliştiği bölgelerde restoranların nasıl çeşitlendiği ve bu çeşitliliğe bağlı olarak ne tür uygulamalar geliştiğini incelemek*” amacıyla hazırlanmakta olan yüksek lisans tez çalışmasına katılmayı kabul ettiğimi göstermektedir. Ayrıca araştırmada vereceğim bilgilere dayalı sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin verdiğimi ve bu araştırmaya katılmakla aşağıda belirtilen hususları anladığımı ve kabul ettiğimi de beyan ederim.

- Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılar istemedikleri konularda gerekçe belirtmeksizin konuşmayabilir veya istedikleri zaman herhangi bir sebep bildirmeksizin araştırmadan çekilebilir. Bu durumda edinilen bilgiler kullanılmayacak ve imha edilecektir.

- Araştırma gizlilik esası çerçevesinde yürütülecektir. Bu kapsamda verilerin toplanması, analizi ve araştırma sonuçlarının yayınlanması aşamalarında katılımcıların bilgileri kesinlikle gizli tutulacaktır.

- Araştırmadan elde edilecek veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacak ve bu amaç dışında hiçbir kişi, kuruluş ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Ayrıca tüm veriler çalışma sonunda imha edilecektir.

- Mülakatların ortalama 45-60 dk sürmesi beklenmektedir.

- Mülakatlar, katılımcıların izni doğrultusunda ses kayıt cihazına kaydedilecektir. Ayrıca araştırmacı, mülakat boyunca gözlem ve izlenimleri ile gerekli diğer hususları not edebilecektir.

- İstenildiği takdirde çalışma tamamlandıktan sonra araştırmanın genel özeti katılımcılara iletilebilecektir.

Araştırmacı;

Arş. Gör. Gökhan YILMAZ
Akdeniz Üniversitesi
Turizm Fakültesi
07058 Kampüs Antalya
0242 310 66 54
gokhanyilmaz@akdeniz.edu.tr

Danışman;

Doç. Dr. Bahattin ÖZDEMİR
Akdeniz Üniversitesi
Turizm Fakültesi
07058 Kampüs Antalya
0242 310 20 41
bahattin@akdeniz.edu.tr

Katılımcı;

Adı Soyadı:
E-mail :

EK-2 TURİST REHBERİ GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme “ yerel kültürü ve turizm ile olan ilişkisini Kapadokya özelinde incelemek” maksadıyla hazırlanmakta olan, Balıkesir Üniversitesi bünyesinde yürütülen yüksek lisans tez çalışması kapsamında gerçekleştirilmektedir. Aşağıda sizlere yöneltilmiş olan sorularla ilgili fikirlerinizi ve tecrübelerinizi paylaşmanızı rica ediyoruz.

1-Kapadokya’da Yerel kültürün misafirlere ne derecede aktarıldığını düşünüyorsunuz?

2-Yerel kültürle ilgili bilgilerinizi nereden elde ettiniz?

3-Gezdirdiğiniz turistlerin yerel kültürle ilgili bilgi edinme talebi ne sıklıkla karşınıza çıkıyor?

4-Yerel kültürle ilgili bilgi vermeniz size meslekte ne gibi kazanımlar sağladı?

5- Yerel kültür ile ilgili anlatımlarınızda ne tür olumlu veya olumsuz tepki almaktasınız?

6-Bu tarz anlatıların müşteri sadakatine etkisi ne yönde oluyor? (tavsiye, tekrar gelme vb..)

7- Rehberlerin Kapadokya köy hayatı konusunda daha derin bilgilere sahip olmasının Kapadokya turizmine ne gibi katkıları olur? Ülkenin tanınırlığına bir katkısı olur mu?

8-Yerel kültürlerin kaynakları Anadolu’da yaşamış olan medeniyetlerin bir mirası olarak görülebilir mi? Buna ne gibi örnekler verilebilir?

9-Yerel kültürün içerisinde yetişmemiş rehberlerin bu tarz bilgilere ulaşması için nasıl yol gösterirsiniz?

10-Bu konu ile alakalı bilgi edinmenin turiste ne gibi bir faydası olur?

11- Sizin konu ile ilgili diğer görüşleriniz nelerdir?

Demografik Sorular:

Cinsiyet:

Yaş:

Tecrübe (yıl):

Dil:

Çalışma Şekli:

EK-3 TURİZM PAYDAŞLARI GÖNÜLLÜ KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU

Bu form “*Kapadokya bölgesinde yerel kültürün incelenmesi ve turist rehberlerinin konuya bakış açılarının öğrenilmesi*” amacıyla hazırlanmakta olan yüksek lisans tez çalışmasına katılmayı kabul ettiğimi göstermektedir. Ayrıca araştırmada vereceğim bilgilere dayalı sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin verdiğimi ve bu araştırmaya katılmakla aşağıda belirtilen hususları anladığımı ve kabul ettiğimi de beyan ederim.

- Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılar istemedikleri konularda gerekçe belirtmeksizin konuşmayabilir veya istedikleri zaman herhangi bir sebep bildirmeksizin araştırmadan çekilebilir. Bu durumda edinilen bilgiler kullanılmayacak ve imha edilecektir.

- Araştırma gizlilik esası çerçevesinde yürütülecektir. Bu kapsamda verilerin toplanması, analizi ve araştırma sonuçlarının yayınlanması aşamalarında katılımcıların bilgileri kesinlikle gizli tutulacaktır.

- Araştırmadan elde edilecek veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacak ve bu amaç dışında hiçbir kişi, kuruluş ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Ayrıca tüm veriler çalışma sonunda imha edilecektir.

- Mülakatların ortalama 25-30 dakika sürmesi beklenmektedir.

- Mülakatlar, katılımcıların izni doğrultusunda ses kayıt cihazına kaydedilecektir. Ayrıca araştırmacı, mülakat boyunca gözlem ve izlenimleri ile gerekli diğer hususları not edebilecektir.

- İstenildiği takdirde çalışma tamamlandıktan sonra araştırmanın genel özeti katılımcılara iletilebilecektir.

Araştırmacı	Danışman	Katılımcı
• Öğr. Gör. Gencer SÜMBÜL	Doç. Dr. Sebahattin KARAMAN	Adı Soyadı:
• Dumlupınar Üniversitesi	Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi	
• Emet MYO/ KÜTAHYA	Çağış Kampüsü/ BALIKESİR	
• gencer.sumbul@dpu.edu.tr	skaraman@balikesir.edu.tr	

EK-4 BULGULARIN DOĞRULANMASI AMACIYLA TURİST REHBERLERİ İLE YAPILAN GÖRÜŞMELERE İLİŞKİN GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme “*Kapadokya bölgesinde yerel kültürün incelenmesi ve turist rehberlerinin konuya bakış açılarının öğrenilmesi*” ile amacıyla hazırlanmakta olan yüksek lisans tez çalışması çerçevesinde yapılmaktadır. Bu bağlamda size anlatılan bulgular ile ilgili eklemek, düzeltmek veya eleştirmek istediğiniz hususları bizimle paylaşmanızı rica ediyoruz.

Demografik Sorular:

Cinsiyet:

Yaş:

Tecrübe(yıl):

Dil:

Çalışma Şekli:

Araştırmada vereceğim bilgilere dayalı sonuçların bilimsel ortamlarda tartışılmasına ve yayınlanmasına izin verdiğimi ve bu araştırmaya katılmakla aşağıda belirtilen hususları anladığımı ve kabul ettiğimi de beyan ederim.

- Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılar istemedikleri konularda gerekçe belirtmeksizin konuşmayabilir veya istedikleri zaman herhangi bir sebep bildirmeksizin araştırmadan çekilebilir. Bu durumda edinilen bilgiler kullanılmayacak ve imha edilecektir.

- Araştırma gizlilik esas çerçevesinde yürütülecektir. Bu kapsamda verilerin toplanması, analizi ve araştırma sonuçlarının yayınlanması aşamalarında katılımcıların bilgileri kesinlikle gizli tutulacaktır.

- Araştırmadan elde edilecek veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacak ve bu amaç dışında hiçbir kişi, kuruluş ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Ayrıca tüm veriler çalışma sonunda imha edilecektir.

- Mülakatların ortalama 25-30 dakika sürmesi beklenmektedir.

- Mülakatlar, katılımcıların izni doğrultusunda ses kayıt cihazına kaydedilecektir. Ayrıca araştırmacı, mülakat boyunca gözlem ve izlenimleri ile gerekli diğer hususları not edebilecektir.

- İstenildiği takdirde çalışma tamamlandıktan sonra araştırmanın genel zeti katılımcılara iletilebilecektir.

Araştırmacı

Öğr. Gör. Gencer SÜMBÜL

Dumlupınar Üniversitesi

Emet MYO/ KÜTAHYA

gencer.sumbul@dpu.edu.tr

Danışman

Doç. Dr. Sebahattin KARAMAN

Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi

ağış Kampüsü/ BALIKESİR

skaraman@balikesir.edu.tr

Katılımcı

Adı Soyadı: